

Brussel, 13 december 2017
(OR. en)

15237/17

**Interinstitutioneel dossier:
2016/0379 (COD)**

**ENER 487
ENV 1016
CLIMA 336
COMPET 841
CONSOM 384
FISC 322
CODEC 1970**

NOTA

van:	het Comité van permanente vertegenwoordigers (1e deel)
aan:	Raad
Nr. Comdoc.:	15135/1/16 ENER 418 ENV 758 CLIMA 169 COMPET 637 CONSOM 301 FISC 221 IA 131 CODEC 1809 REV1 + ADD 1 REV 1 + ADD 2 REV 1
Betreft:	Voorstel voor een VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD betreffende de interne markt voor elektriciteit (herschikking) - Algemene oriëntatie

I. INLEIDING

1. De Commissie heeft op 30 november 2016 bij de Raad een voorstel ingediend voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de interne markt voor elektriciteit (herschikking), als onderdeel van het pakket "Schone energie voor alle Europeanen".
2. Het pakket werd in zijn geheel voorgesteld tijdens de zitting van de Raad TTE (Energie) in december 2016. Tijdens de zitting van de Raad TTE (Energie) in februari 2017 werd een gedachtewisseling over het pakket gehouden.

3. Nadat de bespreking van de effectbeoordelingen van alle acht wetgevingsvoorstellen was afgerond en een aanvang was gemaakt met de grondige bestudering van de voorstellen, nam de Raad TTE (Energie) in juni 2017 nota van een voortgangsverslag¹.
4. Er werden herziene versies van de ontwerpverordening betreffende de interne markt voor elektriciteit ingediend in september (doc. 10681/2017) en november (doc. 10681/17 REV 1 + ADD 1 en 14625/17 + ADD 1).
5. De Commissie ITRE van het Europees Parlement heeft Krišjānis Kariņš als rapporteur aangewezen en zal naar wordt verwacht in maart 2018 advies uitbrengen. Het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's hebben advies uitgebracht op respectievelijk 31 mei 2017 en 12 juli 2017.
6. De Groep energie heeft het Commissievoorstel en de gerelateerde compromisvoorstellen van het voorzitterschap besproken in de periode van juli tot en met november 2017. Na deze besprekingen heeft het voorzitterschap een aanzienlijk aantal wijzigingen in de tekst aangebracht.
7. De delegaties zijn van oordeel dat de voorgestelde wijzigingen de tekst hebben verbeterd, met name op de volgende punten:
 - bestaande definities worden verduidelijkt en ontbrekende definities worden toegevoegd;
 - de tekst betreffende de verantwoordelijkheid voor balancering en de voorwaarden waaronder lidstaten kunnen voorzien in afwijkingen van de financiële verantwoordelijkheid voor onbalansen, is verbeterd;
 - efficiëntere organisatie van de balanceringsmarkt, voorschriften betreffende de verrekening van balanceringsenergie, de prijs, de inkoop van balanceringscapaciteit en voorschriften betreffende technische beperkingen van biedingen;
 - de Europese beoordelingen van de toereikendheid van hulpbronnen zullen worden gebruikt naast de nationale beoordelingen van de toereikendheid van hulpbronnen;
 - de lidstaten waarborgen dat buitenlandse capaciteit in staat is bij te dragen tot het gewenste niveau van toereikendheid onder dezelfde voorwaarden als binnenlandse capaciteit, indien aan specifieke eisen is voldaan;

¹ Doc. ST 9578/17.

- de beginselen inzake de opzet van capaciteitsmechanismen zijn beter gedefinieerd en gestructureerd;
 - de taken van het ENTSB-E zijn herzien;
 - de regionale operationele centra worden omgevormd tot regionale veiligheidscoördinatoren, en de tekst betreffende de instelling, de missie en de taken ervan is anders geredigeerd;
 - er wordt een nieuw artikel toegevoegd dat de beginselen, voorschriften en procedures betreffende de DSB-entiteit van de EU omschrijft;
 - de vaststelling van netcodes zal gebeuren bij gedelegeerde handelingen in plaats van bij uitvoeringshandelingen.
8. Het voorzitterschap is van oordeel dat de compromistekst in de bijlage een evenwichtig compromis vormt dat, wat de meeste gedeelten betreft, voor alle delegaties in grote lijnen aanvaardbaar zou moeten zijn. De voornaamste kwesties die hierna beschreven worden, dienen evenwel nog door de Raad te worden bevestigd.

Belangrijkste elementen van het compromisvoorstel van het voorzitterschap

a) Definitie van de biedzones (met inbegrip van capaciteitstoewijzing en maatregelen om congestie aan te pakken (artikelen 13 en 14))

De voorschriften betreffende capaciteitstoewijzing vereisen dat de maximale capaciteit aan de grens van een biedzone aan de marktspelers wordt toegewezen. Indien die capaciteit te lijden heeft van interne congestie, dient de lidstaat deze congesties met corrigerende maatregelen te verhelpen. De lidstaat kan ook besluiten om de biedzone anders vast te stellen, teneinde rekening te houden met de knelpunten in de infrastructuur. De delegaties wezen erop dat het splitsen van een biedzone van politiek belang is en dat de lidstaten het besluit moeten kunnen handhaven. Het voorzitterschap stelt voor om een referentieniveau voor de maximale capaciteit aan de grens vast te stellen, dat moet worden geëerbiedigd. Voorts stelt het voorzitterschap voor dat de lidstaat, na een periode die nodig is voor de uitvoering van maatregelen, zou kunnen kiezen of hij de biedzone zal splitsen, of dat hij de congestie zal verhelpen aan de hand van corrigerende maatregelen teneinde aan het vastgestelde referentieniveau te voldoen. Het voorzitterschap stelt voor een duidelijke termijn te bepalen voor het gehele proces, en blijft van oordeel dat, indien de referentiewaarde aan het einde van het proces niet wordt gehaald, de Commissie een besluit dient te nemen over een optimale verdeling van biedzones in de lidstaat.

b) Capaciteitsmechanismen (artikelen 21 tot en met 24)

- De Raad moet de in artikel 23 neergelegde beginselen inzake de opzet bespreken.
- Wat CO₂-emissies betreft stelt het voorzitterschap voor dat vanaf 31 december 2025 een opwekkingscapaciteit waarvan de emissies meer dan 550 g CO₂/kWh energie bedragen, en waarvoor een definitief investeringsbesluit is genomen na de inwerkingtreding van deze verordening, geen betalingen of toezeggingen voor toekomstige betalingen ontvangt, in het kader van een capaciteitsmechanisme.
- Het voorzitterschap stelt voor om artikel 23, lid 5, te schrappen en zich voor het in gang zetten van een capaciteitsmechanismen per geval te verlaten op bestaande mechanismen zoals staatssteuntoezicht.
- Het voorzitterschap stelt ook voor dat de lidstaten een bepaling opnemen om een capaciteitsmechanisme efficiënt te kunnen uitdoven.

III. CONCLUSIE

Gelet op het bovenstaande wordt de Raad verzocht de compromistekst van het voorzitterschap in de bijlage bij deze nota te bestuderen, alle onopgeloste kwesties die door de delegaties zijn opgeworpen, te bespreken en een akkoord te bereiken over het ontwerp van algemene oriëntatie in bijlage dezes.

De algemene oriëntatie zou het voorlopige standpunt van de Raad over dit voorstel uitmaken, en het uitgangspunt vormen voor de voorbereiding van de onderhandelingen met het Europees Parlement.

Toevoegingen ten opzichte van het Commissievoorstel naar aanleiding van de drie herzieningen (doc. 10681/17, 10681/1/17 REV 1 en 14625/17 + ADD1) zijn **vetgedrukt**.

Nieuwe tekst die is toegevoegd na het Coreper van 6 december (doc. 14625/17 + ADD1), is **vetgedrukt en onderstreept**.

Alle geschrapte passages zijn weergegeven met [].

2016/0379 (COD)

Voorstel voor een

VERORDENING VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

betreffende de interne markt voor elektriciteit

(herschikking)

(Voor de EER relevante tekst)

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 194, lid 2,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Verordening (EG) nr. 714/2009 van het Europees Parlement en de Raad² is herhaaldelijk en ingrijpend gewijzigd. Aangezien nieuwe wijzigingen nodig zijn, dient ter wille van de duidelijkheid tot herschikking van deze verordening te worden overgegaan.
- (2) De energie-unie is erop gericht de consumenten – huishoudens en bedrijven – **veilige**, zekere, duurzame, concurrerende en betaalbare energie te verschaffen. Historisch gezien werd het elektriciteitssysteem gedomineerd door verticaal geïntegreerde monopolies die vaak in overheidsbezit waren en die over grote, gecentraliseerde kerncentrales of met fossiele brandstoffen gestookte centrales beschikten. Met de interne markt voor elektriciteit, die sinds 1999 geleidelijk tot stand is gebracht, wordt beoogd alle consumenten in de Unie — zowel particulieren als bedrijven — echte keuzevrijheid te bieden, nieuwe kansen voor het bedrijfsleven te scheppen en grensoverschrijdende handel te bevorderen, teneinde efficiëntieverbeteringen, concurrerende prijzen en een betere dienstverlening te bewerkstelligen en de voorzieningszekerheid en duurzaamheid in de hand te werken. De interne markt voor elektriciteit heeft voor scherpere concurrentie gezorgd, met name op wholesaleniveau, en voor een toename van de grensoverschrijdende handel. Deze interne markt blijft de basis voor een efficiënte energiemarkt.
- (3) Het energiesysteem van Europa maakt momenteel de grootste verandering in decennia door en de elektriciteitsmarkt staat centraal in dat proces. [] **Die verandering creëert en faciliteert** nieuwe mogelijkheden [] voor de marktspelers, maar zorgt ook voor nieuwe uitdagingen. Tegelijkertijd maken technologische ontwikkelingen nieuwe vormen van consumentenparticipatie en grensoverschrijdende samenwerking mogelijk.

² Verordening (EG) nr. 714/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1228/2003 (PB L 211 van 14.8.2009, blz. 15).

- (3a) Deze verordening stelt voorschriften vast om het functioneren van de interne energiemarkt te waarborgen, en voorziet tegelijk in een beperkt aantal vereisten in verband met de ontwikkeling van hernieuwbare vormen van energie en het milieubeleid, met name [] specifieke voorschriften voor bepaalde [] elektriciteits-opwekkingsinstallaties die hernieuwbare energiebronnen gebruiken met betrekking tot balanceringsverantwoordelijkheid, dispatching en redispatching, [] en een drempelwaarde voor CO₂-emissies van nieuwe productiecapaciteit wanneer deze onderworpen is aan een capaciteitsmechanisme.
- (4) Overheidsmaatregelen, waarvan de opzet vaak ongecoördineerd is, hebben in toenemende mate geleid tot verstoringen van de wholesalemarkt voor elektriciteit, met negatieve gevolgen voor investeringen en de grensoverschrijdende handel.
- (5) In het verleden speelden elektriciteitsklanten een uitsluitend passieve rol: zij kochten vaak elektriciteit tegen gereguleerde prijzen die geen rechtstreeks verband met de markt hadden. In de toekomst moeten klanten in staat worden gesteld om volledig deel te nemen aan de markt, op gelijke voet met andere marktspelers. Teneinde het toenemende aandeel van hernieuwbare energie te integreren, moet het toekomstige elektriciteitssysteem gebruikmaken van alle beschikbare bronnen van flexibiliteit, en met name van vraagrespons en opslag. [] **Het** moet bovendien de energie-efficiëntie [] **bevorderen**.
- (6) Een sterkere marktintegratie en de verandering in de richting van vluchtigere elektriciteitsproductie vergen meer inspanningen betreffende de coördinatie van het nationale energiebeleid met de buurlanden en het gebruik van de mogelijkheden die grensoverschrijdende elektriciteitshandel biedt.
- (7) Er zijn regelgevingskaders ontwikkeld die het mogelijk maken dat handel in elektriciteit in de hele Unie plaatsvindt. De vaststelling van verschillende netcodes en richtsnoeren betreffende de integratie van de elektriciteitsmarkten heeft bijgedragen tot deze ontwikkeling. Deze netcodes en richtsnoeren omvatten bepalingen inzake marktvoorschriften, systeembeheer en netaansluiting. Teneinde te zorgen voor volledige transparantie en de rechtszekerheid te verbeteren, moeten voorts de voornaamste beginselen van de werking van de markt en de capaciteitstoewijzing in de tijdsbestekken voor de balancerings-, intraday-, day-ahead- en termijnmarkt worden vastgesteld overeenkomstig de gewone wetgevingsprocedure en worden samengevoegd in één rechtshandeling.

- (7a) Artikel 13 van de verordening balanceringsrichtsnoeren ("de balanceringsrichtsnoeren") voorziet in een procedure volgens welke transmissiesysteembeheerders hun taken geheel of gedeeltelijk kunnen delegeren aan een derde partij. De delegerende transmissiesysteembeheerder blijft verantwoordelijk voor de naleving van de verplichtingen die in deze verordening zijn vastgesteld. De lidstaten zouden op dezelfde manier taken en verplichtingen aan een derde partij moeten kunnen toewijzen. Deze toewijzing moet beperkt blijven tot de taken en verplichtingen die op nationaal niveau moeten worden uitgevoerd (zoals onbalansverrekening). De beperkingen van de toewijzing mogen niet leiden tot onnodige wijzigingen van de bestaande nationale regelingen. De transmissiesysteembeheerders dienen evenwel verantwoordelijk te blijven voor de taken die hen krachtens artikel 40 van de [herschikte elektriciteitsrichtlijn] zijn toevertrouwd.
- (7b) De artikelen 18, 30 en 32 van de balanceringsrichtsnoeren voorzien erin dat de prijsstellingsmethode voor standaardproducten en specifieke producten voor balanceringsenergie de marktspelers moeten prikkelen om de systeembalans in hun onbalansprijszone te behouden en/of te helpen herstellen, en om systeem onbalansen en kosten voor de samenleving te beperken. Deze prijsstelling moet streven naar een economisch efficiënt gebruik van vraagrespons en andere balanceringshulpbronnen, binnen de grenzen van de operationele veiligheid. De prijsstellingsmethode die wordt gebruikt bij de inkoop van balanceringscapaciteit moet streven naar een economisch efficiënt gebruik van vraagrespons en andere balanceringshulpbronnen, binnen de grenzen van de operationele veiligheid.
- (7c) De integratie van energiebalanceringsmarkten moet de efficiënte werking van de intradaymarkt vergemakkelijken, zodat marktspelers zo dicht mogelijk bij realtime als bepaald aan de hand van de gate-sluitingstijden voor balanceringsenergie die zijn gedefinieerd in artikel 24 van de balanceringsrichtsnoeren, zichzelf in balans kunnen brengen. Alleen de onbalansen die overblijven na het einde van de intradaymarkt zouden door de transmissiesysteembeheerders in balans moeten worden gebracht via de balanceringsmarkt. Artikel 53 van de verordening balanceringsrichtsnoeren voorziet in een geharmoniseerde onbalansverrekeningsperiode van 15 minuten in heel Europa. Door die harmonisatie wordt de intradayhandel ondersteund en wordt de ontwikkeling van een aantal handelsproducten met dezelfde levertermijn aangemoedigd.

- (7d) Om de transmissiesysteembeheerders in staat te stellen om op efficiëntie, rendabele en marktgebaseerde wijze balanceringscapaciteit in te kopen en te gebruiken, moet de marktintegratie worden bevorderd. Daarom werden in titel IV van de balanceringsrichtsnoeren drie methoden vastgesteld op basis waarvan de transmissiesysteembeheerders zoneoverschrijdende capaciteit voor het uitwisselen van balanceringscapaciteit en het delen van reserves kunnen toewijzen, voor zover gebaseerd op een kosten-batenanalyse: het coöptimaliseringsproces, het marktgebaseerde toewijzingsproces en het toewijzingsproces op basis van een analyse van de economische efficiëntie. Het gecoöptimaliseerde toewijzingsproces moet op day-aheadbasis worden uitgevoerd, terwijl het marktgebaseerde toewijzingsproces kan worden uitgevoerd als het contract niet meer dan één week vóór het verstrekken van de balanceringscapaciteit is gesloten, en de toewijzing op basis van een analyse van de economische efficiëntie kan worden gebruikt als het contract meer dan één week vóór het verlenen van de balanceringscapaciteit is gesloten, op voorwaarde dat de toegewezen volumes beperkt zijn en dat elk jaar een beoordeling wordt uitgevoerd. Zodra de relevante regulerende instanties een methode voor de toewijzing van zoneoverschrijdende capaciteit hebben goedgekeurd, kunnen twee of meer transmissiesysteembeheerders de methode in een vroeg stadium toepassen om ervaring op te doen en een vlotte toepassing door meer transmissiesysteembeheerders in de toekomst mogelijk te maken. De uiteindelijke toepassing van een dergelijke methode, voor zover deze bestaat, moet niettemin worden geharmoniseerd door alle transmissiesysteembeheerders teneinde de marktintegratie te bevorderen.**
- (7e) Titel V van de balanceringsrichtsnoeren voorziet erin dat de verrekening van onbalansen in het algemeen tot doel heeft ervoor te zorgen dat de balanceringsverantwoordelijken de systeembalans op efficiënte wijze ondersteunen en dat marktspelers worden aangespoord om de systeembalans in stand te houden en/of te helpen herstellen. Om balanceringsmarkten en het energiesysteem in zijn geheel klaar te maken voor de integratie van steeds meer variabele hernieuwbare energiebronnen, moet de prijs van onbalansen een weergave zijn van de realltimewaarde van energie.**

- (7f) Bij de verordening tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer ("de richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer")³ worden gedetailleerde richtsnoeren inzake zoneoverschrijdende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer op de day-ahead- en intradaymarkten vastgesteld, met inbegrip van eisen voor de vaststelling van gemeenschappelijke methodologieën voor het bepalen van de capaciteitsvolumes die simultaan in verschillende biedzones beschikbaar zijn, criteria voor de evaluatie van de efficiëntie en een herzieningsproces voor de vaststelling van biedzoneconfiguraties. De artikelen 32 en 34 voorzien in voorschriften voor de herziening van biedzoneconfiguraties, de artikelen 41 en 54 voorzien in geharmoniseerde maximum- en minimumclearingprijzen voor day-ahead- en intradaytijdsbestekken, artikel 59 stelt voorschriften vast voor de gate-sluitingstijden van de zoneoverschrijdende intradaymarkt, en artikel 74 stelt voorschriften vast voor de kostendelingsmethodologie voor redispatching en compensatiehandel.**
- (7g) Bij de verordening tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing op de langere termijn ("de richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing op de langere termijn")⁴ worden gedetailleerde richtsnoeren vastgesteld inzake zoneoverschrijdende capaciteitstoewijzing op de langetermijnmarkten, inzake de vaststelling van een gemeenschappelijke methodologie voor het bepalen van de zoneoverschrijdende capaciteit op de lange termijn, inzake de vaststelling van een centraal toewijzingsplatform op Europees niveau waarop langetermijnrechten betreffende transmissie worden aangeboden en inzake de mogelijkheid tot teruggave van langetermijnrechten betreffende transmissie, waarna capaciteitstoewijzing op de langere termijn plaatsvindt, of tot de overdracht van langetermijnrechten betreffende transmissie tussen marktpelers. Artikel 30 van deze richtsnoeren voorziet in voorschriften betreffende producten voor indekking op de lange termijn.**

³ Verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie van 24 juli 2015 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.

⁴ Verordening (EU) 2016/1719 van de Commissie van 26 september 2016 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing op de langere termijn.

- (7h) **Bij de verordening tot vaststelling van een netcode betreffende eisen voor de aansluiting van elektriciteitsproducenten op het net ("de netwerkkode betreffende eisen voor producenten")⁵ worden de eisen vastgesteld voor de aansluiting van elektriciteitsproductie-installaties, namelijk synchrone elektriciteitsproductie-eenheden, power park modules en offshore-power park modules op het geïnterconnecteerde systeem. De netwerkkode betreffende eisen voor producenten draagt op die manier bij tot het waarborgen van eerlijke mededingingsvoorwaarden op de interne elektriciteitsmarkt, het waarborgen van de systeemveiligheid, de integratie van hernieuwbare energiebronnen en het vergemakkelijken van de Uniebrede handel in elektriciteit. De artikelen 66 en 67 van de netcode betreffende eisen voor producenten voorzien in voorschriften voor opkomende technologieën voor elektriciteitsopwekking.**
- (8) In de kernbeginselen betreffende de markt moet worden vastgesteld dat de elektriciteitsprijzen worden bepaald aan de hand van vraag en aanbod. De prijzen moeten duidelijk maken wanneer er behoefte aan elektriciteit is, waarbij marktgebaseerde prikkels worden gegeven voor investeringen in flexibiliteitsbronnen zoals flexibele opwekking, interconnectie, vraagrespons of opslag.
- (9) **Ofschoon** het koolstofarm maken van de elektriciteitssector, waarbij hernieuwbare energie een belangrijk deel van de markt zal uitmaken, **een van de doelstellingen van de energie-unie is, []** is het van essentieel belang dat belemmeringen voor de grensoverschrijdende handel van de markt worden verwijderd en dat investeringen in ondersteunende infrastructuur worden aangemoedigd, bijvoorbeeld op het gebied van flexibelere opwekking, interconnectie, vraagrespons en opslag. Teneinde deze verschuiving naar variabele en verspreide opwekking te ondersteunen en te waarborgen dat de beginselen van de energiemarkt in de toekomst de basis vormen voor de elektriciteitsmarkten van de Unie, is het van essentieel belang dat de focus opnieuw komt te liggen op kortetermijnmarkten en prijsbepaling op basis van schaarste.

⁵ Verordening (EU) 2016/631 van de Commissie van 14 april 2016 tot vaststelling van een netcode betreffende eisen voor de aansluiting van elektriciteitsproducenten op het net (PB L 112 van 27.4.2016, blz. 1).

- (10) Kortetermijnmarkten zorgen ervoor dat de liquiditeit en de concurrentie toenemen, doordat meer hulpbronnen in staat worden gesteld om volledig aan de markt deel te nemen, en met name de hulpbronnen die in hogere mate flexibel zijn. Door prijsbepaling op basis van schaarste worden de marktspelers aangemoedigd beschikbaar te zijn wanneer de markt daaraan het meeste behoefte heeft en wordt gewaarborgd dat zij de kosten op de wholesalemarkt kunnen terugwinnen. Het is daarom cruciaal dat, voor zover mogelijk, wordt gewaarborgd dat administratieve en impliciete prijsplafonds worden afgeschaft, zodat op schaarste gebaseerde prijzen kunnen stijgen tot de waarde van de verloren belasting. Indien kortetermijnmarkten en prijsbepaling op basis van schaarste volledig zijn geïntegreerd in de marktstructuur, zal dat ertoe bijdragen dat andere maatregelen, zoals capaciteitsmechanismen, worden ingetrokken, zodat de voorzieningszekerheid wordt gewaarborgd. Tegelijkertijd mogen betrouwbare en stabiele prijzen voor de eindafnemers, en met name voor huishoudens en het mkb, niet in het gedrang komen indien prijsbepaling op basis van schaarste zonder prijsplafonds op de wholesalemarkt wordt toegepast.
- (11) **Behoudens de staatssteunregels van de Unie overeenkomstig de artikelen 107, 108 en 109** [] leiden afwijkingen van fundamentele marktbeginselen, zoals balancerings-taken, marktgebaseerde dispatching of [] redispatching, ertoe dat flexibiliteitssignalen afnemen en vormen zij een belemmering voor de ontwikkeling van oplossingen zoals opslag, vraagrespons of bundeling. Afwijkingen zijn nog steeds noodzakelijk om onnodige administratieve lasten voor bepaalde actoren, en met name voor huishoudens en het mkb, te voorkomen, maar uitgebreide afwijkingen die betrekking hebben op volledige technologieën zijn niet in overeenstemming met de **doelstelling** [] om tot een **proces** te komen dat het systeem op marktgebaseerde en efficiënte wijze koolstofvrij moet maken. Dergelijke afwijkingen moeten daarom worden vervangen door meer doelgerichte maatregelen.

- (12) Voorwaarde voor een goed functionerende concurrentie in de interne markt voor elektriciteit zijn niet-discriminerende en transparante tarieven voor het gebruik van het systeem waaronder de interconnectoren in het transmissiesysteem. **Niet-gecoördineerde beperkingen van interconnectorcapaciteiten beperken in toenemende mate de uitwisseling van elektriciteit tussen lidstaten en zijn een ernstige belemmering voor de ontwikkeling van een functionerende interne markt voor elektriciteit geworden.** De beschikbare capaciteit van **interconnectoren []** moet **derhalve** gesteld worden op het maximum dat met de veiligheidsnormen voor een bedrijfszeker beheer van het net in overeenstemming is, **waarbij ook het N-1-veiligheidscriterium in acht moet worden genomen.** Aan het vaststellen van het capaciteitsniveau in een vermaasd netwerk zijn evenwel een aantal beperkingen verbonden. De omvang van ongeplande stromen mag niet groter zijn dan wat in een biedzone zonder structurele congesties kan worden verwacht. Daarnaast kunnen zich inzake netveiligheid voorspelbare problemen voordoen, bijvoorbeeld bij het onderhoud van het net. Ook kunnen zich per geval problemen inzake netveiligheid voordoen. Beperkingen die dat niveau te boven gaan, kunnen slechts worden aanvaard voor een beperkte overgangsfase die nodig is om de [] actuele netsituaties aan te passen aan het benutten van de maximale interconnectorcapaciteit. De nieuwe streefbenchmark en, indien van toepassing, het lineair traject naar dit niveau zouden er respectievelijk moeten voor zorgen dat een minimumaandeel van de interconnectorcapaciteit voor handel beschikbaar is, of in de capaciteitsberekening wordt gebruikt. Lusstromen mogen alleen voor de capaciteitsberekening in aanmerking worden genomen voor zover zij ook ook zonder interne congestie zouden optreden. Ofschoon bepaalde duidelijk omschreven beperkingen in zoneoverschrijdende capaciteit gerechtvaardigd kunnen zijn, moet er een duidelijke minimumdrempel worden ingevoerd die overmatig gebruik van afwijkingen voorkomt en de marktdeelnemers een voorspelbare capaciteitswaarde biedt. Bij een stroomgebaseerde aanpak moet die drempel bepalen welk minimumaandeel van de thermisch capaciteit van een interconnector als input voor gecoördineerde capaciteitsberekening in het kader van capaciteitberekening en het congestiebeheer.

- (13) Het is belangrijk te voorkomen dat verschillende normen voor veiligheid, bedrijfsvoering en planning die door transmissiesysteembeheerders in de lidstaten worden gehanteerd, leiden tot verstoring van de mededinging. Marktspelers moeten bovendien een duidelijk beeld krijgen van de beschikbare transmissiecapaciteit en de normen inzake veiligheid, planning en bedrijfsvoering die van invloed zijn op de beschikbare overdrachtcapaciteit.
- (14) Om ervoor te zorgen dat noodzakelijke investeringen doelgericht zijn, moeten de prijzen signalen tweebrengen waar elektriciteit het meest nodig is. In een op zones gebaseerd elektriciteitssysteem is een coherente, objectieve en betrouwbare afbakening van de biedzones via een transparant proces nodig om tot correcte locatiespecifieke signalen te komen. Teneinde een efficiënt beheer en efficiënte planning van het EU-electriciteitsnet te waarborgen en te zorgen voor doeltreffende prijssignalen betreffende nieuwe opwekkingscapaciteit, moeten de vraagrespons- of de transmissie-infrastructuur en de biedzones structurele congestie weerspiegelen. In het bijzonder mag zoneoverschrijdende capaciteit niet worden gereduceerd teneinde interne congestie aan te pakken.

(14a) Om de uiteenlopende beginselen te weerspiegelen, namelijk het optimaliseren van biedzones zonder liquide markten en netinvesteringen in het gedrang te brengen, moet worden voorzien in twee opties om congesties tegen te gaan. De lidstaten kunnen kiezen tussen de splitsing van een biedzone of maatregelen zoals netverzwaring en netoptimalisering. Uitgangspunt voor een dergelijke beslissing dient te zijn dat door de transmissiesysteembeheerders van een lidstaat of bij de herziening van de biedzone wordt vastgesteld dat zich structurele congestie op lange termijn zal voordoen. De lidstaten moeten eerst trachten een gemeenschappelijke oplossing te vinden over de wijze waarop congesties het beste worden aangepakt. In dat proces kunnen de lidstaten multinationale of nationale actieplannen aannemen om congesties op te lossen. Aan het eind van het implementatieproces van het actieplan moeten de lidstaten de mogelijkheid hebben om te kiezen voor een splitsing of voor corrigerende maatregelen, waarvoor zij de kosten dragen, om de resterende congestie op te lossen. In dat laatste geval komt er geen splitsing tegen hun wil, zolang de benchmark inzake minimaal capaciteitsniveau wordt gehaald. Als uiterste middel moet de Commissie een besluit over de biedzoneconfiguratie kunnen vaststellen, waarbij zij de biedzoneconfiguratie alleen wijzigt in de lidstaten die voor een splitsing hebben gekozen of die de benchmark inzake het minimumniveau niet hebben gehaald. Voor lidstaten die een actieplan met maatregelen voor het oplossen van congestie vaststellen, moet een inlooperperiode voor het openen van interconnectoren gelden. De lidstaat moet daartoe instemmen met een lineair traject waarvan het startpunt gelijk is aan de capaciteit die aan die grens was toegewezen vóór de uitvoering van het actieplan.

- (15) ☐ **Met het oog op doeltreffende marktintegratie** ☐ moeten belemmeringen voor de grensoverschrijdende handel stelselmatig worden verwijderd, zodat versnippering van de markt teniet wordt gedaan en de energieafnemers in de Unie ten volle kunnen profiteren van de voordelen van geïntegreerde elektriciteitsmarkten en van mededinging.
- (16) In deze verordening moeten de grondbeginselen voor tarifiering en capaciteitstoewijzing worden vastgelegd en tegelijkertijd richtsnoeren worden gegeven waarin de relevante beginselen en methoden nader worden omschreven, zodat een snelle aanpassing aan de gewijzigde omstandigheden mogelijk wordt.
- (17) Het beheer van congestieproblemen moet aan transmissiesysteembeheerders en marktspelers de juiste economische signalen geven en op marktmechanismen gebaseerd zijn.
- (18) Op een door concurrentie gekenmerkte open markt moeten de transmissiesysteembeheerders een vergoeding ontvangen voor de kosten in verband met het via hun systemen lopen van grensoverschrijdende elektriciteitsstromen en wel van de beheerders van die transmissiesystemen waarvan de grensoverschrijdende stromen afkomstig zijn en van de systemen waar die stromen eindigen.
- (19) Bij de vaststelling van nationale nettarieven moet rekening worden gehouden met betalingen en ontvangsten in verband met verrekeningen tussen transmissiesysteembeheerders.

- (20) Het voor grensoverschrijdende toegang tot het net verschuldigde bedrag kan aanzienlijk variëren, afhankelijk van de betrokken transmissiesysteembeheerders en de verschillen in structuur tussen de tarifieringstelsels in de lidstaten. Derhalve is een zekere mate van harmonisatie noodzakelijk, teneinde verstoring van de handel te voorkomen.
- (21) Er moeten regels gelden voor het gebruik van eventuele ontvangsten uit congestiebeheersprocedures, tenzij de specifieke aard van de interconnector een vrijstelling van deze regels rechtvaardigt.
- (22) Teneinde voor een gelijk speelveld voor alle marktspelers te zorgen, moeten nettarieven zodanig worden toegepast dat niet op positieve of negatieve wijze wordt gediscrimineerd tussen op distributieniveau aangesloten productie en op transmissieniveau aangesloten productie. Door middel van deze tarieven mag er geen discriminatie plaatsvinden ten opzichte van energieopslag, mogen geen negatieve prikkels tot stand worden gebracht met betrekking tot participatie in vraagrespons en mogen geen belemmeringen worden gecreëerd voor de verbetering van de energie-efficiëntie.
- (23) Teneinde de transparantie en vergelijkbaarheid bij de vaststelling van tarieven te verbeteren wanneer bindende harmonisatie als niet adequaat wordt beschouwd, dient een **[] bestepraktijkenverslag** inzake tariefmethodologieën te worden uitgebracht door het Europees Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators ("het Agentschap"), dat is opgericht bij [herschikking van Verordening (EG) nr. 713/2009 als voorgesteld bij COM(2016) 863/2].
- (24) Teneinde optimale investeringen in het trans-Europese European net te waarborgen en het probleem aan te pakken dat haalbare interconnectieprojecten niet kunnen worden uitgevoerd omdat er op nationaal niveau te weinig prioriteit aan wordt toegekend, moet het gebruik van congestieheffingen opnieuw worden overwogen **[] en ertoe bijdragen** dat de beschikbaarheid wordt gegarandeerd en de interconnectiecapaciteit wordt gehandhaafd of vergroot.

- (25) Teneinde in de Unie een optimaal beheer van het elektriciteitstransmissienet te garanderen en grensoverschrijdende handel in elektriciteit en grensoverschrijdende levering van elektriciteit mogelijk te maken, moet een Europees netwerk van transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit ("het ENTSB voor elektriciteit") worden opgericht. De taken van het ENTSB voor elektriciteit moeten worden uitgeoefend met inachtneming van de mededingingsregels van de Unie, die op de beslissingen van het ENTSB voor elektriciteit van toepassing blijven. De taken van het ENTSB voor elektriciteit moeten nauwkeurig worden omschreven en zijn werkmethode moet een efficiëntie, transparantie en de representatieve natuur van het ENTSB voor elektriciteit garanderen. De door het ENTSB voor elektriciteit opgestelde netcodes zijn niet bedoeld om de noodzakelijke nationale netcodes voor niet-grensoverschrijdende kwesties te vervangen. Aangezien met een benadering op regionaal niveau effectievere vooruitgang kan worden geboekt, moeten de transmissiesysteembeheerders binnen de overkoepelende samenwerkingsstructuur regionale structuren opzetten en er tegelijkertijd voor zorgen dat de resultaten op regionaal niveau stroken met de netcodes en niet-bindende tienjarige netontwikkelingsplannen op het niveau van de Unie. De lidstaten moeten de samenwerking bevorderen en toezien op de effectieve werking van het netwerk op regionaal niveau. De samenwerking op regionaal niveau moet verenigbaar zijn met de vooruitgang naar een concurrerende en efficiënte interne markt voor elektriciteit.
- (26) Er moet een robuuste beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen op de middellange tot lange termijn op het niveau van de Unie worden uitgevoerd door het ENTSB voor elektriciteit. Deze beoordeling biedt een objectieve basis voor de beoordeling van zorgpunten op het gebied van de toereikendheid. **Om voor alle soorten capaciteitsmechanismen een objectieve basis te kunnen zijn, dienen de verschillende soorten capaciteitsmechanismen tot uiting te komen in de scenario's en gevoeligheden van de beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen.** Het zorgpunt betreffende de toereikendheid van hulpbronnen dat door middel van capaciteitsmechanismen wordt aangepakt, moet worden [] **gebaseerd op een naar behoren gecoördineerde nationale en Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen.**

- (27) De beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen op de middellange tot lange termijn (van 10 year-ahead tot year-ahead) die in deze verordening is opgenomen, heeft een ander doel dan de seizoensgebonden vooruitzichten (zes maanden ahead) als vastgesteld in artikel 9 van [verordening betreffende risicoparaatheid als voorgesteld bij COM(2016) 862]. Beoordelingen van de toereikendheid van hulpbronnen op de middellange tot lange termijn worden voornamelijk gebruikt om de noodzaak van capaciteitsmechanismen te beoordelen, terwijl seizoensgebonden vooruitzichten worden gebruikt om de aandacht te vestigen op risico's die zich in de volgende zes maanden kunnen voordoen en die waarschijnlijk een significante verslechtering van de elektriciteitsvoorziening tot gevolg hebben. Ook de [] **regionale veiligheidscoördinatoren** voeren regionale beoordelingen van de toereikendheid uit overeenkomstig de Europese wetgeving inzake het beheer van elektriciteitstransmissiesystemen. Dit zijn beoordelingen van de toereikendheid op de zeer korte termijn (van week-ahead tot day-ahead) die in de context van het systeembeheer worden gebruikt.
- (28) Voordat de lidstaten capaciteitsmechanismen invoeren, moeten zij de verstoringen op regelgevingsgebied onderzoeken die bijdragen tot het daarmee samenhangende zorgpunt op het gebied van de toereikendheid van hulpbronnen. Zij moeten worden verplicht maatregelen vast te stellen die de geconstateerde verstoringen tegengaan en die een tijdschema voor de uitvoering ervan omvatten. Capaciteitsmechanismen moeten alleen worden ingevoerd als er [] zorgpunten zijn die niet kunnen worden aangepakt door dergelijke verstoringen weg te nemen.
- (29) Lidstaten die van plan zijn capaciteitsmechanismen in te voeren, dienen doelstellingen inzake de toereikendheid van hulpbronnen vast te stellen aan de hand van een transparant en controleerbaar proces. Het moet aan de lidstaten worden overgelaten om hun eigen niveau voor de voorzieningszekerheid vast te stellen.
- (30) De belangrijkste beginselen inzake capaciteitsmechanismen moeten worden vastgesteld. Bestaande capaciteitsmechanismen moeten aan de hand van deze beginselen worden geëvalueerd. Indien uit de Europese **en de nationale** beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen blijkt dat er geen zorgpunten met betrekking tot de toereikendheid zijn, moeten er geen nieuwe capaciteitsmechanismen worden vastgesteld en geen nieuwe capaciteitsverplichtingen in het kader van bestaande mechanismen worden aangegaan. Te allen tijde moet worden voldaan aan de regels inzake staatssteuntoezicht krachtens de artikelen 107 tot en met 109 VWEU.

- (31) Er moeten gedetailleerde voorschriften voor het bevorderen van doeltreffende grensoverschrijdende participatie in capaciteitsmechanismen, afgezien van reserve-regelingen, worden vastgesteld. Transmissiesysteembeheerders over de grenzen heen moeten belangstellende elektriciteitsproducenten ondersteunen die willen deelnemen aan capaciteitsmechanismen in andere lidstaten. Daarom moeten zij berekenen tot welke capaciteit grensoverschrijdende participatie mogelijk is, participatie mogelijk maken en de beschikbaarheid controleren. De [] regulerende instanties moeten de grensoverschrijdende voorschriften in de lidstaten handhaven.
- (32) Gezien de verschillen in de nationale energiesystemen en de technische beperkingen van de bestaande elektriciteitsnetten, bevindt de beste aanpak voor het verwezenlijken van vooruitgang bij de marktintegratie zich vaak op het regionale niveau. De regionale samenwerking tussen transmissiesysteembeheerders moet daarom worden versterkt. Teneinde efficiënte samenwerking te waarborgen, moet een nieuw regelgevingskader voorzien in sterkere regionale governance en sterker regelgevend toezicht, onder meer door uitbreiding van de beslissingsbevoegdheden van het Agentschap bij grensoverschrijdende aangelegenheden. Nauwere samenwerking tussen de lidstaten kan ook noodzakelijk zijn in crisissituaties waarin de voorzieningszekerheid moet worden verhoogd en marktverstoringen moeten worden beperkt.
- (33) De coördinatie tussen transmissiesysteembeheerders op regionaal niveau is geformaliseerd door middel van de verplichte betrokkenheid van de transmissiesysteembeheerders bij de regionale veiligheidscoördinatoren, **maar moet verder worden ontwikkeld ter [] ondersteuning** van de in toenemende mate geïntegreerde beheer van de elektriciteits-systemen in de hele Unie, waarbij moet worden gewaarborgd dat deze op efficiënte en veilige wijze werken.
- (34) De geografische werkingssfeer van de [] **regionale veiligheidscoördinatoren** moet zodanig zijn dat zij in staat zijn om een doeltreffende **bijdrage te leveren aan de [] coördinatie van de werkzaamheden van transmissiesysteembeheerders in [] de regio's, en dat zij resulteren in meer systeemveiligheid en grotere marktefficiëntie.** **De regionale veiligheidscoördinatoren moeten over de flexibiliteit beschikken om de uitvoering van de taken in de regio zo goed mogelijk te kunnen afstemmen op de aard van de individuele taken die hen zijn toevertrouwd.**

- (35) [] **Regionale veiligheidscoördinatoren moeten [] taken []** uitvoeren waarbij het regionale aspect voor toegevoegde waarde zorgt in vergelijking met op nationaal niveau uitgevoerde functies. Tot de [] **taken** van [] **regionale veiligheidscoördinatoren** moeten de functies behoren die door regionale veiligheidscoördinatoren worden uitgevoerd overeenkomstig de richtsnoeren betreffende systeembeheer⁶ alsmede aanvullende functies op het gebied van systeembeheer, marktbeheer en risicoparaatheid. Realtime beheer van het elektriciteitssysteem mag niet tot de door de [] **regionale veiligheidscoördinatoren** uitgevoerde [] **taken** behoren.
- (36) [] **Regionale veiligheidscoördinatoren** moeten in eerste instantie in het belang van het systeem- en marktbeheer van de regio handelen en niet uitgaan van de belangen van een afzonderlijke entiteit. Aan de **regionale veiligheidscoördinatoren** moeten daarom [] bevoegdheden worden toevertrouwd **die nodig zijn om** door de transmissiesysteembeheerders van de systeembeheersregio met betrekking tot bepaalde functies ondernomen acties **te ondersteunen []**, waarbij deze coördinatoren een versterkte adviserende rol spelen met betrekking tot de resterende functies.
- (37) Het ENTSB voor elektriciteit moet ervoor zorgen dat de acties van [] **regionale veiligheidscoördinatoren** over de grenzen van de regio heen worden gecoördineerd.
- (38) Teneinde de efficiëntie van de elektriciteitsdistributienetten in de Unie te verbeteren en te zorgen voor nauwe samenwerking tussen de transmissiesysteembeheerders en het ENTSB voor elektriciteit moet een Europese entiteit van distributiesysteembeheerders in de Unie ("DSB-entiteit van de EU") worden opgezet. De taken van de DSB-entiteit van de EU moeten nauwkeurig worden omschreven en de werkmethode ervan efficiëntie, transparantie en de representatieve aard van de distributiesysteembeheerders van de Unie garanderen. De DSB-entiteit van de EU moet nauw samenwerken met het ENTSB voor elektriciteit wat betreft de voorbereiding en tenuitvoerlegging van de netcodes, voor zover van toepassing, en eraan werken te voorzien in richtsnoeren betreffende de integratie van onder meer verspreide opwekking en opslag in distributienetten of andere gebieden die verband houden met het beheer van distributienetten. **De DSB-entiteit van de EU moet ook terdege rekening houden met de specifieke kenmerken van distributiesystemen die verderop zijn aangesloten op elektriciteitssystemen op eilanden die niet via interconnectoren zijn verbonden met andere elektriciteitssystemen.**

⁶ Verordening (EU) 2017/1485 van de Commissie van 2 augustus 2017 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende het beheer van elektriciteitstransmissiesystemen (PB L 220 van 25.8.2017, blz. 1).

- (39) Er is een grotere samenwerking en coördinatie tussen transmissiesysteembeheerders vereist om netcodes in te voeren voor de verlening en het beheer van daadwerkelijke en transparante toegang tot de transmissienetten over de grenzen heen te verwezenlijken, om, met inachtneming van het milieu, een gecoördineerde en voldoende toekomstgerichte planning en een deugdelijke technische ontwikkeling van het transmissiesysteem, inclusief het creëren van interconnectiecapaciteit, in de Unie te waarborgen. Die netcodes moeten in overeenstemming zijn met de door het Agentschap geformuleerde kaderrichtsnoeren die niet-bindend van aard zijn ("kaderrichtsnoeren"). Het Agentschap moet betrokken worden bij de beoordeling, op feitelijke basis, van ontwerpnetcodes, waaronder de vraag of zij aan de kaderrichtsnoeren voldoen, en het kan de Commissie aanbevelen die netcodes goed te keuren. Het Agentschap dient ook de voorgestelde wijzigingen op de netcodes te beoordelen, en het kan de Commissie aanbevelen die wijzigingen goed te keuren. Transmissiesysteembeheerders moeten hun netwerken volgens deze netcodes beheren.
- (40) Om een vlotte werking van de interne markt voor elektriciteit te waarborgen, moeten er procedures komen waarmee de Commissie besluiten en richtsnoeren betreffende o.a. tarifiering en capaciteitstoewijzing kan vaststellen, waarbij betrokkenheid van de regulerende instanties van de lidstaten verzekerd is, eventueel via hun Europese associatie. De regulerende instanties hebben samen met andere betrokken instanties in de lidstaten een belangrijke rol te spelen bij het goed functioneren van de interne markt voor elektriciteit.
- (41) Alle marktspelers hebben belang bij de werkzaamheden die van het ENTSB voor elektriciteit worden verwacht. Daarom is een doeltreffende raadplegingsprocedure van essentieel belang en moeten de bestaande structuren, die zijn opgezet om de raadplegingsprocedure te vergemakkelijken en te stroomlijnen, bijvoorbeeld via de nationale regulerende instanties of het Agentschap, een belangrijke rol spelen.

- (42) Om voor meer transparantie te zorgen met betrekking tot het volledige elektriciteitstransmissienetwerk in de Unie, moet het ENTSB voor elektriciteit een niet-bindend tienjarig netwerkontwikkelingsplan dat de Unie dekt, opstellen, publiceren en regelmatig bijwerken. Rendabele elektriciteitstransmissienetwerken en de nodige regionale interconnecties, die relevant zijn vanuit commercieel oogpunt en vanuit het oogpunt van leveringszekerheid, moeten deel uitmaken van dat netwerkontwikkelingsplan.
- (43) Uit ervaring die is opgedaan bij de ontwikkeling en vaststelling van netcodes is gebleken dat het nuttig is de ontwikkelingsprocedure te stroomlijnen door duidelijk te maken dat het Agentschap het recht heeft om ontwerpversies van netcodes op het gebied van elektriciteit [] **goed te keuren** voordat deze bij de Commissie worden ingediend.
- (44) Investerings in belangrijke nieuwe infrastructuur moeten sterk worden aangemoedigd en tegelijkertijd moet de goede werking van de interne markt voor elektriciteit worden gewaarborgd. Teneinde het positieve effect van vrijgestelde gelijkstroominterconnectoren op de mededinging te versterken en de voorzieningszekerheid te verbeteren, moet tijdens de planningsfase van een project de marktbelangstelling worden gepeild en moeten voorschriften voor congestiebeheer worden vastgesteld. Ingeval gelijkstroominterconnectoren zich op het grondgebied van meer dan een lidstaat bevinden, moet het Agentschap als laatste instantie het verzoek om vrijstelling behandelen, zodat beter rekening wordt gehouden met de grensoverschrijdende gevolgen van het verzoek en de administratieve verwerking ervan vlotter verloopt. Gezien het uitzonderlijke risicoprofiel van de uitvoering van deze vrijgestelde belangrijke infrastructuurprojecten moet bedrijven met belangen op het gebied van levering en productie bovendien de mogelijkheid worden geboden van een tijdelijke ontheffing van de volledige ontvlechtigingsvoorschriften te genieten voor de betrokken projecten. Ontheffingen die in het kader van Verordening (EG) nr. 1228/2003⁷ zijn gemaakt, dienen van toepassing te blijven tot de geplande einddatum die in het ontheffingsbesluit is vastgesteld.

⁷ Verordening (EG) nr. 1228/2003 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2003 betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit (PB L 176 van 15.7.2003, blz. 1).

- (45) Om het vertrouwen in de markt te versterken, moeten marktspelers de zekerheid hebben dat op misbruik doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties worden gesteld. De bevoegde autoriteiten moeten de bevoegdheid krijgen vermoedens van marktmisbruik daadwerkelijk te onderzoeken. Daartoe is het nodig dat de bevoegde autoriteiten toegang hebben tot gegevens die informatie verschaffen over operationele beslissingen van leveranciers. Op de elektriciteitsmarkt worden tal van relevante beslissingen genomen door de producenten, die informatie daarover gedurende een bepaalde termijn ter beschikking van en gemakkelijk toegankelijk voor de bevoegde autoriteiten moeten houden. De bevoegde autoriteiten moeten er verder regelmatig op toezien dat de transmissiesysteembeheerders de regels naleven. Kleine producenten die de markt niet echt kunnen verstoren, moeten van deze verplichting worden vrijgesteld.
- (46) Van de lidstaten en de bevoegde nationale autoriteiten moet worden verlangd dat zij de Commissie relevante informatie verschaffen. Deze informatie moet door de Commissie vertrouwelijk worden behandeld. Waar nodig moet de Commissie de mogelijkheid hebben de relevante informatie rechtstreeks bij de betrokken bedrijven op te vragen, op voorwaarde dat de bevoegde nationale autoriteiten op de hoogte worden gebracht.
- (47) De lidstaten moeten regels vaststellen inzake sancties wegens inbreuken op de bepalingen van deze verordening en erop toezien dat deze worden uitgevoerd. Deze sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.
- (48) De lidstaten, [] de partijen bij de Energiegemeenschap **en andere derde landen die deze verordening toepassen of deel uitmaken van de synchrone zone Continentaal Europa** [], moeten nauw samenwerken wat betreft alle aangelegenheden in verband met de ontwikkeling van een geïntegreerde elektriciteitshandelsregio en zij mogen geen maatregelen treffen die verdere integratie van de elektriciteitsmarkten of de voorzieningszekerheid van de lidstaten en de verdragsluitende partijen in het gedrang brengen.

(49) **Bij de vaststelling van Verordening (EG) nr. 714/2009 bestonden er op EU-niveau slechts weinig regels voor de interne elektriciteitsmarkt. Inmiddels is de interne markt van de EU complexer geworden door de wezenlijke veranderingen die de markten ondergaan, in het bijzonder met betrekking tot de inzet van elektriciteitsproductie uit variabele hernieuwbare energiebronnen. De netcodes en richtsnoeren zijn daarom uitgebreid en alomvattend geworden, en bestrijken zowel technische als algemene kwesties.** Teneinde de mate van harmonisatie te waarborgen die minimaal vereist is voor een doeltreffende marktwerking, moet de bevoegdheid om **uitvoerings**handelingen vast te stellen **en te wijzigen** overeenkomstig artikel 291 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie aan de Commissie worden [] **toegekend** met betrekking tot **niet essentiële onderdelen van bepaalde specifieke** gebieden die van essentieel belang zijn voor de marktintegratie. Die gebieden dienen onder meer [] de vaststelling en wijziging van netcodes en richtsnoeren en de toepassing van bepalingen inzake vrijstellingen voor nieuwe interconnectoren te behelzen. Het is van bijzonder belang dat de Commissie bij haar voorbereidende werkzaamheden tot passende raadpleging overgaat, onder meer op deskundigenniveau, in overeenstemming met de beginselen die zijn vastgelegd in het interinstitutioneel akkoord over beter wetgeven van 13 april 2016⁸. Met name om te zorgen voor gelijke deelname aan de voorbereiding van [] **uitvoerings**handelingen ontvangen het Europees Parlement en de Raad alle documenten op hetzelfde tijdstip als de deskundigen van de lidstaten, en hebben hun deskundigen systematisch toegang tot de vergaderingen van de deskundigengroepen van de Commissie die zich bezighouden met de voorbereiding van [] **uitvoerings**handelingen.

(49a) De bevoegdheid van de Commissie om netcodes en richtsnoeren te wijzigen is beperkt tot en met 31 december 2027. Deze overgangsperiode biedt de Commissie voldoende tijd om de bestaande netcodes en richtsnoeren te herzien en, zo nodig, wetgevings-handelingen van de Unie voor te stellen.

⁸ PB L 123 van 12.5.2016, blz. 1.

- (50) Aangezien de doelstelling van deze verordening, namelijk het verschaffen van een geharmoniseerd kader voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit, niet voldoende door de lidstaten kan worden verwezenlijkt en derhalve beter door de Unie kan worden verwezenlijkt, kan de Unie maatregelen treffen, overeenkomstig het subsidiariteitsbeginsel neergelegd in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie. Overeenkomstig het evenredigheidsbeginsel als neergelegd in genoemd artikel gaat deze verordening niet verder dan nodig is om deze doelstelling te bereiken.
- (51) **Marktvoorschriften moeten de integratie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen mogelijk maken en moeten prikkels bieden voor meer energie-efficiëntie.**
- (52) Ter wille van de samenhang en de rechtszekerheid dient deze verordening de toepassing van de afwijkingen uit hoofde van [artikel 66] van de [Elektriciteitsrichtlijn] onverlet te laten.**
- []
- []
- (53) **Met betrekking tot balanceringsmarkten is het voor een efficiënte en niet-verstorende prijsstelling bij het verwerven van balanceringscapaciteit en balanceringsenergie noodzakelijk dat de balanceringscapaciteit niet de prijs van de balanceringsenergie bepaalt. Hiermee wordt geen afbreuk gedaan aan de dispatchingsystemen die gebruikmaken van een geïntegreerd programmeringsproces overeenkomstig Verordening (EU) 2017/XXXX van de Commissie [Balancering],**

HEBBEN DE VOLGENDE VERORDENING VASTGESTELD:

Hoofdstuk I

Onderwerp, werkingssfeer en definities

Artikel 1

Onderwerp en werkingssfeer

Deze verordening beoogt:

- a) de basis tot stand te brengen waarmee de doelstellingen van de Europese energie-unie, en met name het klimaat- en energiekader 2030⁹, efficiënt worden verwezenlijkt door het mogelijk te maken dat de markt signalen afgeeft voor **een grotere voorzieningszekerheid**, flexibiliteit, **duurzaamheid**, decarbonisatie en innovatie;
- b) fundamentele beginselen vast te stellen voor goed functionerende, geïntegreerde elektriciteitsmarkten, waarbij niet-discriminerende toegang voor alle aanbieders van hulpbronnen en elektriciteitsklanten mogelijk is, de consumenten mondig worden gemaakt, vraagrespons en energie-efficiëntie worden bevorderd, de bundeling van verspreide vraag en aanbod mogelijk is, **alsook** marktintegratie en marktgebaseerde vergoeding van uit hernieuwbare bronnen opgewekte elektriciteit **mogelijk worden gemaakt**; []

⁹ COM(2014) 015 definitief.

- c) eerlijke regels te stellen voor de grensoverschrijdende handel in elektriciteit, om aldus de mededinging op de interne markt voor elektriciteit te bevorderen, rekening houdend met de specifieke kenmerken van de nationale en regionale markten. Dit omvat de totstandbrenging van een vergoedingsmechanisme voor grensoverschrijdende elektriciteitsstromen en de vaststelling van geharmoniseerde beginselen inzake tarieven voor grensoverschrijdende transmissie en de toewijzing van beschikbare interconnectiecapaciteit tussen nationale transmissiesystemen;
- d) het ontstaan te bevorderen van een goed functionerende en transparante groothandelsmarkt met een hoog niveau van zekerheid van de elektriciteitsvoorziening en te voorzien in mechanismen om deze regels voor de grensoverschrijdende handel in elektriciteit te harmoniseren.

Artikel 2

Definities

1. Voor de toepassing van deze verordening zijn de definities in artikel 2 van Richtlijn [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2], in artikel 2 van Verordening (EU) nr. 1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad¹⁰, in artikel 2 van Verordening (EU) nr. 543/2013 van de Commissie¹¹ en in artikel 2 van [herschikking van de richtlijn hernieuwbare energie] van toepassing.

¹⁰ Verordening (EG) nr. 1227/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende de voorwaarden voor toegang tot het net voor grensoverschrijdende handel in elektriciteit (PB L 326 van 8.12.2011, blz. 1).

¹¹ Verordening (EU) nr. 543/2013 van de Commissie van 14 juni 2013 betreffende de toezending en publicatie van gegevens inzake de elektriciteitsmarkten en houdende wijziging van bijlage I bij Verordening (EG) nr. 714/2009 van het Europees Parlement en de Raad (PB L 163 van 15.6.2013, blz. 1).

2. Tevens zijn de volgende definities van toepassing:

- a) "regulerende instanties": de regulerende instanties bedoeld in artikel 57, punt 1, van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2];
- b) "„grensoverschrijdende stroom": een fysieke stroom van elektriciteit op een transmissienetwerk van een lidstaat die het gevolg is van de invloed van de activiteit van producenten en/of afnemers buiten die lidstaat op zijn transmissienetwerk;
- c) "congestie": een situatie waarin niet aan alle verzoeken van marktspelers betreffende handel **tussen netgebieden** [] kan worden voldaan, aangezien de fysieke stromen op de netelementen die niet in deze stromen kunnen voorzien daardoor in aanzienlijke mate zouden worden getroffen;
- d) "nieuwe interconnector": een interconnector die op 4 augustus 2003 niet voltooid is;
- e) "structurele congestie": congestie in het transmissiesysteem die **ondubbelzinnig kan worden gedefinieerd**, voorspelbaar en in geografisch opzicht langdurig stabiel is alsmede herhaaldelijk onder normale elektriciteitssysteemomstandigheden voorkomt;
- f) "marktbeheerder": een entiteit die een dienst levert waarbij de aanbiedingen om elektriciteit te verkopen in evenwicht zijn met biedingen om elektriciteit te kopen;
- g) "benoemde elektriciteitsmarktbeheerder (NEMO)": een marktbeheerder die door de bevoegde autoriteit is aangewezen om taken uit te voeren met betrekking tot eenvormige day-ahead- of eenvormige intradaykoppeling;
- h) "waarde van de verloren belasting": een raming in EUR/MWh van de maximale elektriciteitsprijs die klanten bereid zijn te betalen om niet-beschikbaarheid te voorkomen;

- i) "balancing": alle acties en processen in alle tijdsbestekken waarmee de transmissiesysteembeheerders op bestendige wijze waarborgen dat de systeemfrequentie binnen een vooraf gedefinieerd stabiliteitsbereik blijft en dat voldoende reserves beschikbaar zijn om de vereiste kwaliteit te garanderen;
- j) "balanceringsenergie": energie die door de transmissiesysteembeheerders wordt gebruikt om de balancing uit te voeren;
- k) "balanceringsdienstverlener": een marktpeler die balanceringsenergie en/of balanceringscapaciteit aanbiedt aan transmissiesysteembeheerders;
- l) "balanceringscapaciteit": een hoeveelheid capaciteit waarvan de balanceringsdienstverlener is overeengekomen erover te beschikken en ten aanzien waarvan de balanceringsdienstverlener is overeengekomen biedingen voor een dienovereenkomstige hoeveelheid balanceringsenergie bij de transmissiebeheerder te doen gedurende de looptijd van de overeenkomst;
- m) "balanceringsverantwoordelijke": een marktpeler of de door deze gekozen vertegenwoordiger die verantwoordelijk is voor diens onbalans op de elektriciteitsmarkt;
- n) "periode voor onbalansverrekening": de tijdseenheid waarvoor de onbalans van de balanceringsverantwoordelijken wordt berekend;
- o) "onbalansprijs": de prijs, die positief, nihil of negatief kan zijn, in elke periode voor onbalansverrekening voor een onbalans in elke richting;
- p) "onbalansprijszone": de zone waarin een onbalansprijs wordt berekend;
- q) "prekwalificatieproces": het proces waarmee wordt gecontroleerd of een aanbieder van balanceringscapaciteit voldoet aan de door de transmissiesysteembeheerders vastgestelde eisen;
- r) "reservecapaciteit": de omvang van de frequentiebegrenzingsreserves, frequentieherstelreserves of vervangingsreserves die voor de transmissiesysteembeheerder beschikbaar moeten zijn;

- s) "prioritaire dispatching": **in een self-dispatchingmodel** de dispatching van elektriciteitscentrales op basis van criteria die verschillen van de economische volgorde van biedingen en, in een centraal dispatchingmodel [], **tevens van** de netbeperkingen, waarbij prioriteit wordt gegeven aan dispatching van bepaalde opwekkingstechnologieën;
- t) „capaciteitsberekeningsregio”: een geografisch gebied waarbinnen een gecoördineerde capaciteitsberekening wordt toegepast;
- u) "capaciteitsmechanisme": een [] administratieve of **marktgebaseerde maatregel** waarmee ervoor wordt gezorgd dat het gewenste niveau van **toereikendheid van hulpbronnen** [] wordt bereikt door middel van de vergoeding van hulpbronnen aan de hand van de beschikbaarheid ervan, met uitzondering van maatregelen in verband met ondersteunende diensten **en congestiebeheer** [];

[]

- w) "hoogrenderende warmtekrachtkoppeling": warmtekrachtkoppeling die voldoet aan de in bijlage II van Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad vastgestelde criteria¹²;
- x) "demonstratieproject": een project waarbij een technologie als eerste in haar soort in de Unie wordt gedemonstreerd en dat een aanzienlijke innovatie vertegenwoordigt die veel verder gaat dan de huidige stand van de techniek.
- y) **"marktspeler" een natuurlijke persoon of rechtspersoon die diensten op het gebied van elektriciteit, vraagrespons of opslag genereert, koopt of verkoopt, met inbegrip van het plaatsen van handelsorders op een of meer elektriciteitsmarkten, daaronder begrepen balanceringsenergiemarkten.**

¹² Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 betreffende energie-efficiëntie, tot wijziging van de Richtlijnen 2009/125/EG en 2010/30/EU en houdende intrekking van de Richtlijnen 2004/8/EG en 2006/32/EG (PB L 315 van 14.11.2012, blz. 1).

- z) "redispatching": een maatregel, met inbegrip van beperking, die door één of meerdere systeembeheerders wordt geactiveerd door een wijziging van het opwekkings- en/of belastingspatroon teneinde de fysieke stromen in het transmissiesysteem te veranderen en fysieke congestie te verlichten.
- aa) "compensatiehandel": een zoneoverschrijdende transactie die door systeembeheerders tussen twee [] biedzones is opgestart om fysieke congestie te verlichten.
- bb) "elektriciteitsproductie-installatie" een installatie waarin primaire energie wordt omgezet in elektrische energie en die bestaat uit één of meerdere elektriciteitsproductie-eenheden die met een netwerk zijn verbonden [].
- cc) "centraal dispatchingmodel": een programmerings- en dispatchingmodel waarbij de opwekkings- en verbruiksplannen, alsmede de dispatching van elektriciteitsopwekkingsinstallaties en verbruikersinstallaties, wat inzetbare installaties betreft, worden bepaald door een TSB binnen het geïntegreerde programmeringsproces.
- dd) "standaardbalanceringsproduct" een geharmoniseerd balanceringsproduct dat door alle TSB's is gedefinieerd voor de uitwisseling van balanceringsdiensten als bepaald in [] de balanceringsrichtsnoeren die zijn vastgesteld op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr.714/2009.
- ee) " specifiek balanceringsproduct" een product dat verschilt van een standaardproduct, waarvoor de vereisten zijn geformuleerd in [] de balanceringsrichtsnoeren die zijn vastgesteld op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009.
- ff) "gedelegeerd beheerder": een entiteit waaraan specifieke taken of verplichtingen die uit hoofde van deze verordening of een andere verordening, richtlijn, netcode of richtsnoer zijn toevertrouwd aan een transmissiesysteembeheerder of een benoemde elektriciteitsmarktbeheerder, door die transmissiesysteembeheerder of benoemde elektriciteitsmarktbeheerder zijn gedelegeerd of door een lidstaat of een [] regulerende instantie zijn toegewezen;

Hoofdstuk II

Algemene voorschriften voor de elektriciteitsmarkt

Artikel 3

Beginselen inzake het beheer van elektriciteitsmarkten

1. De lidstaten, de nationale regulerende instanties, de transmissiesysteembeheerders, de distributiesysteembeheerders, [] de marktbeheerders **en de gedelegeerde beheerders** waarborgen dat de elektriciteitsmarkten in overeenstemming met de volgende beginselen worden beheerd:

prijsvorming vindt plaats op basis van vraag en aanbod;

- a) acties waardoor prijsvorming op basis van vraag en aanbod wordt tegengegaan of die een negatieve prikkel vormen voor de ontwikkeling van meer flexibele opwekking, koolstofarme opwekking of meer flexibele vraag, worden voorkomen;
- b) klanten worden in staat gesteld te profiteren van de mogelijkheden die de markt biedt en van scherpere concurrentie op de retailmarkten;
- c) consumenten en kleine bedrijven worden in staat gesteld aan de markt deel te nemen door middel van de bundeling van opwekking door meerdere productie-installaties of belasting door meerdere verbruikersinstallaties, waardoor kan worden voorzien in gezamenlijke aanbiedingen op de elektriciteitsmarkt en gezamenlijk beheer in het elektriciteitssysteem kan plaatsvinden, waarbij de voorschriften inzake mededinging van het EU-Verdrag moeten worden nageleefd;
- e) de marktvoorschriften [] **begeleiden** het koolstofarm maken van de economie, **bijvoorbeeld** doordat de integratie van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen mogelijk wordt gemaakt en prikkels voor energie-efficiëntie worden geboden;

- f) de marktvoorschriften zorgen voor passende investeringsprikkels voor opwekking, opslag, energie-efficiëntie en vraagrespons, waardoor aan de behoeften van de markt tegemoet wordt gekomen en de voorzieningszekerheid wordt gewaarborgd;
- g) belemmeringen voor grensoverschrijdende elektriciteitsstromen **tussen biedzones of lidstaten** en grensoverschrijdende transacties op elektriciteitsmarkten ☐ en aanverwante dienstenmarkten worden voorkomen;
- h) de marktvoorschriften voorzien in regionale samenwerking wanneer dat doeltreffend is;
- i) ☐ **veilige en duurzame** opwekking, opslag en vraag ☐ nemen op gelijke voet deel aan de markt, ☐ overeenkomstig de in het EU-recht bepaalde eisen;
- j) alle producenten zijn direct of indirect verantwoordelijk voor de verkoop van de elektriciteit die zij opwekken;
- ☐
- l) de marktvoorschriften maken efficiënte dispatching van activa voor elektriciteitsproductie en vraagrespons mogelijk;
- m) de marktvoorschriften maken toegang en vertrek van elektriciteitsopwekkers en elektriciteitsleveranciers mogelijk naargelang van hun beoordeling van de economische en financiële levensvatbaarheid van hun activiteiten;
- n) **Teneinde marktpelers** ☐ de mogelijkheid te geven zich op marktgebaseerde wijze **te beschermen** ☐ tegen risico's op prijsvolatiliteit, en ☐ onzekerheid wat betreft toekomstige investeringen **weg te nemen**, zijn **indekkingsmogelijkheden op lange termijn** op transparante wijze verhandelbaar op beurzen, **en komen leveringscontracten voor de lange termijn buiten de beurs tot stand**, waarbij de voorschriften inzake mededinging van het EU-Verdrag moeten worden nageleefd.
- o) **Marktpelers hebben een recht om op objectieve, transparante en niet-discriminerende wijze toegang te krijgen tot de transmissie- en distributienetten.**

☐

Artikel 4

Verantwoordelijkheid [] voor balancerings

1. Alle marktspelers [] zijn [] verantwoordelijk voor **de** onbalans die zij in het systeem veroorzaken []. **Daartoe zijn de marktspelers [] balanceringsverantwoordelijken** of delegeren zij hun verantwoordelijkheid **op basis van een overeenkomst** aan de balanceringsverantwoordelijke van hun keuze. **Overeenkomstig de op basis van de artikelen 17 en 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancerings, is elke balanceringsverantwoordelijke financieel verantwoordelijk voor haar onbalansen, en moet zij ernaar streven om gebalanceerd te zijn of het elektriciteitssysteem te helpen balanceren.**
2. De lidstaten kunnen **alleen in de volgende gevallen** voorzien in [] **afwijkingen** van [] **de verantwoordelijkheid voor balancerings**:
 - a) demonstratieprojecten voor opkomende technologieën zoals gedefinieerd in de artikelen 66 en 67 van Verordening (EU) 2016/631¹³;
 - b) **Productie-installaties** die hernieuwbare energiebronnen of hoogrenderende warmtekrachtkoppeling gebruiken met een geïnstalleerd elektrisch vermogen van minder dan [] **250 kW**;
 - c) **Onverminderd overeenkomsten die vóór de [inwerkingtreding van de wetgeving] zijn gesloten, en** installaties die door de Commissie goedgekeurde steun ontvangen die voldoet aan de staatssteunregels krachtens de artikelen 107 tot en met 109 VWEU en die vóór [PB: inwerkingtreding] zijn opgeleverd. De lidstaten kunnen, **onverminderd de artikelen 107 en 108 VWEU**, geheel of gedeeltelijk van de verantwoordelijkheid voor balancerings vrijgestelde marktspelers stimuleren om de volledige verantwoordelijkheid voor balancerings te aanvaarden. []

¹³ Verordening (EU) 2016/631 van de Commissie van 14 april 2016 tot vaststelling van een netcode betreffende eisen voor de aansluiting van elektriciteitsproducenten op het net (PB L 112 van 27.4.2016, blz. 1).

- 2 bis. **Indien een lidstaat overeenkomstig artikel 4, lid 2, in een afwijking wil voorzien, moet hij ervoor zorgen dat de financiële verantwoordelijkheid voor zijn onbalansen door een andere partij wordt gedragen.**
3. **Voor productie-installaties die na 1 januari 2026 worden opgeleverd, is lid 2, onder b), uitsluitend van toepassing op productie-installaties die hernieuwbare energiebronnen of hoogrenderende warmtekrachtkoppeling gebruiken met een totaal geïnstalleerd elektrisch vermogen van minder dan [] 50 kW.**

Artikel 5

Balanceringsmarkt

[]

2. Balanceringsmarkten **en prekwalificatieprocessen** moeten zodanig zijn georganiseerd dat:
- a) doeltreffende niet-discriminatie tussen marktspelers wordt gewaarborgd, waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende **technische behoeften van het elektriciteitssysteem, een transparante en technologisch neutrale definitie van diensten en de transparante, marktgebaseerde aankoop ervan** [],
 - b) **Alle gekwalificeerde marktspelers hebben afzonderlijk of door middel van bundeling toegang tot de balanceringsmarkt,**
 - c) **Zij respecteren de noodzaak om rekening te houden met het toenemende aandeel van variabele opwekking, de toenemende vraagbeheersing en de opkomst van nieuwe technologieën.**

[]

4. Balanceringsmarkten waarborgen de operationele veiligheid en voorzien tegelijkertijd in maximaal gebruik en efficiënte toewijzing van zoneoverschrijdende capaciteit in de verschillende tijdsbestekken overeenkomstig artikel 15.
5. [] **Voor specifieke en standaardbalanceringsproducten is de vereffening van balanceringsenergie gebaseerd op marginale prijsstelling (pay-as-cleared), onverminderd de [] op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing.** De marktspelers mogen binnen een tijdsspanne die realtime zo dicht mogelijk benadert biedingen uitbrengen, en **de BE-GCT is na de gate-sluitingstijd van de zoneoverschrijdende intradaymarkt die in overeenstemming met artikel 59 van Verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie is bepaald¹⁴. Transmissiesysteembeheerders die een centraal dispatchingmodel gebruiken, kunnen aanvullende regels vaststellen overeenkomstig de [] op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing.**
- 5a. **De prijs van de balanceringsenergie wordt niet vooraf bepaald [] in een overeenkomst voor balanceringscapaciteit. Er kan een vrijstelling voor specifieke balanceringsproducten worden toegepast overeenkomstig de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing. De inkoopprocessen zijn transparant, waarbij tegelijkertijd het vertrouwelijke karakter wordt gerespecteerd overeenkomstig artikel 40, lid 4, van de [herschikte elektriciteitsrichtlijn].**

¹⁴ Verordening (EU) 2015/1222 van de Commissie van 24 juli 2015 tot vaststelling van richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer (PB L 197 van 25.7.2015, blz. 24).

6. Onbalans wordt vereffend tegen een prijs die de reallimewaarde van energie weerspiegelt, en wordt berekend overeenkomstig de [] op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancering.
- 6a. [] De onbalansprijszone is gelijk aan [] een biedzone, behalve in het geval van een centraal dispatchingmodel, en conform de [] op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancering. De onbalanszone is gelijk aan de programmeringszone, behalve in het geval van een centraal dispatchingmodel, waar de onbalanszone een deel van de programmeringszone kan zijn overeenkomstig de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancering.
7. De [] dimensionering van reservecapaciteit wordt door de transmissiesysteembeheerders verricht overeenkomstig het [] op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoer inzake systeembeheer, en kan op regionaal niveau worden gefaciliteerd. []
8. De inkoop van balanceringscapaciteit wordt door de transmissiesysteembeheerders verricht en wordt op regionaal niveau gefaciliteerd [] overeenkomstig de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancering. De inkoop van balanceringscapaciteit is marktgebaseerd [] en zodanig georganiseerd dat er in het prekwalificatieproces geen discriminatie plaatsvindt, ongeacht of de marktpelers afzonderlijk of door middel van bundeling deelnemen overeenkomstig artikel 40, lid 4, van de [herschikte elektriciteitsrichtlijn]. []

9. Opwaartse balanceringscapaciteit en neerwaartse balanceringscapaciteit worden afzonderlijk ingekocht, **overeenkomstig de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalanceringscapaciteit**. Voor zover mogelijk, en ten minste voor een minimum van 40% van de voor de balanceringscapaciteit gebruikte standaardproducten en specifieke producten, vindt de contractering van de balanceringscapaciteit niet meer dan één dag vóór de levering van de balanceringscapaciteit plaats en de contracteringsperiode bestrijkt maximaal één dag. De contractering van het resterende deel van de balanceringscapaciteit vindt plaats maximaal één maand voor de levering van de balanceringscapaciteit, en de contractperiode van het resterende deel van de balanceringscapaciteit bedraagt maximaal één maand.
- 9a. Op verzoek van de transmissiesysteembeheerder kan de [] regulerende instantie [] de contractperiode van het resterende deel van de balanceringscapaciteit als bedoeld in lid 9 verlengen tot [] een maximumperiode van twaaalf maanden, mits die beslissing in de tijd beperkt is en de positieve gevolgen in termen van lagere kosten voor de consumenten de negatieve effecten op de markt overstijgen []. Dit verzoek moet het volgende bevatten:
- a) de vermelding van het tijdsbestek waarvoor vrijstelling wordt gevraagd;
 - b) de vermelding van het volume balanceringscapaciteit waarvoor vrijstelling wordt gevraagd;
 - c) een analyse van het effect van een dergelijke vrijstelling op de deelname van de balanceringshulpbronnen; en
 - d) een rechtvaardiging van de vrijstelling, waarin wordt aangetoond dat een dergelijke vrijstelling tot een grotere economische efficiëntie zou leiden.

10. De transmissiesysteembeheerders publiceren, **zo spoedig mogelijk maar niet later dan 30 minuten na [] realtime, de informatie over de actuele systeembalans [] van hun [] programmeringszones en de geraamde prijzen voor balanceringsenergie. Voor zover die verantwoordelijkheid voor het verstrekken van bovengenoemde informatie aan een derde is toegewezen of gedelegeerd overeenkomstig de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing, moeten die derden voldoen aan de eisen van dit artikel.**

Artikel 6

Day-ahead- en intradaymarkten

1. De transmissiesysteembeheerders en de benoemde elektriciteitsmarktbeheerders organiseren gezamenlijk het beheer van de geïntegreerde day-ahead- en intradaymarkten op basis van marktkoppeling als vastgesteld in Verordening (EU) 2015/1222. De transmissiesysteembeheerders en de benoemde elektriciteitsmarktbeheerders werken samen op EU-niveau of, wanneer zulks geschikter is, op regionale basis, teneinde maximale efficiëntie en doeltreffendheid van de day-ahead- en intraday-elektriciteitshandel in de Unie tot stand te brengen. De verplichting tot samenwerking laat de toepassing van de bepalingen van de EU-mededingingswetgeving onverlet. In hun aan de elektriciteitshandel gerelateerde functies zijn de transmissiesysteembeheerders en de benoemde **elektriciteitsmarktbeheerders** onderworpen aan regelgevend toezicht door de regulators en het Agentschap overeenkomstig artikel 59 van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2] en de artikelen 4 en 9 van [herschikking van Verordening (EG) nr. 713/2009 als voorgesteld bij COM(2016) 863/2].

2. Day-ahead- en intradaymarkten:

- a) zijn zodanig georganiseerd dat deze niet-discriminerend zijn;
 - b) zorgen ervoor dat **alle** marktspelers zo goed mogelijk in staat zijn **hun onbalansen te beheren**;
 - c) zorgen ervoor dat **alle** marktspelers over optimale mogelijkheden beschikken om binnen een tijdsspanne die realtime zo dicht mogelijk benadert in alle biedzones deel te nemen aan [] **zoneoverschrijdende handel**;
 - d) bieden prijzen die de fundamentele kenmerken van de markten weerspiegelen, **met inbegrip van de realtimewaarde van energie**, en waarop de marktspelers kunnen vertrouwen wanneer zij overeenstemming bereiken over indekkingsproducten op lange termijn;
 - e) waarborgen de operationele veiligheid, waarbij tegelijkertijd een maximaal gebruik van de transmissiecapaciteit mogelijk wordt gemaakt;
 - f) zijn transparant, waarbij tegelijkertijd het vertrouwelijke karakter wordt gerespecteerd, **en zorgen ervoor dat handel op anonieme wijze plaatsvindt**; en;
- []
- h) maken geen onderscheid tussen handel binnen een biedzone en handel tussen biedzones.

[]

Artikel 7

Handel op day-ahead- en intradaymarkten

1. **Benoemde elektriciteitsmarktbeheerders** staan de marktspelers toe energie te verhandelen binnen een tijdsspanne die zo dicht mogelijk realtime benadert en ten minste tot de gate-sluitingstijd van de zoneoverschrijdende intradaymarkt, in overeenstemming met [] **het op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.**
2. **Benoemde elektriciteitsmarktbeheerders** geven de marktspelers de mogelijkheid energie te verhandelen in tijdsintervallen die ten minste even kort zijn als de onbalansvereffeningsperiode op de day-ahead- en intradaymarkten, **in overeenstemming met [] de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancerings.**
3. **Benoemde elektriciteitsmarktbeheerders** voorzien in producten die kunnen worden verhandeld op de day-ahead- en intradaymarkten en die zo klein van omvang zijn, met een minimale omvang van de bieding van [] 1 megawatt, dat doeltreffende deelname van respons aan de vraagzijde, energieopslag en kleinschalige hernieuwbare bronnen mogelijk is, **conform de methodologieën die zijn ontwikkeld op grond van de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.**
4. [] Uiterlijk op 1 januari 2021 bedraagt de onbalansvereffeningsperiode in alle programmeringszones 15 minuten, **tenzij de regulerende instanties [] een afwijking of een uitzondering hebben toegestaan conform de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancerings.** []

Artikel 8

Termijnmarkten

1. Overeenkomstig Verordening (EU) 2016/1719 geven de transmissiesysteembeheerders langetermijnrechten uit of treffen zij gelijkwaardige maatregelen teneinde de marktspelers, [] **waaronder** de eigenaren van productie-installaties die hernieuwbare energiebronnen gebruiken, de mogelijkheid te bieden zich in te dekken tegen prijsrisico's over biedzonegrenzen heen, **tenzij een beoordeling van de termijnmarkt door de bevoegde regulerende instanties met betrekking tot de biedzonegrenzen voldoende indekkingsmogelijkheden in de betrokken biedzones aantoot, conform de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing op de langere termijn.**
2. Langetermijnrechten betreffende transmissie worden op transparante, marktgebaseerde en niet-discriminerende wijze toegewezen door middel van een centraal toewijzingsplatform, **volgens de bepalingen van de [] op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing op de langere termijn. []**
3. Mits aan de voorschriften inzake mededinging van het EU-Verdrag wordt voldaan, kunnen de marktbeheerders vrijelijk termijngerichte indekkingsproducten, onder meer voor de lange termijn, ontwikkelen, teneinde de marktspelers, [] **waaronder** de eigenaren van productie-installaties die hernieuwbare energiebronnen gebruiken, passende mogelijkheden te bieden zich in te deken tegen financiële risico's als gevolg van prijsschommelingen. De lidstaten beperken dergelijke indekkingsactiviteiten niet tot handel binnen een lidstaat of biedzone.

[] Technische beperkingen van biedingen

1. Er mag geen minimale of maximale limiet voor de wholesale-elektriciteitsprijzen en de prijzen voor balanceringsenergie, met inbegrip van bied- en clearingprijzen, worden vastgelegd. Dit laat de technische prijsbeperkingen onverlet die kunnen worden toegepast in het balanceringstijdsbestek conform de [] op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing, en in de day-ahead- en intradaytijdsbestekken als bedoeld in het volgende lid. []
2. [] Benoemde elektriciteitsmarktbeheerders kunnen **geharmoniseerde** limieten opleggen voor maximale **en minimale** clearingprijzen voor day-ahead- en intradaytijdsbestekken overeenkomstig **de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer**. Die limieten moeten rekening houden met de maximumwaarde van de verloren belasting. Benoemde marktbeheerders voeren een transparant mechanisme in om de technische beperkingen van biedingen tijdig automatisch aan te passen, indien verwacht wordt dat de vastgestelde limieten zullen worden bereikt []. De aangepaste hogere limieten blijven van toepassing totdat verdere verhogingen op grond van dit mechanisme nodig zijn.
3. De transmissiesysteembeheerders treffen geen maatregelen die erop zijn gericht de wholesaleprijzen te wijzigen. []
4. De **nationale regulerende instanties of andere, door de lidstaten aangewezen bevoegde autoriteiten** identificeren de op hun grondgebied toegepaste beleids- en andere maatregelen die er indirect toe kunnen bijdragen dat de **wholesale**prijsvorming wordt ingeperkt, met inbegrip van het beperken van biedingen die verband houden met de activering van balanceringsenergie, capaciteitsmechanismen, door de transmissiesysteembeheerders getroffen maatregelen alsmede maatregelen die zijn gericht op het tegengaan van marktresultaten of het voorkomen van misbruik van dominante posities of op inefficiënte wijze afgebakende biedzones.

5. Wanneer een **nationale regulerende instantie of andere, door de lidstaat aangewezen bevoegde autoriteit** beleid of een maatregel heeft geïdentificeerd waardoor de prijsvorming kan worden ingeperkt, onderneemt hij alle passende acties om ervoor te zorgen dat er geen gevolgen voor het biedingsgedrag zijn of dat deze gevolgen beperkt blijven. De lidstaten brengen uiterlijk op [PB: zes maanden na de inwerkingtreding] verslag uit aan de Commissie, waarin zij de maatregelen en acties die zij hebben ondernomen of van plan zijn te ondernemen nauwkeurig omschrijven.

Artikel 10

Waarde van de verloren belasting

1. Uiterlijk op [PB: een jaar na de inwerkingtreding] stellen de nationale regulerende instanties of andere, door de lidstaten aangewezen bevoegde autoriteiten, **indien zulks nodig is voor de vaststelling van een betrouwbaarheidsnorm conform artikel 20**, voor hun grondgebied een enkele raming van de waarde van de verloren belasting (Value of Lost Load, VoLL) vast. Die raming wordt [] openbaar gemaakt. De **nationale regulerende instanties of andere, door de lidstaten aangewezen bevoegde autoriteiten** kunnen verschillende **ramingen** [] per biedzone vaststellen indien er op hun grondgebied meerdere biedzones zijn. **Indien een biedzone het grondgebied van meer dan één lidstaat beslaat, stellen de betrokken lidstaten één VoLL voor die biedzone vast.** Bij het vaststellen van de VoLL passen de **nationale regulerende instanties of andere, door de lidstaten aangewezen bevoegde autoriteiten** de overeenkomstig artikel 19, lid 5, ontwikkelde methodologie toe.
2. De lidstaten werken hun raming ten minste om de vijf jaar bij, **of wanneer significante veranderingen plaatsvinden.**

Artikel 11

Dispatching van opwekking en vraagrespons

1. Dispatching van elektriciteitsproductie-installaties en vraagrespons vindt op niet-discriminerende, **transparante** en, **tenzij ander bepaald in de leden 2 tot en met 4**, marktgebaseerde wijze plaats. []
2. [] **Onverminderd de [] artikelen 107, 108 en 109 VWEU, kunnen de lidstaten bepalen dat aan elektriciteit die opgewekt is [] met gebruik van hernieuwbare energiebronnen, van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling uit kleine [] productie-installaties of van productie-installaties die opkomende technologieën gebruiken, prioritaire dispatching wordt verleend in de volgende gevallen:**
 - a) [] **productie-installaties** die hernieuwbare energiebronnen of hoogrenderende warmtekrachtkoppeling gebruiken met een geïnstalleerd elektrisch vermogen van minder dan [] **250 kW**; of
 - b) demonstratieprojecten voor **opkomende [] technologieën zoals gedefinieerd [] in de verordening tot vaststelling van een netcode betreffende eisen voor elektriciteitsproducenten die op basis van artikel 6 van Verordening (EG) nr. 714/2009 is vastgesteld.**

[]

(Deel van lid 3, verplaatst naar 3a hierna)

- 3 bis.** Voor **productie-installaties die vanaf 1 januari 2026 worden opgeleverd**, is lid 2, onder a), uitsluitend van toepassing op **productie-installaties []** die hernieuwbare energiebronnen of hoogrenderende warmtekrachtkoppeling gebruiken met een geïnstalleerd elektrisch vermogen van minder dan [] 50 kW [].

4. **[] Onverminderd overeenkomsten die vóór [de inwerkingtreding van de wetgeving] zijn gesloten, blijven productie-installaties** die hernieuwbare energiebronnen of hoogrenderende warmtekrachtkoppeling gebruiken, die vóór [PB: inwerkingtreding] zijn opgeleverd en op het moment van oplevering onderworpen waren aan prioritaire dispatching overeenkomstig artikel 15, lid 5, van Richtlijn 2012/27/EU van het Europees Parlement en de Raad of artikel 16, lid 2, van Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad¹⁵ **[] profiteren van** prioritaire dispatching. Prioritaire dispatching is niet meer van toepassing vanaf de datum waarop de **[] productie-installatie** aan significante wijzigingen wordt onderworpen, hetgeen ten minste het geval is wanneer een nieuwe aansluitovereenkomst noodzakelijk is of de opwekkingscapaciteit wordt verhoogd.
5. Prioritaire dispatching mag de veilige exploitatie van het elektriciteitssysteem niet in het gedrang brengen, mag niet worden gebruikt als rechtvaardiging voor de beperking van grensoverschrijdende capaciteit buiten het bepaalde in artikel 14 en is gebaseerd op transparante en niet-discriminerende criteria.

¹⁵ Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG (PB L 140 van 5.6.2009, blz. 16).

Artikel 12

Redispatching []

1. Redispatching van opwekking en redispatching van vraagrespons is gebaseerd op objectieve, transparante en niet-discriminerende criteria. **Redispatching staat open voor alle opwekkingstechnologieën, opslag en vraagrespons, met inbegrip van in andere lidstaten gevestigde beheerders, tenzij dit uit technisch oogpunt niet haalbaar is.**
2. De hulpbronnen waarop [] redispatching betrekking heeft, worden gekozen uit productie-, opslag- of verbruikersinstallaties die gebruikmaken van marktgebaseerde mechanismen; hiervoor vindt een financiële vergoeding plaats. [] **Voor redispatching gebruikte balanceringsenergiebiedingen [] bepalen niet de prijzen voor balanceringsenergie [] overeenkomstig de op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren voor elektriciteitsbalancing.**

(Delen van 2, verplaatst naar 2a hierna)

- 2a. **Onverminderd de [] artikelen 107, 108 en 109 VWEU, mag [] uitsluitend gebruik worden gemaakt van niet-marktgebaseerde redispatching van opwekking of redispatching van vraagrespons [] onder de volgende voorwaarden:**
- a) er is geen beschikbaar marktgebaseerd alternatief beschikbaar,
 - b) [] alle beschikbare marktgebaseerde hulpbronnen zijn gebruikt, of
 - c) [] het aantal productie- of verbruikersinstallaties dat beschikbaar is in het gebied waar geschikte productie- of verbruikersinstallaties voor de levering van de dienst zich bevinden, is te klein om daadwerkelijke mededinging te waarborgen. []

d) de actuele netsituatie leidt op een zodanig regelmatig en voorspelbare wijze tot congestie dat marktgebaseerde redispatching zou resulteren in regelmatige strategische biedingen, die het niveau van interne congestie zouden verhogen, en de betrokken lidstaat heeft met het oog op het aanpakken van deze congesties een actieplan vastgesteld of zorgt voor minimaal beschikbare capaciteit voor zoneoverschrijdende handel in overeenkomstig artikel 14, lid 7.

3. De verantwoordelijke systeembeheerders brengen ten minste één maal per jaar verslag uit aan de bevoegde regulerende instantie over ☐ neerwaartse redispatching van **productie-installaties** die hernieuwbare energiebronnen gebruiken of hoogrenderende warmtekrachtkoppeling ☐

4. Overeenkomstig de eisen inzake de instandhouding van de betrouwbaarheid en veiligheid van het net en uitgaande van door de bevoegde nationale autoriteiten vastgestelde transparante en niet-discriminerende criteria, zorgen de transmissiesysteembeheerders en de distributiesysteembeheerders ervoor dat:

a) de transmissie- en distributienetten in staat zijn tot transmissie van uit hernieuwbare energiebronnen of door middel van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling geproduceerde elektriciteit, waarbij zo min mogelijk ☐ redispatching plaatsvindt. Bij de netplanning kan evenwel rekening worden met een beperkte mate van ☐ redispatching wanneer dit in economisch opzicht efficiënter is en ☐ overeenkomt met ten hoogste 5 % van ☐ **de jaarlijks opgewekte elektriciteit in installaties** die hernieuwbare energiebronnen gebruiken ☐ **en die rechtstreeks zijn aangesloten op hun respectieve net, tenzij anders bepaald door een lidstaat waar de elektriciteit uit productie-installaties die hernieuwbare energiebronnen of hoogrenderende warmtekrachtkoppeling gebruiken, ten minste 50 % van het bruto jaarlijks eindverbruik van elektriciteit bedraagt;**

b) passende net- en marktgerelateerde operationele maatregelen worden getroffen teneinde ☐ neerwaartse redispatching van uit hernieuwbare energiebronnen of door middel van hoogrenderende warmtekrachtkoppeling geproduceerde elektriciteit tot een minimum te beperken.

5. Wanneer niet-marktgebaseerde neerwaartse redispatching ☐ wordt gebruikt, zijn de volgende beginselen van toepassing:
- a) ☐ **productie-installaties** die hernieuwbare energiebronnen gebruiken, worden uitsluitend onderworpen aan neerwaartse redispatching ☐ indien er geen alternatieven zijn of indien andere oplossingen zouden leiden tot onevenredige kosten of **ernstige** risico's voor de veiligheid van het net;
 - b) elektriciteit die wordt opgewekt via ☐ hoogrenderende warmtekrachtkoppeling, wordt uitsluitend onderworpen aan neerwaartse redispatching ☐ indien er, behalve ☐ neerwaartse redispatching van **productie-installaties** die hernieuwbare energiebronnen gebruiken, geen alternatieven zijn of indien andere oplossingen zouden leiden tot onevenredige kosten of **ernstige** risico's voor de veiligheid van het net;
- ☐
- d) neerwaartse redispatching ☐ overeenkomstig de punten a) ☐ en b) wordt naar behoren en op transparante wijze gerechtvaardigd. De rechtvaardiging wordt opgenomen in het in lid 3 bedoelde verslag.
6. Wanneer niet-marktgebaseerde ☐ redispatching wordt gebruikt, wordt dit onderworpen aan financiële vergoeding door de systeembeheerder die om ☐ redispatching verzoekt aan de ☐ **beheerder** van de productie- of verbruikersinstallatie waarvoor ☐ redispatching plaatsvindt, **behalve in het geval van producenten die een ☐ aansluitovereenkomst hebben aanvaard waarin de vaste levering van energie niet is gewaarborgd.**
- De financiële vergoeding is ten minste gelijk aan het hoogste van de volgende elementen **of een combinatie ervan indien het toepassen van één van de elementen zou leiden tot een ongerechtvaardigd lage of ongerechtvaardigd hoge vergoeding:**

- a) aanvullende exploitatiekosten als gevolg van ☐ redispatching, zoals aanvullende brandstofkosten in het geval van opwaartse redispatching, of backup-warmtevoorziening in het geval van neerwaartse redispatching ☐ van **productie-installaties** die hoogrenderende warmtekrachtkoppeling gebruiken;
- b) ☐ De netto-inkomsten van de verkoop van elektriciteit op de day-aheadmarkt die de productie- of verbruikersinstallatie zou hebben geproduceerd ☐ zonder het verzoek om beperking of redispatching. Wanneer financiële ondersteuning wordt verleend aan productie- of verbruikersinstallaties op basis van het geproduceerde of verbruikte elektriciteitsvolume, wordt de niet-verleende financiële ondersteuning beschouwd als onderdeel van de netto-inkomsten.

Hoofdstuk III

Toegang tot het net en congestiebeheer

DEEL 1

CAPACITEITSTOEWIJZING

Artikel 13

Maatregelen tegen congestie en *vaststelling van biedzones*

1. **De lidstaten nemen alle nodige maatregelen om congestie [] aan te pakken.**
Biedzonegrenzen zijn gebaseerd op structurele congestie op lange termijn in het transmissienet []. **Biedzones omvatten die structurele congestie niet tenzij zij geen effect hebben of hun effect op aangrenzende biedzones beperkt wordt door het gebruik van corrigerende maatregelen en zij niet leiden tot vermindering van zoneoverschrijdende handelscapaciteit.** De configuratie van biedzones in de Unie wordt zodanig vastgesteld dat de economische efficiëntie en de grensoverschrijdende handelsmogelijkheden worden **gemaximaliseerd, [] met inachtneming van het bepaalde in artikel 14.**

[]

[]

[]

3. Teneinde te waarborgen dat biedzones [] optimaal worden **geconfigureerd**, wordt een herziening van de biedzones uitgevoerd. Deze herziening **stelt alle structurele congestie vast** en **omvat** een gecoördineerde analyse van [] **verschillende** configuraties van biedzones, waarbij de belanghebbenden uit alle **betrokken** lidstaten participeren, volgens het proces overeenkomstig het **op grond van artikel 18 van Verordening (EU) 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer**. [] **Alle betrokken transmissiesysteembeheerders [] dienen bij de betrokken nationale regulerende instanties een voorstel in ter goedkeuring. De betrokken nationale regulerende instanties komen binnen [3 maanden] tot een unaniem besluit over het voorstel. Indien zij binnen deze termijn geen overeenkomst bereiken,** neemt het Agentschap [] een **besluit** over de methodologie en de aannames die zullen worden gebruikt in het proces van herziening van de biedzone en ten aanzien van de in overweging genomen alternatieve biedzoneconfiguraties. **De methode is gebaseerd op structurele congesties die vermoedelijk niet binnen de komende vijf jaar zullen worden opgelost, bijvoorbeeld terdege rekening houdend met tastbare vooruitgang van projecten voor infrastructuurontwikkeling die naar verwacht binnen de komende vijf jaar zullen worden gerealiseerd.**
- 3a. **Ongeacht de concrete resultaten van de projecten voor infrastructuurontwikkeling, is artikel 14 van toepassing op de berekening van de beschikbare capaciteit voor zoneoverschrijdende uitwisselingen. Indien een actieplan wordt uitgevoerd op grond van lid 4a, dan wordt de in artikel 14, lid 7[], bedoelde drempelwaarde uiterlijk op 1 januari [2024] bereikt. []**

4. De transmissiesysteembeheerders die deelnemen aan de herziening van de biedzones dienen *[uiterlijk 12 maanden na de inwerkingtreding van deze Verordening, specifieke datum in te voegen door het PB]* bij de betrokken lidstaten of de aangewezen bevoegde instanties van de betrokken lidstaten een gezamenlijk voorstel in. **In dit artikel wordt met betrokken lidstaten bedoeld de lidstaten die deelnemen aan de herziening [] van de biedzoneconfiguratie en ook die welke in dezelfde capaciteitsberekeningsregio zitten, overeenkomstig [] het op grond van artikel 18 van Verordening (EU) 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.**

[]

- 4a. Wanneer structurele congestie is vastgesteld door [] **één of meer** transmissiesysteembeheerders of wanneer bij de herziening van de biedzones wordt aanbevolen dat een of meer lidstaten van biedzone dienen te veranderen, hebben de betrokken lidstaten, in samenwerking met hun transmissiesysteembeheerders, de mogelijkheid binnen zes maanden nationale of multinationale actieplannen vast te stellen. Deze actieplannen bevatten een concreet tijdschema voor het aannemen van maatregelen ter vermindering van de structurele congesties die worden vastgesteld binnen een termijn van *[uiterlijk vier jaar na de inwerkingtreding van deze verordening, specifieke datum in te voegen door PB]* met inbegrip van bijvoorbeeld versnelde netwerkontwikkeling, efficiënter gebruik van bestaande infrastructuur, herziening van de huidige praktijken van systeembeheer, intensievere coördinatie van systeembeheer met de betrokken aangrenzende transmissiesysteembeheerders, herziening van de regeling inzake corrigerende maatregelen en obstakels voor meer flexibiliteit en nationale energiebeleidsmaatregelen die de locatie van productie en verbruik wijzigen.

- 4b. De lidstaten die de actieplannen uit hoofde van lid 4a uitvoeren, zorgen ervoor, onverminderd de afwijkingen in artikel 14, leden 7a en 7b, dat het niveau van de toegewezen capaciteit als bedoeld in artikel 14, lid 7, wordt bereikt in het laatste jaar van het actieplan, waarbij de toegewezen minimumcapaciteit in ieder geval niet later dan 1 januari [2024] wordt bereikt. De lidstaten bereiken [] de in dit lid bedoelde capaciteit via een lineair traject. Over het lineaire traject en het starten van dit traject, met als startpunt de capaciteit die aan deze grens is toegewezen in het jaar vóór de uitvoering van het actieplan of het gemiddelde van de laatste drie jaren vóór het actieplan als dit hoger is, wordt een overeenkomst bereikt met de lidstaten uit dezelfde capaciteitsberekeningsregio. Tijdens de periode waarin de lidstaat een actieplan uitvoert, [] zorgt de lidstaat ervoor dat de capaciteit die beschikbaar is gesteld voor zoneoverschrijdende handel in overeenstemming met lid 7, ten minste gelijk is aan de waarde van het traject, onder meer door het gebruik van corrigerende maatregelen in de capaciteitsberekeningsregio; de besluiten van de regulerende instanties als bedoeld in leden 7a en 7b, zijn niet van toepassing op die lidstaat. In voorkomend geval worden de kosten van corrigerende maatregelen die nodig zijn om het traject te volgen of om zoneoverschrijdende capaciteit ter beschikking te stellen aan de grenzen waarop het actieplan betrekking heeft, gedragen door de lidstaat of de lidstaten die het actieplan uitvoert of uitvoeren.

- 4c. Zes maanden voor het aflopen van het actieplan, [] besluiten de lidstaten of zij hun biedzones zullen scheiden om de resterende congesties weg te werken, dan wel of zij de resterende interne congesties zullen wegwerken met corrigerende maatregelen waarvoor zij de kosten dragen. De transmissiesysteembeheerders die deelnemen aan de herziening van de biedzone beoordelen jaarlijks tijdens de uitvoering van het actieplan en binnen zes maanden na het aflopen van het actieplan de beschikbare zoneoverschrijdende capaciteit, berekend volgens de methode bedoeld in artikel 14, lid 7, voor [] de periode van de afgelopen 12 maanden, en [] zij stellen in een rapport vast of de zoneoverschrijdende handelscapaciteit [] het in artikel 14, lid 7, bedoelde minimumniveau heeft bereikt. Wanneer een structurele congestie is vastgesteld overeenkomstig lid 4a, maar geen actieplan is vastgesteld binnen zes maanden, beoordelen de betrokken transmissiesysteembeheerders binnen twaalf maanden na de vaststelling van de structurele congestie de beschikbare zoneoverschrijdende capaciteit, berekend volgens de methode bedoeld in artikel 14, lid 7, voor de periode van de afgelopen 12 maanden, en stellen zij in een rapport vast of de zoneoverschrijdende handelscapaciteit het in artikel 14, lid 7, bedoelde minimumniveau heeft bereikt. De hier bedoelde beoordeling wordt elke 24 maanden herhaald en heeft betrekking op de afgelopen 24 maanden.
- 4d. Wat betreft de lidstaten waarvoor bij de beoordeling overeenkomstig lid 4c blijkt dat een transmissiesysteembeheerder niet heeft voldaan aan het niveau bedoeld in artikel 14, lid 7, of wat betreft de lidstaten die gekozen hebben voor een scheiding van biedzones, nemen de betrokken lidstaten binnen zes maanden nadat zij het in lid 4c bedoelde rapport hebben ontvangen een unaniem besluit over de vraag of zij de biedzoneconfiguratie handhaven of wijzigen. Andere lidstaten kunnen opmerkingen toezenden aan de betrokken lidstaten, die met deze opmerkingen rekening moeten houden bij het nemen van hun besluit. Het besluit wordt gemotiveerd en wordt meegedeeld aan de Commissie en aan het Agentschap.

- 4e.** *(ex artikel 4a)* Indien de betrokken lidstaten binnen de toegestane termijn niet tot een unaniem besluit komen, [] stellen zij de Commissie daar onmiddellijk van in kennis. De Commissie kan nadere voorstellen doen en de betrokken lidstaten binnen drie maanden uitnodigen [] voor overleg met het oog op het vinden van een evenwichtige oplossing. [] Als uiterste middel stelt de Commissie na overleg met het Agentschap **en de relevante belanghebbenden** [] uiterlijk zes maanden [] na ontvangst van die kennisgeving door middel van een besluit vast of de biedzoneconfiguratie **in en tussen de lidstaten waarop het besluit van toepassing is overeenkomstig lid 4d**, wordt gewijzigd of gehandhaafd.
- 4f.** Indien bij een van de opeenvolgende nieuwe beoordelingen bedoeld in lid 4c, blijkt dat een transmissiesysteembeheerder niet heeft voldaan aan het bepaalde in artikel 14, lid 7c, [] **is de procedure uit hoofde van de leden 4d en 4e van toepassing.**
5. Het in lid **4d of** 4e bedoelde besluit is gebaseerd op het **rapport ter vaststelling van structurele congestie** of het resultaat van de herziening van de biedzone en het voorstel van de transmissiesysteembeheerders **in lid 4a en het rapport in lid 4c** betreffende de handhaving of wijziging ervan []. Het besluit wordt gemotiveerd, met name ten aanzien van mogelijke afwijkingen van het resultaat van de herziening van de biedzone **en houdt rekening met de standpunten en toezeggingen van de [] betrokken lidstaten en de opmerkingen van de andere lidstaten.**
6. Wanneer overeenkomstig [] het op grond van artikel 18 van Verordening (EU) 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer verdere herzieningen van biedzones worden gestart, **wordt de procedure van dat artikel gevolgd.**

[]

8. In [] een **krachtens dit artikel aangenomen** besluit wordt de datum vastgesteld waarop een wijziging wordt uitgevoerd. Bij deze uitvoeringsdatum wordt zowel rekening gehouden met de noodzaak van vlotte uitvoering als met praktische overwegingen, onder meer met betrekking tot de langetermijnhandel in elektriciteit, **en hij ligt niet eerder dan twaalf maanden na de bekendmaking van het besluit, tenzij anders overeengekomen met de betrokken lidstaten.** In [] **het besluit** kunnen passende overgangsregelingen worden opgenomen.

Artikel 14

Algemene beginselen inzake capaciteitstoewijzing en congestiebeheer

1. Congestieproblemen van het netwerk worden aangepakt met niet-discriminerende, aan de markt gerelateerde oplossingen waarvan voor de marktspelers en de betrokken transmissiesysteembeheerders efficiënte economische signalen uitgaan. Netcongestieproblemen dienen worden opgelost met van transacties losstaande methoden, d.w.z. methoden waarbij geen keuze tussen de contracten van afzonderlijke marktspelers behoeft te worden gemaakt. Wanneer de transmissiesysteembeheerder operationele maatregelen treft om te waarborgen dat zijn transmissiesysteem in de normale toestand blijft, houdt hij rekening met het effect van deze maatregelen op aangrenzende regelzones en coördineert hij deze maatregelen met andere betrokken transmissiesysteembeheerders overeenkomstig [] **het op grond van artikel 18 van Verordening (EU) 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.**
2. Procedures om transacties te beperken worden slechts toegepast in noodsituaties, wanneer de transmissiesysteembeheerder snel moet optreden en redispatching of compensatiehandel niet mogelijk is. Dergelijke procedures worden op niet-discriminerende wijze toegepast. Behoudens in geval van overmacht worden marktspelers met een capaciteitstoewijzing voor een eventuele beperking vergoed.

2a. De transmissiesysteembeheerders kunnen besluiten de door de regionale veiligheidscoördinator van de systeembeheersregio vastgestelde gecoördineerde acties niet uit te voeren, of de regionale veiligheidscoördinator kan zelf de capaciteiten berekend in de gecoördineerde capaciteitsberekening in hun gecoördineerde acties verlagen, indien het resultaat van de gecoördineerde capaciteitsberekening, uitgevoerd overeenkomstig het richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer en de leden 3 en 7, zou leiden tot een schending van de operationele-veiligheidsgrenzen bepaald door de transmissiesysteembeheerder overeenkomstig de op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr.714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende systeembeheer, bijvoorbeeld in het geval van onvoldoende redispatchpotentieel binnen de capaciteitsberekeningsregio. Dergelijke afwijking moet naar behoren worden gerechtvaardigd door de betrokken transmissiesysteembeheerders. De betrokken transmissiesysteembeheerders stellen de regionale veiligheidscoördinatoren en de nationale regulerende instanties van de capaciteitsberekeningsregio onverwijld in kennis van die afwijking overeenkomstig artikel 28, lid 2a. Eenmaal per jaar brengt de regionale veiligheidscoördinator verslag uit aan de betrokken nationale regulerende instanties en het Agentschap over de afwijkingen uit hoofde van dit lid, waarbij hij de gevallen beoordeelt en zo nodig analyseert hoe dergelijken afwijkingen kunnen worden voorkomen in de toekomst. Indien het Agentschap concludeert dat niet is voldaan aan de voorwaarden voor afwijking uit hoofde van dit lid en structureel van aard zijn, dan dient het Agentschap een advies in bij de betrokken regulerende instantie en de Commissie. De regulerende instantie neemt passende maatregelen tegen de transmissiesysteembeheerders indien niet is voldaan aan de voorwaarden voor afwijking uit hoofde van dit lid. Indien de Commissie concludeert dat de afwijkingen structureel van aard zijn en leiden tot niet-naleving van artikel 14, lid 7, dan kan de Commissie een besluit nemen op grond van artikel 13, lid 4e.

3. **Tenzij anders bepaald in de leden 7, 7a, 7b, 7d, en [] 2a**krijgen marktspelers de beschikking over de maximale capaciteit van de interconnecties en/of de maximale capaciteit van de transmissienetwerken waarmee grensoverschrijdende [] **capaciteit** wordt verzorgd, zulks in overeenstemming met de voor een bedrijfszekere exploitatie van het netwerk geldende veiligheidsnormen. [] **Compensatiehandel en redispatching, met inbegrip van grensoverschrijdende redispatching, worden gebruikt om de beschikbare capaciteit te optimaliseren [] en een gecoördineerd en niet-discriminerend proces voor grensoverschrijdende corrigerende maatregelen zal worden toegepast om dit mogelijk te maken, na toepassing van de methode van kostendeling bij redispatching en compensatiehandel overeenkomstig het op grond van artikel 18 van Verordening (EU) 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.**
4. Capaciteit wordt alleen toegewezen door middel van expliciete capaciteitsveilingen of impliciete veilingen, waartoe zowel capaciteit als energie behoren. Beide methoden mogen worden gebruikt voor een en dezelfde interconnectie. Voor intradayhandel wordt continuhandel gebruikt en kunnen veilingen als aanvulling wordt gebruikt.
5. In geval van congestie, wordt de capaciteit toegewezen aan het hoogste **geldige** bod, **dat de hoogste waarde biedt voor de (schaarse) transmissiecapaciteit** ongeacht of het een impliciet of expliciet bod binnen een gegeven tijdsbestek is. Het is niet toegestaan reserveringsprijzen vast te stellen in het kader van methoden voor capaciteitstoewijzing; bij artikel 7 van Verordening (EG) nr.1228/2003, artikel 17 van Verordening (EG) nr. 714/2009 of artikel 59 van de onderhavige verordening wordt hierop een uitzondering gemaakt voor nieuwe interconnectoren.
6. Capaciteit mag vrij worden verhandeld op secundaire basis mits de transmissiesysteembeheerder hiervan lang genoeg van tevoren in kennis wordt gesteld. Wanneer een transmissiesysteembeheerder een secundaire handel (transactie) weigert, deelt hij dit op duidelijke en transparante wijze mee en legt hij dit uit aan alle marktspelers, en stelt hij de regulerende instantie daarvan in kennis.

7. Transmissiesysteembeheerders [] leggen geen beperking op aan het volume van de interconnectiecapaciteit die aan [] marktspelers ter beschikking wordt gesteld om congestie binnen hun eigen **biedzone** [] aan te pakken **of om als middel te dienen voor het beheren van stromen die de biedzone ongepland verlaten en weer binnenkomen, tenzij anders bepaald in lid 7a of lid 7b.**

Onverminderd de toepassing van de afwijkingen uit hoofde van de leden 7a en 7b, wordt geacht aan dit lid te zijn voldaan indien de volgende minimumniveaus van beschikbare capaciteit voor zoneoverschrijdende handel, berekend overeenkomstig het op grond van artikel 18 van Verordening (EU) 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer, rekening houdend met het N-1-criterium, zijn bereikt:

- i) voor grenzen met een aanpak op basis van gecoördineerde nettransmissiecapaciteit: [X%] van de nettransmissiecapaciteit overeenkomstig het op grond van artikel 18 van Verordening (EU) 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer;**
- ii) voor grenzen met een stroomgebaseerde aanpak: [X%] van de resterende beschikbare marge op interne en grensoverschrijdende kritische netwerkelementen die ter beschikking zijn gesteld voor grensoverschrijdende stromen overeenkomstig het op grond van artikel 18 van Verordening (EU) 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer.**

De afwijkingen overeenkomstig lid 7a resulteren niet in een waarde onder deze drempelwaarde.

7a. ☐ Op basis van een voorstel van alle transmissiesysteembeheerders van een capaciteitsberekeningsregio ☐ keuren de betrokken ☐ regulerende instanties bij wijze van afwijking van lid 7 ☐ het ☐ niveau van de totale beschikbare zoneoverschrijdende capaciteit voor elke biedzonegrens goed, voor gebruik in de methode van capaciteitsberekening, om rekening te houden met de ongeplande zoneoverschrijdende stromen ☐ die te verwachten zijn zonder structurele congesties in een biedzone. ☐

(Deel van 7, verplaatst als 7b hierna)

7b. Indien transmissiesysteembeheerders van een capaciteitsberekeningsregio daarom verzoeken, ☐ kan de betrokken regulerende instantie een afwijking van lid 7 **vanwege voorzienbare redenen** toestaan wanneer dat nodig is om de operationele veiligheid in stand te houden, behalve de in lid 7a bedoelde redenen, bijvoorbeeld in het geval van netonderhoudsmaatregelen. ☐ Die afwijking, die geen betrekking mag hebben op beperking van reeds toegewezen capaciteit overeenkomstig lid 5, is beperkt tot ☐ **telkens een jaar, of tot maximaal twee jaar met ieder jaar een aanzienlijke daling van de hoogte van de afwijking** - strikt beperkt tot wat noodzakelijk is - en leidt niet tot discriminatie tussen interne en zoneoverschrijdende uitwisseling. ☐ De rechtvaardiging en de motivering betreffende de afwijking worden gepubliceerd. Wanneer een afwijking wordt toegestaan, ontwikkelen en publiceren de relevante transmissiesysteembeheerders een methodologie en projecten ☐ die voorzien in een langetermijnoplossing voor de aangelegenheid waarop de afwijking betrekking heeft. De afwijking is van toepassing totdat de termijn ervan verstrijkt of de oplossing wordt toegepast, naargelang hetgeen het eerst gebeurt.

8. Marktspelers stellen de betrokken transmissiesysteembeheerders er voldoende lang vóór de aanvang van de betrokken exploitatieperiode van in kennis of zij voornemens zijn de toegewezen capaciteit te gebruiken. Eventueel toegewezen capaciteit die niet gaat worden benut, wordt op een open, transparante en niet-discriminerende wijze weer op de markt gebracht.
9. De transmissiesysteembeheerders vereffenen, voor zover dit technisch mogelijk is, de behoeften aan capaciteit voor elektriciteitsstromen in tegengestelde richting over de overbelaste koppellijn, teneinde de capaciteit van deze lijn maximaal te benutten. Transacties waarmee de congestie wordt verlicht mogen, met volledige inachtneming van de bedrijfszekerheid van het netwerk, nooit worden geweigerd.
10. De financiële gevolgen van het niet naleven van verplichtingen in verband met de toewijzing van capaciteit komen ten laste van degenen die daarvoor verantwoordelijk zijn. Wanneer marktspelers niet gebruikmaken van de capaciteit waartoe ze zich verbonden hebben of, in het geval van expliciet geveilde capaciteit, deze niet verhandelen op secundaire basis of tijdig teruggeven, verliezen ze de rechten op die capaciteit en zijn ze een op de kosten gebaseerde vergoeding verschuldigd. Deze op de kosten gebaseerde vergoedingen voor het niet gebruiken van capaciteit dienen gerechtvaardigd en proportioneel te zijn. Indien een transmissiesysteembeheerder zijn verplichting niet nakomt, vergoedt hij de marktspeler voor het verlies van de capaciteitsrechten. Met andere verliezen die het gevolg zijn van het verlies van capaciteitsrechten wordt geen rekening gehouden. De belangrijkste concepten en methoden voor het vaststellen van de aansprakelijkheid voor het niet naleven van de verplichtingen worden van tevoren uiteengezet wat de financiële gevolgen betreft, en dienen te worden beoordeeld door de betrokken [] regulerende instantie(s).
11. **Bij het toewijzen van kosten voor corrigerende maatregelen tussen transmissiesysteembeheerders, analyseren regulerende instanties in hoeverre stromen die een biedzone ongepland verlaten en weer binnenkomen, bijdragen aan de congestie tussen twee geobserveerde biedzones, en wijzen zij de kosten toe in verhouding tot de bijdrage aan de congestie overeenkomstig de methode van kostendeling bij redispatching of compensatiehandel conform het op grond van artikel 18 van Verordening (EU) 714/2009 vastgestelde richtsnoer capaciteitstoewijzing en congestiebeheer en artikel 76 van Verordening (EU) 2017/XYZZ van de Commissie. Dit is niet van toepassing op de [] drempelwaarde op grond van lid 7a.**

Toewijzing van zoneoverschrijdende capaciteit in de verschillende tijdsbestekken

1. De transmissiesysteembeheerders voeren ten minste na de gate-sluitingstijden van de zoneoverschrijdende day-ahead- en de intradaymarkt een herberekening van de beschikbare zoneoverschrijdende capaciteit uit. De transmissiesysteembeheerders wijzen de beschikbare zoneoverschrijdende capaciteit plus eventueel resterende zoneoverschrijdende capaciteit die voorheen niet is toegewezen alsmede eventuele zoneoverschrijdende capaciteit die is vrijgegeven door houders van rechten betreffende fysieke transmissie uit voorafgaande toewijzingen toe in het volgende toewijzingsproces voor zoneoverschrijdende capaciteit.
 - 1a. **De transmissiesysteembeheerders definiëren een passende structuur voor de toewijzing van zoneoverschrijdende capaciteit in de verschillende tijdsbestekken, met inbegrip van de day-ahead- en de intradaymarkt en van balancering. [] Deze toewijzingsstructuur moet worden herzien door de respectieve regulerende instanties. Bij het opstellen van hun voorstel houden de transmissiesysteembeheerders rekening met:**
 - a) de kenmerken van de markten;
 - b) de exploitatieomstandigheden, zoals de gevolgen van de vereffening van vaste programma's;
 - c) het niveau van harmonisering van de percentages en tijdsbestekken die zijn goedgekeurd voor de verschillende geldende zoneoverschrijdende mechanismen voor de toewijzing van capaciteit.
2. Wanneer zoneoverschrijdende capaciteit beschikbaar is na de gate-sluitingstijd van de zoneoverschrijdende intradaymarkt, gebruiken de transmissiesysteembeheerders de zoneoverschrijdende capaciteit voor de uitwisseling van balanceringsenergie of voor het beheer van het onbalansvereffeningsproces.

3. **Wanneer zoneoverschrijdende capaciteit wordt toegewezen voor de uitwisseling van balanceringscapaciteit of het delen van reserves overeenkomstig artikel 5, lid 8, gebruiken de transmissiesysteembeheerders de methodologieën ontwikkeld overeenkomstig het op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoer voor elektriciteitsbalancing. []**
4. De transmissiesysteembeheerders verhogen de overeenkomstig Verordening (EU) 2015/1222 berekende betrouwbaarheidsmarge niet als gevolg van de uitwisseling van balanceringscapaciteit of het delen van reserves.

DEEL 2

NETWERKTARIEVEN EN CONGESTIE-ONTVANGSTEN

Artikel 16

*Tarieven voor **de aansluiting op en de toegang tot netwerken***

1. De door de netwerkbeheerders gehanteerde tarieven voor nettoegang, met inbegrip van tarieven voor de aansluiting op de netten, tarieven voor het gebruik van netten en, indien van toepassing, tarieven voor gerelateerde versterkingen van netten, moeten transparant zijn, rekening houden met de noodzakelijke zekerheid van het netwerk en flexibiliteit en een afspiegeling vormen van de werkelijk gemaakte kosten, voor zover deze overeenkomen met die van een efficiënte en structureel vergelijkbare netbeheerder en op niet-discriminerende wijze worden toegepast. [] **Zonder afbreuk te doen aan artikel 15, leden 1 en 6, en de criteria van bijlage XI bij Richtlijn 2012/27/EU [] wordt de voor het ontwikkelen van de netwerktarieven gebruikte methode in het bijzonder zodanig toegepast dat niet op positieve of negatieve wijze wordt gediscrimineerd tussen op distributieniveau aangesloten productie en op transmissieniveau aangesloten productie. Door middel van deze tarieven vindt geen **onnodig** discriminatie plaats, **positief noch negatief**, ten opzichte van energieopslag en worden geen negatieve prikkels tot stand gebracht met betrekking tot participatie in vraagrespon. Zonder afbreuk te doen aan lid 3 zijn deze tarieven niet afstandsgebonden.**

2. De tarief[] **methoden** [] **behelzen** passende stimulansen voor **en houden rekening met de vaste kosten van** de transmissie- en distributiesysteembeheerders. **De toegestane ontvangsten die moeten worden terugverdiend door** [] **tarieven geven passende stimulansen aan transmissie- en distributiesysteembeheerders** zowel op korte als op lange termijn, om de efficiëntie, waaronder de energie-efficiëntie, te verbeteren, de marktintegratie en de voorzieningszekerheid te versterken en investeringen, **de verwante onderzoeksactiviteiten** ondersteunen en [] **innovatie in het belang van de consument te faciliteren.**
3. Wanneer passend, worden in het op producenten en/of consumenten van toepassing zijnde tarief locatiespecifieke signalen op EU-niveau ingebouwd en wordt rekening gehouden met de omvang van de veroorzaakte netverliezen en congestie en met de investeringskosten voor infrastructuur.
4. Bij de vaststelling van de tarieven voor nettoegang wordt rekening gehouden met:
 - a) de uit het vergoedingsmechanisme voor elektriciteitsstromen tussen transmissiesysteembeheerders voortvloeiende betalingen en ontvangsten;
 - b) de werkelijk verrichte en ontvangen betalingen, alsmede de over toekomstige tijdvakken verwachte betalingen, een en ander aan de hand van ramingen over tijdvakken in het verleden.
5. Het krachtens dit artikel vaststellen van de tarieven laat de tarieven die in het kader van het in artikel 14 bedoelde congestiebeheer worden geheven, onverlet.
6. Er worden geen specifieke nettatarieven in rekening gebracht voor individuele transacties inzake **zone**overschrijdende handel in elektriciteit.
7. De distributietarieven weerspiegelen de kosten van het gebruik van het distributienet door systeemgebruikers, met inbegrip van actieve klanten, en kunnen worden gedifferentieerd naargelang van de verbruiks- op productieprofielen van de systeemgebruikers. Wanneer de lidstaten de uitrol van slimme metersystemen hebben geïmplementeerd, [] **kunnen** aan bepaalde tijdsbestekken gekoppelde nettatarieven **worden vastgesteld**, waarbij rekening wordt gehouden met het gebruik van het net en zodanig te werk wordt gegaan dat het voor de consumenten transparant en voorzienbaar is.

8. ☐ **De toegestane ontvangsten die moeten worden terugverdiend door** distributietarieven kunnen prestatiedoelstellingen omvatten om de distributiesysteembeheerders te stimuleren ☐ **hun netwerken zo efficiënt mogelijk te beheren.**
9. Uiterlijk *[OP: please add specific date – three months after entry into force]*, **om het risico van marktfragmentatie te beperken**, verstrekt het Agentschap een **rapport over beste praktijken** ☐ betreffende ☐ methoden inzake transmissie- en distributietarieven, **en laat daarin voldoende ruimte om rekening te houden met de specifieke nationale kenmerken.** Dat ☐ **rapport over beste praktijken** heeft ten minste betrekking op:
- a) het aandeel van de tarieven dat wordt aangerekend aan de producenten en aan de consumenten;
 - b) de kosten die door middel van tarieven worden terugverdiend;
 - c) aan bepaalde tijdsbestekken gekoppelde nettatarieven;
 - d) locatiespecifieke signalen;
 - e) de verhouding tussen transmissie- en distributietarieven, ☐
 - f) methoden waarmee transparantie bij de vaststelling en de structuur van tarieven wordt gewaarborgd;
 - g) groepen netgebruikers waarop tarieven alsmede vrijstellingen van tarieven van toepassing zijn.

Het Agentschap werkt het rapport ten minste om de twee jaar bij.

☐

☐

Artikel 17

Congestie-ontvangsten

1. Aan een vooraf gespecificeerd tijdsbestek gekoppelde congestiebeheerprocedures leveren alleen ontvangsten op wanneer er voor dat tijdsbestek congestie ontstaat, behalve in het geval van nieuwe interconnectoren, die een vrijstelling krachtens artikel 7 van Verordening (EG) nr. 1228/2003, artikel 17 van Verordening (EG) nr. 714/2009 of artikel 59 van deze verordening genieten. De procedure voor de verdeling van deze ontvangsten wordt ter beoordeling aan de regulerende instanties voorgelegd; deze procedure mag het toewijzingsproces niet beïnvloeden ten gunste van een partij die capaciteit of energie aanvraagt en mag stimulansen voor de beperking van congestie niet ontmoedigen.
2. Eventuele ontvangsten uit de toewijzing van interconnectiecapaciteit worden gebruikt voor de volgende doelen:

- a) het garanderen dat de toegewezen capaciteit daadwerkelijk beschikbaar is, **met inbegrip van een vergoeding voor vastheid;**

het handhaven of vergroten van de interconnectiecapaciteit door investeringen in het net, met name in nieuwe interconnectoren **en interne lijnen, en interne lijnen die in het tienjarige ontwikkelingsplan voor elektriciteit van het ENTSB zijn opgenomen als relevant voor het terugdringen van congestie op interconnectoren, []**

- c) **of, indien van toepassing, grensoverschrijdende corrigerende maatregelen zoals redispatching en compensatiehandel.**

(Deel van 2b), verplaatst als 2b hierna)

- 2a. ☐ De inkomsten ☐ **kunnen worden gebruikt, onder voorbehoud van goedkeuring door de regulerende instanties van de betrokken lidstaten, als inkomsten die door de regulerende instanties in aanmerking moeten worden genomen bij de goedkeuring van de methode voor de berekening van de nettarieven, en of de vaststelling van de nettarieven.**
3. Het gebruik van ontvangsten overeenkomstig lid 2, onder a), ☐ b) **of c)**, is onderworpen aan een door de **transmissiesysteembeheerders ☐ in overleg met de ☐ regulerende instanties** voorgestelde en door **het Agentschap** goedgekeurde methode. ☐ **De transmissiesysteembeheerders dienen uiterlijk op [OP: 12 months after entry into force] het voorstel in bij het Agentschap, en het Agentschap neemt binnen zes maanden een besluit.**
- ☐
- ☐
- (Deel van 3, verplaatst als 3b hierna)*
- 3 bis. In de methode wordt ten minste de voorwaarden opgesomd waarop de ontvangsten ☐ **geacht worden te voldoen aan de in de punten (a) ☐ (b) of (c) of lid 2 ☐ genoemde doelstellingen.**
- 3b. De transmissiesysteembeheerders stellen van tevoren duidelijk vast hoe eventuele congestie-ontvangsten zullen worden gebruikt en zij brengen verslag uit over het daadwerkelijke gebruik van dergelijke ontvangsten. Jaarlijks en uiterlijk op ☐ **1 maart** van elk jaar publiceren de ☐ regulerende instanties een verslag waarin wordt uiteengezet hoeveel ontvangsten in de periode van twaalf maanden tot en met **31 december** van het ☐ **vorige kalenderjaar** zijn binnengekomen en hoe deze ontvangsten zijn gebruikt **overeenkomstig lid 2**, met inbegrip van de specifieke projecten waarvoor de ontvangsten zijn gebruikt of het bedrag dat op een aparte rekening is gezet **of het bedrag dat is gebruikt bij het berekenen van de netwerktarieven**, waarbij wordt gecontroleerd dat een dergelijk gebruik voldoet aan deze verordening en aan de overeenkomstig lid 3 ontwikkelde methodologie. **In de gevallen waar sommige van de congestie-inkomsten gebruikt worden bij het berekenen van netwerktarieven, zal in het rapport vermeld worden hoe de TSB's voldeden aan de prioritaire doelstellingen in artikel 2, indien van toepassing.**

Hoofdstuk IV

Toereikendheid van hulpbronnen

Artikel 18

Toereikendheid van hulpbronnen

1. De lidstaten houden toezicht op de toereikendheid van hulpbronnen op hun grondgebied [] **op basis van** de Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen overeenkomstig artikel 19 [] **en kunnen daarnaast een nationale beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen verrichten [] overeenkomstig artikel 19 bis.**
2. Wanneer bij de Europese **of de nationale** beoordelingen van de toereikendheid van hulpbronnen een zorgpunt in verband met de toereikendheid van hulpbronnen wordt geconstateerd, stellen de lidstaten vast welke verstorende effecten van regelgeving, **marktverstoringen, of knelpunten van het systeem zoals ontoereikende infrastructuur,** hebben geleid of bijgedragen tot het ontstaan van dat zorgpunt.
3. De lidstaten publiceren een **routekaart met een concreet** tijdschema voor het vaststellen van maatregelen die zijn gericht op het wegnemen van eventuele vastgestelde verstorende effecten van regelgeving [], **marktverstoringen, of knelpunten van het systeem.** Wanneer de lidstaten zorgpunten in verband met de toereikendheid van hulpbronnen aanpakken, **houden zij met name rekening met de in artikel 3 omschreven beginselen en** streven zij er met name naar verstorende effecten van regelgeving weg te nemen, prijsbepaling op basis van schaarste **via vrije prijsvorming mogelijk te maken,** interconnecties **met andere lidstaten te ontwikkelen, onbelemmerde markttoegang voor alle marktpelers mogelijk te maken, met inbegrip van, maar niet beperkt tot** energieopslag, maatregelen aan de vraagzijde en energie-efficiëntie tot stand te brengen.

3 bis. Wanneer bij de nationale beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen een punt van zorg wordt geconstateerd met betrekking tot een biedzone en bij de Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen geen punt van zorg is geconstateerd met betrekking tot dezelfde biedzone, [] raadpleegt het orgaan dat verantwoordelijk is voor de nationale beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen het ENTSB voor elektriciteit en verzoekt het Agentschap om een advies. In dit verband dient het orgaan dat verantwoordelijk is voor de nationale beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen binnen [] één maand vanaf de bekendmaking van de nationale beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen bij het ENTSB voor elektriciteit en het Agentschap een verslag in waarin het uiteenlopende resultaat van de twee beoordelingen van de toereikendheid van hulpbronnen wordt uitgelegd. (3ter is geïntegreerd in 3bis) [] Binnen één maand vanaf de datum waarop het verslag is ingediend, [] bezorgt het ENTSB voor elektriciteit [] zijn beoordeling van dit uiteenlopend resultaat en binnen twee maanden vanaf de datum waarop het verslag is ingediend, brengt het Agentschap een advies uit. [] De betrokken lidstaat neemt terdege kennis van de beoordeling en van het advies.

Artikel 19

Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen

1. De Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen bestrijkt de algemene toereikendheid van het elektriciteitssysteem om stroom te leveren, ter dekking van de huidige en de verwachte vraag naar elektriciteit met betrekking tot de beschikbaarheid van primaire bronnen voor **elk afzonderlijk jaar gedurende** een periode van tien jaar die ingaat op de datum van die beoordeling [].
2. Uiterlijk op [PB: zes maanden na de inwerkingtreding van deze verordening] dient het ENTSB voor elektriciteit bij **de Coördinatiegroep voor elektriciteit en het Agentschap** een ontwerpmethodologie in voor de Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen op basis van de in lid 4 vastgestelde beginselen.

3. De transmissiesysteembeheerders verstrekken aan het ENTSB voor elektriciteit de gegevens die het nodig heeft om [] de Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen uit te voeren. Het ENTSB voor elektriciteit voert de beoordeling elk jaar uit. **De producenten en andere marktspelers bezorgen transmissiesysteembeheerders en andere marktspelers gegevens over het verwachte gebruik van de opwekkingsbronnen, met inachtneming van de beschikbaarheid van primaire hulpbronnen en passende scenario's van geprojecteerde vraag en aanbod.**
4. De Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen is gebaseerd op een methodologie die [] **mogelijk maakt** dat de beoordeling:
- a) wordt uitgevoerd op **elke respectieve** biedzoneniveau en ten minste alle lidstaten bestrijkt [];
 - b) is gebaseerd op [] passende **centrale** scenario's van geprojecteerde vraag en aanbod, met inbegrip van een economische beoordeling van de waarschijnlijkheid dat activa voor elektriciteitsproductie permanent buiten bedrijf worden gesteld of dat nieuwe activa voor elektriciteitsproductie worden gebouwd, alsmede met inbegrip van maatregelen ter verwezenlijking van doelstellingen inzake energie-efficiëntie, waarbij op passende wijze rekening wordt gehouden met gevoeligheden betreffende **extreme weersomstandigheden, hydrologische omstandigheden**, wholesaleprijzen en de ontwikkeling van de koolstofprijs;
- (ba) ingaat op de vraag hoe de verschillende soorten capaciteitsmechanismen zorgpunten in verband met de toereikendheid aanpakken;**
- c) op passende wijze rekening houdt met de bijdrage van alle hulpbronnen, met inbegrip van bestaande en toekomstige opwekking, energieopslag, vraagrespons en invoer- en uitvoermogelijkheden, alsmede met de bijdrage daarvan aan een flexibel systeembeheer;
 - d) rekening houdt met de waarschijnlijke gevolgen van de in artikel 18, lid 3, bedoelde maatregelen;

- e) scenario's zonder **en waar van toepassing met** bestaande of geplande capaciteitsmechanismen omvat;
 - f) is gebaseerd op een marktmodel met gebruikmaking van, indien van toepassing, de stroomgebaseerde aanpak;
 - g) gebruikmaakt van probabilistische berekeningen;
 - ga) gebruikmaakt van één modelleringshulpmiddel, met de mogelijkheid dit te gebruiken voor nationale scenario's, gevoeligheden en aannames;**
 - h) ten minste gebruikmaakt van de volgende **in artikel 20 bedoelde** indicatoren:
 - "verwachte niet-geleverde energie"; en
 - "de probabilliteit dat niet aan de vraag kan worden voldaan";
 - i) de bronnen van mogelijke zorgpunten in verband met de toereikendheid van hulpbronnen vaststelt, in het bijzonder of er sprake is van een beperking op het gebied van het net en/of een hulpbron.
 - (j) ervoor zorgt dat naar behoren rekening wordt gehouden met de nationale [] kenmerken van productie, vraagflexibiliteit en opslag, [] de beschikbaarheid van primaire hulpbronnen en het niveau van interconnectie;**
5. Uiterlijk op [PB: *zes maanden na de inwerkingtreding van deze verordening*] dient het ENTSB voor elektriciteit bij het Agentschap een ontwerpmethodologie in voor de berekening van:
- a) de waarde van de verloren belasting;

- b) de "kosten voor nieuwe toegang" voor opwekking of vraagrespons; en
- c) de **in artikel 20 [] bedoelde** betrouwbaarheidsnorm.
6. Met betrekking tot de voorstellen overeenkomstig de leden 2 en 5 **voor de ontwerpmethodologie, de scenario's, de gevoeligheden en de aannames waarop deze gebaseerd zijn**, en de resultaten van de Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen overeenkomstig lid 3, vindt voorafgaande raadpleging **van de lidstaten, de Coördinatiegroep voor elektriciteit en alle relevante belanghebbenden** en goedkeuring door het Agentschap plaats in overeenstemming met de in artikel 22 vastgestelde procedure.

Artikel 19 bis

Nationale beoordelingen van de toereikendheid van hulpbronnen

1. De nationale beoordeling[] van de toereikendheid van hulpbronnen [] is gebaseerd op de in artikel 19, lid 2, bedoelde methodologie, met name het bepaalde in lid 4, onder b) tot en met j), maar [] mag evenwel, rekening houdend met nationale overwegingen, bijkomende scenario's, gevoeligheden en aannames geven. De nationale beoordeling[] van de toereikendheid van hulpbronnen [] maakt gebruik van dezelfde [] modelleringshulpmiddelen die door het ENTSB voor elektriciteit worden gebruikt voor de Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen en van dezelfde ingevoerde data en andere data om nationale scenario's, gevoeligheden en aannames te weerspiegelen. Daarnaast [] past de nationale beoordeling[] van de toereikendheid van hulpbronnen bij het beoordelen van buitenlandse bijdragen tot voorzieningszekerheid van de door hen bestreken biedzones, de waarden voor buitenlandse bijdragen toe [] waarop het bepaalde van artikel 21 van toepassing is.
- 1 bis. Naast de nationale beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen overeenkomstig lid 1, kunnen de lidstaten een tweede beoordeling uitvoeren met andere modelleringshulpmiddelen dan die welke door het ENTSB voor elektriciteit worden gebruikt voor de Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen, zij het met inachtneming van de overige voorschriften van lid 1.**

2. De nationale beoordelingen van de toereikendheid van hulpbronnen, en, waar van toepassing de beoordeling van het ENTSB voor elektriciteit en het advies van het Agentschap uit hoofde van artikel 18, lid 3bis, worden openbaar gemaakt [].

Artikel 20

Betrouwbaarheidsnorm

1. Wanneer de lidstaten capaciteitsmechanismen toepassen, maken zij gebruik van een betrouwbaarheidsnorm die op transparante wijze hun gewenste niveau van voorzieningszekerheid aangeeft.
2. De betrouwbaarheidsnorm wordt vastgesteld door [] **de lidstaat of een [] door de lidstaat aangewezen bevoegde instantie** op basis van de in artikel 19, lid 5, genoemde methodologie.
3. De betrouwbaarheidsnorm wordt berekend met gebruikmaking van **ten minste** de waarde van de verloren belasting en de kosten voor nieuwe toegang gedurende een gegeven tijdsbestek **en wordt uitgedrukt als "verwachte niet-geleverde energie" en als "de probabiliteit dat niet aan de vraag kan worden voldaan"**.
4. **Wanneer toepassing wordt gemaakt van capaciteitsmechanismen**, worden de parameters waarmee de hoeveelheid in het kader van het capaciteitsmechanisme aangekochte capaciteit wordt bepaald, [] goedgekeurd **door de lidstaat of een andere door de lidstaat aangewezen bevoegde instantie. []**

Artikel 21

Grensoverschrijdende deelname aan capaciteitsmechanismen

1. De mechanismen die geen strategische reserves behelzen, **en indien dat technisch haalbaar is, de strategische reserves**, staan open voor rechtstreekse **grensoverschrijdende** deelname door aanbieders van capaciteit in een andere lidstaat, overeenkomstig het bepaalde van dit [] artikel.

2. De lidstaten waarborgen dat buitenlandse capaciteit die in staat is [] **technische prestaties te leveren die gelijkwaardig zijn** aan binnenlandse capaciteit, de mogelijkheid heeft om deel te nemen aan dezelfde concurrerende procedure als binnenlandse capaciteit. **In het geval van capaciteitsmechanismen die worden gebruikt vanaf [datum van inwerkingtreding], kunnen de lidstaten rechtstreekse deelname van interconnectoren als buitenlandse capaciteit toestaan in dezelfde concurrerende procedure, voor ten hoogste vier jaar na [inwerkingtreding] of twee jaar na de goedkeuring van de in lid 10 van dit artikel bedoelde methodologieën, al naar gelang wat zich het eerst voordoet. De lidstaten kunnen de volgende voorschriften toepassen op de buitenlandse capaciteit:**
- a) **de capaciteit bevindt zich in een lidstaat [] met een rechtstreekse netaansluiting tussen die lidstaat [] en de lidstaat [] die het mechanisme toepast;**
 - b) **de capaciteit neemt niet deel aan een ander capaciteitsmechanisme waarvoor de capaciteit beschikbaar moet blijven.**
3. De lidstaten weerhouden capaciteit die zich op hun grondgebied bevindt er niet van deel te nemen aan capaciteitsmechanismen van andere lidstaten.
4. Grensoverschrijdende deelname aan [] capaciteitsmechanismen leidt niet tot wijziging of verandering van dan wel andere effecten op zoneoverschrijdende schema's en fysieke stromen tussen de lidstaten, die uitsluitend worden bepaald door de resultaten van capaciteitstoewijzing overeenkomstig artikel 14.
5. Aanbieders van capaciteit **zijn in het geval van niet-beschikbaarheid onderworpen aan niet-beschikbaarheidsbetalingen. Wanneer aanbieders van capaciteit [] aan meer dan één mechanisme voor dezelfde leveringsperiode deelnemen, zijn zij onderworpen aan meervoudige niet-beschikbaarheidsbetalingen wanneer zij niet in staat zijn meervoudige toezeggingen te vervullen [].**

6. **Indien toepassing wordt gemaakt van capaciteitsmechanismen, [] berekenen de transmissiesysteembeheerders jaarlijks de maximale toegangscapaciteit die beschikbaar is voor de deelname van buitenlandse capaciteit op basis van de in lid 10, onder a) bedoelde methodologie en rekening houdend met de aanbevolen waarden als berekend door de regionale veiligheidscoördinatoren overeenkomstig artikel 34, onder q), artikel 38 en artikel 39, en het niveau van fysieke interconnectie tussen lidstaten, verwachte beschikbaarheid van interconnectie en het waarschijnlijke tegelijkertijd optreden van systeemstress in het systeem waarin het mechanisme wordt toegepast en in het systeem waarin de buitenlandse capaciteit zich bevindt.** Voor elke biedzonegrens is een berekening vereist.
7. De lidstaten zorgen ervoor dat de in lid 6 bedoelde toegangscapaciteit op transparante, niet-discriminerende en marktgebaseerde wijze wordt toegewezen aan aanbieders van capaciteit die in aanmerking komen.
8. **Indien capaciteitsmechanismen open staan voor grensoverschrijdende deelname in twee aan elkaar grenzende lidstaten, komen alle inkomsten die [] ontstaan als gevolg van de in lid 7 bedoelde toewijzing [] ten goede van de transmissiesysteembeheerders en worden [] door hen gedeeld overeenkomstig de in lid 10, onder b), bedoelde methodologie of een gemeenschappelijke methodologie die door de beide betrokken [] regulerende instanties is goedgekeurd. Indien de aangrenzende lidstaat geen toepassing maakt van een capaciteitsmechanisme, wordt het aandeel van inkomsten goedgekeurd door de bevoegde nationale instantie van de lidstaat waar het capaciteitsmechanisme wordt toegepast, nadat het advies van de [] regulerende instanties van de aangrenzende lidstaten is ingewonnen.** De transmissiesysteembeheerders gebruiken dergelijke ontvangsten voor de in artikel 17, lid 2, genoemde doeleinden.

9. De transmissiesysteembeheerder binnen wiens systeem de buitenlandse capaciteit zich bevindt:
- a) stelt vast of de belangstellende aanbieders van capaciteit de technische prestaties kunnen leveren die noodzakelijk zijn voor het capaciteitsmechanisme waaraan de aanbieders van capaciteit willen deelnemen, en neemt de aanbieders van capaciteit op in het register als in aanmerking komende aanbieders;
 - b) voert [] controles inzake beschikbaarheid uit;
 - c) **wordt door de betrokken aanbieder van capaciteit onverwijld in kennis gesteld van zijn deelname in een buitenlands capaciteitsmechanisme;**
 - d) **stelt de transmissiesysteembeheerder in de lidstaat die toepassing maakt van het capaciteitsmechanisme, in kennis van de overeenkomstig lid 9 bis tot en met 9 quater ontvangen informatie.**
10. Uiterlijk op [PB: *twaaalf maanden na de inwerkingtreding van deze verordening*] dient het ENTSB voor elektriciteit bij het Agentschap het volgende in:
- a) een methodologie inzake de berekening, **door de regionale veiligheidscoördinator en de transmissiesysteembeheerders**, van de maximale toegangscapaciteit voor de in lid 6 bedoelde grensoverschrijdende deelname;
 - b) een methodologie voor het delen van de in lid 8 bedoelde ontvangsten;
 - c) gemeenschappelijke voorschriften inzake de uitvoering van de in lid 9, onder b), bedoelde controles inzake beschikbaarheid;
 - d) gemeenschappelijke **beginselen** [] waarmee wordt bepaald wanneer een niet-beschikbaarheidsbetaling is verschuldigd;

- e) voorwaarden inzake het beheer van het in lid 9, onder a, bedoelde register;
- f) gemeenschappelijke voorschriften inzake de vaststelling van capaciteit die overeenkomstig lid 9, onder a), in aanmerking komt voor deelname.

Met betrekking tot het voorstel vindt overeenkomstig de in artikel 22 vastgestelde procedure voorafgaande raadpleging en goedkeuring door het Agentschap plaats.

- 11. **De betrokken nationale regulerende instanties controleren** [] of de [] **capaciteiten** zijn berekend overeenkomstig de in lid 10, onder a), bedoelde methodologie.
- 12. De [] regulerende instanties waarborgen dat de grensoverschrijdende deelname aan capaciteitsmechanismen op doeltreffende en niet-discriminerende wijze wordt georganiseerd. Zij stellen met name adequate administratieve regelingen vast voor het afdwingen van niet-beschikbaarheidsbetalingen over grenzen heen.
- 13. De in lid 7 bedoelde toegewezen capaciteit kan worden overgedragen tussen in aanmerking komende aanbieders van capaciteit. In aanmerking komende aanbieders van capaciteit stellen het in lid 9, onder a), bedoelde register in kennis van elke overdracht.

14. Het ENTSB voor elektriciteit zorgt ervoor dat het in lid 9, onder a), bedoelde register uiterlijk op [PB: twee jaar na de inwerkingtreding van deze verordening] is opgezet en operationeel is. Het register staat open voor alle in aanmerking komende aanbieders van capaciteit, de systemen die de mechanismen toepassen en hun transmissiesysteembeheerders.
15. **Totdat het in lid 9, onder a) bedoelde register operationeel is, kunnen de lidstaten toepassing maken van het "interconnectormodel" wanneer de interconnector rechtstreeks deelneemt aan het capaciteitsmechanisme.**

Artikel 22

Goedkeuringsprocedure

1. Wanneer naar dit artikel wordt verwezen, is de in de leden 2 tot en met 4 vastgestelde procedure van toepassing op de goedkeuring van een door het ENTSB voor elektriciteit ingediend voorstel.
2. Voordat het ENTSB voor elektriciteit het voorstel indient, voert het een raadplegingsproces uit waarbij alle relevante belanghebbenden, de [] regulerende instanties en andere nationale autoriteiten worden betrokken **en houdt het terdege rekening met de resultaten van het raadplegingsproces.**
3. Uiterlijk drie maanden na de datum van ontvangst wordt het voorstel door het Agentschap goedgekeurd of gewijzigd. In dat laatste geval raadpleegt het Agentschap het ENTSB voor elektriciteit voordat het gewijzigde voorstel wordt aangenomen. Het aangenomen voorstel wordt uiterlijk drie maanden na de datum van ontvangst van de voorgestelde documenten gepubliceerd op de website van het Agentschap.
4. Het Agentschap kan te allen tijde om wijziging van het goedgekeurde voorstel verzoeken. Uiterlijk zes maanden na het verzoek verstrekt het ENTSB voor elektriciteit een ontwerpversie van de voorgestelde wijzigingen aan het Agentschap. Uiterlijk drie maanden na de datum van ontvangst van de ontwerpversie worden de verandering door het Agentschap gewijzigd of goedgekeurd en op de website van het Agentschap gepubliceerd.

Artikel 23

Beginselen inzake de opzet van capaciteitsmechanismen

1. Teneinde resterende zorgpunten aan te pakken die niet met de maatregelen overeenkomstig artikel 18, lid 3, kunnen worden weggenomen, kunnen de lidstaten capaciteitsmechanismen invoeren, waarbij moet worden voldaan aan de bepalingen van dit artikel **en onverminderd** de staatssteunregels van de Unie **krachtens de artikel 107 tot en met 109 VWEU**.
2. Wanneer een lidstaat een capaciteitsmechanisme wil toepassen, raadpleegt de lidstaat ten minste de in elektrisch opzicht **rechtstreeks** aangesloten aangrenzende lidstaten over het voorgestelde mechanisme **op basis van een omvattende studie van de mogelijke gevolgen voor die lidstaten**.
- 2 bis. Wanneer een capaciteitsmechanisme is opgezet als een strategische reserve, vindt dispatching van hulpbronnen in de strategische reserve slechts plaats wanneer transmissiesysteembeheerders [] naar verwachting al hun balanceringshulpbronnen [] moeten inzetten om een evenwicht tussen vraag en aanbod tot stand te brengen []. Dit voorschrift staat er niet aan in de weg dat hulpbronnen worden geactiveerd alvorens de werkelijke dispatching plaatsvindt, zulks met het oog op de opvoeringsbeperkingen en exploitatie-vereisten. Tijdens periodes waarin dispatching van de hulpbronnen in de strategische reserve heeft plaatsgevonden, worden onbalansen op de markt [] vereffend tegen ten minste de prijslimiet van biedingen overeenkomstig artikel 9 []. De [...] hulpbronnen in de strategische reserve zijn uitgesloten van de groothandelsmarkten voor elektriciteit en balanceringsmarkten.
3. Capaciteitsmechanismen:
 - a) **leiden** niet tot onnodige verstoringen van de markt en perken de [] **zoneoverschrijdende** handel niet in;
 - b) **zijn marktgebaseerd**;

- c) staan open voor deelname van alle hulpbronnen die de vereiste technische prestatie op technologie-neutrale wijze en door middel van billijke en transparante regels kunnen leveren, onder meer maar niet uitsluitend voor deelname van opslag, energie-efficiëntie en vraagrespons [];
- d) zijn tijdelijk, en zijn toegestaan krachtens staatssteunregels zolang de desbetreffende beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen een zorgpunt met betrekking tot de toereikendheid van daarvan vaststelt;
- e) [] gaan niet verder dan wat nodig is om het zorgpunt met betrekking tot de toereikendheid van **hulpbronnen** aan te pakken.

[]

- 4. [] Vanaf 31 december [2025] ontvangt een opwekkingscapaciteit waarvan de emissies meer dan 550 g CO₂/kWh energie bedragen, en waarvoor een definitief investeringsbesluit is genomen na [PB: *inwerkingtreding*], geen betalingen of toezeggingen voor toekomstige betalingen, in het kader van een capaciteits-mechanisme.

[]

- 5bis. Bij het opzetten van capaciteitsmechanismen nemen de lidstaten een bepaling op waarbij wordt voorzien in efficiënte uitdoving van een capaciteitsmechanisme binnen 4 jaar wanneer het zorgpunt in verband met de toereikendheid van hulpbronnen niet langer aanwezig is. Deze uitdoving kan bestaan in een administratieve stopzetting van het mechanisme, met een redelijke voorafgaande kennisgeving, of in bepalingen bij het opzetten van het mechanisme waarbij de bijbehorende economische stimuli worden geschorst wanneer er geen zorgpunt in verband met de toereikendheid is.

Artikel 24

Bestaande mechanismen

1. Lidstaten die op [PB: *inwerkingtreding van deze verordening*] capaciteitsmechanismen toepassen, passen hun mechanismen **vóór die datum** zodanig aan dat deze in overeenstemming zijn met de artikelen 18, 21 en 23 van deze verordening [], **onverminderd verbintenissen of overeenkomsten die vóór die datum zijn [] aangegaan** en onverminderd de Unieregels voor steun van de staten overeenkomstig de artikelen 107 tot en met 109 VWEU, met inbegrip van daarna vastgestelde besluiten over staatssteun.

Hoofdstuk V

Beheer van transmissiesystemen

Artikel 25

Europees netwerk van transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit

1. De transmissiesysteembeheerders werken samen op EU-niveau middels het ENTSB voor elektriciteit met de bedoeling de voltooiing en het functioneren van de interne markt voor elektriciteit en de [] **zone**overschrijdende handel te bevorderen en een optimaal beheer, gecoördineerde werking en deugdelijke technische ontwikkeling van het Europees elektriciteitstransmissienet te garanderen.
2. Bij de uitvoering van zijn functies uit hoofde van de wetgeving van de EU draagt het ENTSB voor elektriciteit [] bij tot de efficiënte en duurzame verwezenlijking van de in het leidingskader voor klimaat en energie vastgestelde doelstellingen voor de periode 2020-2030, in het bijzonder tot de efficiënte integratie van uit hernieuwbare energiebronnen opgewekte elektriciteit en tot verbetering van de energie-efficiëntie, **met behoud van de systeemveiligheid.**

Artikel 26

Oprichting van het ENTSB voor elektriciteit

1. De transmissiesysteembeheerders voor elektriciteit dienen bij de Commissie en het Agentschap de ontwerpstatuten, een lijst van leden en het ontwerpreglement van orde, met onder meer de procedurevoorschriften voor de raadpleging van andere belanghebbenden, van het op te richten ENTSB voor elektriciteit in.
2. Binnen twee maanden na de ontvangst brengt het Agentschap, na formele raadpleging van de organisaties die alle belanghebbenden vertegenwoordigen, en in het bijzonder de systeemgebruikers, inclusief afnemers, aan de Commissie advies uit over de ontwerpstatuten, de ledenlijst en het ontwerpreglement van orde.
3. Rekening houdend met het in lid 2 bepaalde advies van het Agentschap en binnen drie maanden na de ontvangst van het advies van het Agentschap brengt de Commissie advies uit over de ontwerpstatuten, de ledenlijst en het ontwerpreglement van orde.
4. Binnen drie maanden na ontvangst van het positieve advies van de Commissie gaan de transmissiesysteembeheerders over tot de oprichting van het ENTSB voor elektriciteit en tot de aanneming en publicatie van zijn statuten en reglement van orde.
5. De in lid 1 genoemde documenten worden aan de Commissie en het Agentschap verstrekt wanneer veranderingen aan deze documenten hebben plaatsgevonden of op gemotiveerd verzoek van de Commissie of het Agentschap. Het Agentschap en de Commissie brengen overeenkomstig de leden 2 tot en met 4 een advies uit.

Artikel 27

Taken van het ENTSB voor elektriciteit

1. Het ENTSB voor elektriciteit:
 - a) stelt op de in artikel 55, lid 1, genoemde terreinen netcodes op om de in artikel 25 genoemde doelstellingen te verwezenlijken;
 - b) stelt om de twee jaar een niet-bindend tienjaren plan voor netontwikkeling vast dat de gehele Unie dekt ("Uniebreed netontwikkelingsplan"), en publiceert dat plan;
 - c) stelt voorstellen op en neemt deze aan die verband houden met de Europese beoordeling van de toereikendheid van hulpbronnen overeenkomstig artikel 19, leden 2, 3 en 5, en met de technische specificaties inzake grensoverschrijdende deelname aan capaciteitsmechanismen overeenkomstig artikel 21, lid 10;
 - d) stelt aanbevelingen vast inzake coördinatie van technische samenwerking tussen EU- transmissiesysteembeheerders en transmissiesysteembeheerders van derde landen;
 - e) stelt een kader vast voor de samenwerking en coördinatie tussen de **regionale veiligheids-coördinatoren**;
 - f) stelt een voorstel vast met betrekking tot het afbakenen van de [] **systeembeheersregio overeenkomstig de voorschriften van artikel 33**;
 - fa) **werkt samen met distributiesysteembeheerders en de DSB-entiteit van de EU**;
 - fb) **bevordert de digitalisering van transmissienetten, inclusief de uitrol van slimme netten en intelligente metersystemen**;

[]

- g) stelt gemeenschappelijke netwerkbeheersinstrumenten vast om te zorgen voor de coördinatie van de netwerkuitbating onder normale omstandigheden en in noodsituaties, waaronder een gemeenschappelijk indelingsschema voor incidenten, en onderzoeksplannen, met inbegrip van de uitvoering van die plannen door middel van een efficiënt onderzoeksprogramma. In deze instrumenten wordt onder andere het volgende gespecificeerd:
- i) de informatie — met inbegrip van de desbetreffende day-ahead, intra-day en realtime informatie — die moet dienen ter verbetering van de operationele coördinatie, alsmede de optimale frequentie voor het verzamelen en uitwisselen van dergelijke informatie;
 - ii) het technologisch platform voor de uitwisseling van informatie in realtime en, in voorkomend geval, de technologische platforms voor de verzameling, verwerking en overdracht van de overige informatie als bedoeld onder i), alsmede voor de toepassing van de procedures ter verbetering van de operationele coördinatie tussen transmissiesysteembeheerders, zodat deze coördinatie de gehele Unie kan bestrijken;
 - iii) de wijze waarop transmissiesysteembeheerders operationele informatie beschikbaar stellen aan andere transmissiesysteembeheerders of entiteiten die gemachtigd zijn om hen ten behoeve van de operationele coördinatie te ondersteunen, alsmede aan het Agentschap; en
 - iv) dat de transmissiesysteembeheerders een contactpunt aanwijzen dat is belast met het beantwoorden van vragen betreffende die informatie van andere transmissiesysteembeheerders of van gemachtigde entiteiten als bedoeld onder iii), dan wel van het Agentschap.
- h) stelt een jaarlijks werkprogramma vast;
- i) stelt een jaarverslag vast;
- j) stelt seizoensgebonden vooruitzichten inzake de toereikendheid vast en voert deze uit overeenkomstig artikel 9, lid 2, [verordening betreffende risicoparaatheid als voorgesteld bij COM(2016) 862].

2. Het ENTSB voor elektriciteit brengt verslag uit aan het Agentschap over geconstateerde tekortkomingen wat betreft de totstandbrenging en de prestaties van [] **regionale veiligheidscoördinatoren.**
3. Het ENTSB voor elektriciteit publiceert de notulen van de bijeenkomsten van zijn algemene vergadering, bestuur en comités en voorziet het publiek regelmatig van informatie over zijn besluitvorming en activiteiten.
4. Het in lid 1, onder h), bedoelde jaarlijkse werkprogramma bevat een lijst en een beschrijving van de op te stellen netcodes, een plan voor de coördinatie van het beheer van het netwerk en de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten in de loop van dat jaar, alsook een indicatief tijdschema.
5. Het ENTSB voor elektriciteit stelt alle informatie ter beschikking die het Agentschap nodig heeft om zijn taken overeenkomstig artikel 29, lid 1, te vervullen. De transmissiesysteembeheerders stellen alle informatie beschikbaar die het ENTSB voor elektriciteit nodig heeft om zijn taken overeenkomstig de eerste zin van dit lid te vervullen.
6. Op verzoek van de Commissie geeft het ENTSB voor elektriciteit zijn zienswijze op de vaststelling van richtsnoeren als bepaald in artikel 57.

Artikel 28

Raadplegingen

1. Bij de voorbereiding van de voorstellen in verband met de in artikel 27, lid 1, genoemde taken raadpleegt het ENTSB voor elektriciteit uitvoerig, in een vroeg stadium en op een open en transparante wijze, overeenkomstig het in artikel 26 bedoelde reglement van orde, alle relevante belanghebbenden, en in het bijzonder de organisaties die alle belanghebbenden vertegenwoordigen. Bij de raadpleging worden ook de nationale regulerende instanties en andere nationale instanties, producenten, leveranciers, systeemgebruikers, met inbegrip van afnemers, distributiesysteembeheerders, met inbegrip van relevante bedrijfstakverenigingen, technische instanties en platforms van belanghebbenden betrokken. Beoogd wordt de zienswijze en voorstellen van alle betrokken partijen in het besluitvormingsproces te vernemen.
2. Alle documenten en notulen van vergaderingen die met de in lid 1 bedoelde raadplegingen verband houden, worden openbaar gemaakt.
3. Alvorens voorstellen overeenkomstig artikel 27, lid 1, vast te stellen, geeft het ENTSB voor elektriciteit aan hoe met de tijdens de raadpleging ontvangen opmerkingen rekening is gehouden. Waar geen rekening is gehouden met een opmerking, wordt dit gemotiveerd.

Artikel 29

Toezicht door het Agentschap

1. Het Agentschap houdt toezicht op de uitvoering van de in artikel 27, leden 1, 2 en 3, bedoelde taken van het ENTSB voor elektriciteit, en brengt verslag uit aan de Commissie.

Het Agentschap houdt toezicht op de toepassing van de overeenkomstig artikel 55, lid 14, opgestelde netcodes door het ENTSB voor elektriciteit. Indien het ENTSB voor elektriciteit er niet in is geslaagd dergelijke netcodes toe te passen, verzoekt het Agentschap het ENTSB voor elektriciteit een naar behoren gemotiveerde uitleg te verschaffen over de redenen waarom het er niet in is geslaagd. Het Agentschap stelt de Commissie op de hoogte van deze uitleg en brengt hierover advies uit.

Het Agentschap houdt toezicht op en verricht onderzoek naar de toepassing van de netcodes en de richtsnoeren die door de Commissie overeenkomstig artikel 54, lid 1, zijn aangenomen, en het effect daarvan op de harmonisatie van de toepasselijke voorschriften ter bevordering van marktintegratie, non-discriminatie, daadwerkelijke mededinging en efficiënte marktwerking, en brengt verslag uit aan de Commissie.

2. Het ENTSB voor elektriciteit dient de ontwerpversies van het netontwikkelingsplan dat de gehele Unie dekt, het jaarlijkse werkprogramma, met inbegrip van de informatie betreffende het raadplegingsproces en de overige in artikel 27, lid 1, bedoelde documenten, voor advies in bij het Agentschap.

Binnen twee maanden na de ontvangst daarvan verstrekt het Agentschap een naar behoren met redenen omkleed advies, alsmede aanbevelingen aan het ENTSB voor elektriciteit en de Commissie, als het van oordeel is dat de door het ENTSB voor elektriciteit ingediende ontwerpversie van het jaarlijkse werkprogramma of van het netontwikkelingsplan dat de gehele Unie dekt, niet bijdraagt tot non-discriminatie, daadwerkelijke mededinging, een efficiënte werking van de markt of een voldoende niveau van voor derde partijen toegankelijke grensoverschrijdende interconnectie.

Artikel 30

Kosten

De kosten die met de in de artikelen 25 tot en met 29 en 54 tot en met 57 van deze verordening en artikel 11 van Verordening (EU) nr. 347/2013 genoemde werkzaamheden van het ENTSB voor elektriciteit verbonden zijn, worden gedragen door de transmissiesysteembeheerders en worden in aanmerking genomen bij de berekening van tarieven. De regulerende instanties keuren deze kosten alleen goed indien deze redelijk en passend zijn.

Artikel 31

Regionale samenwerking tussen transmissiesysteembeheerders

1. Binnen het ENTSB voor elektriciteit brengen transmissiesysteembeheerders regionale samenwerking tot stand om bij te dragen tot de uitvoering van de in artikel 27, leden 1, 2 en 3 genoemde werkzaamheden. Zij publiceren met name om de twee jaar een regionaal investeringsplan en mogen investeringsbeslissingen nemen op basis van het regionale investeringsplan. Het ENTSB voor elektriciteit bevordert de samenwerking tussen de transmissiesysteembeheerders op regionaal niveau, waardoor op gebieden die nog niet op EU-niveau zijn geharmoniseerd interoperabiliteit, communicatie en toezicht op regionale prestaties wordt gewaarborgd.
2. De transmissiesysteembeheerders bevorderen het treffen van operationele regelingen om een optimaal beheer van het netwerk te garanderen en bevorderen tevens de ontwikkeling van energiebeurzen, de gecoördineerde toewijzing van grensoverschrijdende capaciteit via non-discriminerende marktgeoriënteerde oplossingen met voldoende aandacht voor de specifieke verdiensten van impliciete veilingen voor kortetermijntoewijzingen en de integratie van balancerings- en reservevermogensmechanismen.

3. Ter verwezenlijking van de in de leden 1 en 2 van dit onderhavig vastgestelde doelen, kan de Commissie het geografische gebied dat door elke regionale samenwerkingsstructuur wordt bestreken, afbakenen, rekening houdend met de bestaande regionale samenwerkingsstructuren. Iedere lidstaat mag de samenwerking in meer dan één geografisch gebied bevorderen. De Commissie is bevoegd om overeenkomstig artikel [] 62, lid 2, uitvoerings[]handelingen vast te stellen met betrekking tot het geografische gebied dat door elke regionale samenwerkingsstructuur wordt gedekt. **De in dit lid bedoelde besluiten en bevoegdheid laten de bepalingen van artikel 33 onverlet en zijn onderworpen aan raadpleging.** Daartoe raadpleegt de Commissie het Agentschap en het ENTSB voor elektriciteit.

Artikel 32

Instelling en missie van [] regionale veiligheidscoördinatoren

1. Uiterlijk op [PB: *twaaalf maanden na de inwerkingtreding*] dienen alle transmissiesysteembeheerders van een **systeembeheersregio [] een voorstel in ter versterking van de regionale veiligheidscoördinatoren die zijn ingesteld overeenkomstig [] de op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende systeembeheer, met het oog op de goedkeuring ervan door de betrokken regulerende instanties.**

Het voorstel bevat het volgende:

- a) **de deelnemende lidstaten en TSB's;**
- b) **de organisatorische, financiële en operationele regelingen die nodig zijn met het oog op een efficiënte, veilige en betrouwbare werking van het geïnterconnecteerde transmissiesysteem;**

- c) een uitvoeringsplan voor het operationeel worden van de regionale veiligheidscoördinatoren;
- d) de statuten en het reglement van orde van de regionale veiligheidscoördinatoren;
- e) een beschrijving van de samenwerkingsprocedures overeenkomstig artikel 35;
- f) een beschrijving van de regelingen met betrekking tot de aansprakelijkheid van de regionale veiligheidscoördinatoren overeenkomstig artikel 44.

2. ☐ Regionale veiligheidscoördinatoren worden ingesteld in de systeembeheersregio waar zij hun taken zullen vervullen en krijgen een rechtsvorm als bedoeld in ☐ bijlage II bij Richtlijn ☐ (EU) 2017/1132 van het Europees Parlement en de Raad¹⁶.

3. ☐ De transmissiesysteembeheerders zijn verantwoordelijk voor het beheer van ☐ elektriciteitsstromen en het verzekeren van een veilig, betrouwbaar en efficiënt elektriciteitssysteem overeenkomstig ☐ artikel 40 van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2] en de nationale wetgeving. De regionale veiligheidscoördinatoren vullen de rol van de transmissiesysteembeheerders aan door ☐ taken van regionaal belang uit te voeren die hun zijn toegewezen overeenkomstig artikel 34. ☐

4 bis. De regionale veiligheidscoördinatoren nemen uiterlijk op 1 januari 2025 hun nieuwe taken als bedoeld in artikel 34, lid 1, op. Alle lidstaten van dezelfde systeembeheersregio kunnen gezamenlijk besluiten om de respectieve regionale veiligheidscoördinator vroeger operationeel te laten worden [+].

¹⁶ Richtlijn (EU) 2017/1132 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 aangaande bepaalde aspecten van het vennootschapsrecht (PB L 169 van 30.6.2017, blz. 46).

Geografische werkingssfeer van de [] regionale veiligheidscoördinatoren

- 0 bis.** Voor de toepassing van deze verordening worden de geografische gebieden die worden bestreken door elk van de transmissiesysteembeheerders die dezelfde regionale veiligheidscoördinatoren ingesteld overeenkomstig [] de op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende systeembeheer delen, aangeduid als systeembeheersregio's.
- 0 ter.** Regionale veiligheidscoördinatoren kunnen grotere of kleinere geografische gebieden bestrijken dan die welke overeenkomstig [] de op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende systeembeheer bestaan. In dat geval dienen de betrokken transmissiesysteembeheerders een voorstel bij het Agentschap in ter afbakening van de systeembeheersregio's die door de regionale veiligheidscoördinator worden bestreken.
- 1.** Uiterlijk op [PB: zes maanden na de inwerkingtreding van deze verordening] dient het ENTSB voor elektriciteit bij het Agentschap een voorstel in **waarin wordt gespecificeerd welke transmissiesysteembeheerders, biedzones, biedzonegrenzen, capaciteitsberekeningsregio's en coördinatieregio's voor niet-beschikbaarheden door elk van de systeembeheersregio's worden bestreken.**
- 1 bis.** Indien een lidstaat deel uitmaakt van meerdere verschillende synchrone gebieden, kan de coördinatie van de transmissiesysteembeheerder geschieden door twee regionale veiligheidscoördinatoren. Voor de biedzonegrenzen aanpalend aan systeembeheersregio's, wordt in het in lid 1 bedoelde voorstel gespecificeerd hoe de coördinatie tussen de regionale veiligheidscoördinatoren voor deze grenzen dient te geschieden.
- 1 terties** Elke regionale veiligheidscoördinator voert de in artikel 34, lid 1, vermelde taken uit voor de transmissiesysteembeheerders van de systeembeheersregio waar hij is gevestigd. []

[]

2. Uiterlijk drie maanden na ontvangst **van het in lid 1 bedoelde voorstel** keurt het Agentschap het voorstel betreffende de afbakening van de systeembeheersregio's goed of stelt het Agentschap wijzigingen voor. In dat laatste geval raadpleegt het Agentschap het ENTSB voor elektriciteit voordat de wijzigingen worden aangenomen. Het aangenomen voorstel wordt gepubliceerd op de website van het Agentschap.

Artikel 34

Taken van de [] regionale veiligheidscoördinatoren

1. Elke [] regionale **veiligheidscoördinator** voert [] voor de **transmissiesysteembeheerders in de systeembeheersregio de volgende taken van regionaal belang** uit [] die meer gedetailleerd in bijlage I staan beschreven:
- a) gecoördineerde capaciteitsberekening **overeenkomstig de methoden die zijn ontwikkeld conform de [] op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende capaciteitstoewijzing en congestiebeheer;**
 - b) gecoördineerde veiligheidsanalyses **overeenkomstig de methoden die zijn ontwikkeld conform de [] op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende systeembeheer;**
 - c) opstellen van gemeenschappelijke [] **netmodellen overeenkomstig de methoden en procedures die zijn ontwikkeld conform de [] op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende systeembeheer;**
 - d) **ondersteuning** bij de samenhang van de beschermingsplannen en de herstelplannen van de transmissiesysteembeheerders overeenkomstig de procedure in [] **de netcode betreffende noodtoestand en herstel die is vastgesteld op grond van artikel 6 van Verordening (EG) nr. 714/2009;**

da) regionale week-ahead tot [] day-ahead prognoses van de toereikendheid van het systeem en beoordelingen [] van risicobeperkende maatregelen overeenkomstig de procedures in [] de op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende systeembeheer;

db) regionale coördinatie van de planning van niet-beschikbaarheid overeenkomstig de procedures in de [] op grond van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009 vastgestelde richtsnoeren betreffende systeembeheer;

[]

dd) opleiding en certificering van personeel dat voor de regionale veiligheids-coördinatoren werkt[+];

[]

e) ondersteuning van de coördinatie en optimalisering van regionaal herstel op verzoek van de transmissiesysteembeheerders;

f) analyse en rapportage achteraf betreffende beheer en verstoringen;

[]

[]

[]

[]

[]

[]

- m) in kaart brengen van regionale crisisscenario's indien en voor zover hierom wordt verzocht overeenkomstig artikel 6, lid 1, van [verordening betreffende risicoparaatheid als voorgesteld bij COM(2016) 862];
- n) voorbereiding en uitvoering van jaarlijkse crisissimulaties in samenwerking met de bevoegde autoriteiten overeenkomstig artikel 12, lid 3, van [verordening betreffende risicoparaatheid als voorgesteld bij COM(2016) 862];

[]

- p) taken in verband met seizoensgebonden vooruitzichten inzake de toereikendheid indien en voor zover hierom wordt verzocht overeenkomstig artikel 9, [] lid 3, van [verordening betreffende risicoparaatheid als voorgesteld bij COM(2016) 862];

[]

- q) berekenen **van de waarde voor de** maximale toegangscapaciteit die beschikbaar is voor de deelname van buitenlandse capaciteit aan capaciteitsmechanismen, **teneinde een aanbeveling op grond van artikel 21, lid 6 [] te formuleren.**

2. []

Op gezamenlijk voorstel van de regulerende instanties en na overleg met de transmissiesysteembeheerders en de regionale veiligheidscoördinatoren kunnen de lidstaten van de systeembeheersregio gezamenlijk besluiten te voorzien in extra adviserende coördinatie-taken, op grond waarvan de regionale veiligheidscoördinatoren aanbevelingen overeenkomstig artikel 38 zullen doen. In dat geval voeren de regionale veiligheidscoördinatoren deze taken uit op basis van de methoden die zijn opgesteld door de transmissiesysteembeheerders en overeengekomen door de betrokken regulerende instanties.

3. De transmissiesysteembeheerders voorzien hun [] **regionale veiligheidscoördinatoren** van de informatie die deze nodig hebben om hun [] **taken** te verrichten.

4. **De regionale veiligheidscoördinatoren** voorzien de transmissiesysteembeheerders van de systeembeheersregio van alle informatie die deze nodig hebben om de door de [] **regionale veiligheidscoördinatoren** voorgestelde [] **gecoördineerde** [] **maatregelen** [] en aanbevelingen uit te voeren.

Artikel 35

Samenwerking binnen [] en tussen regionale veiligheidscoördinatoren

1. De dagelijkse [] **coördinatie binnen en tussen regionale veiligheidscoördinatoren** wordt beheerd door [] **samenwerkingsprocessen** [] op basis van:

a) werkovereenkomsten met betrekking tot de plannings- en operationele aspecten [] **die van belang zijn voor de in artikel 34, lid 1, bedoelde taken;**

- b) een procedure voor **het delen van analyses** en het plegen van overleg over **voorstellen van de regionale veiligheidscoördinatoren** met de transmissiesysteembeheerders van de systeembeheersregio bij de uitoefening van de operationele taken overeenkomstig artikel 37 **en met andere regionale veiligheidscoördinatoren**;
- c) een procedure voor de vaststelling van [] **gecoördineerde maatregelen** en aanbevelingen overeenkomstig artikel 38;
- d) een procedure voor de herziening van door de [] **regionale veiligheidscoördinatoren** vastgestelde [] **gecoördineerde maatregelen** en aanbevelingen overeenkomstig artikel 39.

Artikel 36

Werkovereenkomsten

1. **De regionale veiligheidscoördinatoren** ontwikkelen werkovereenkomsten in verband met de planning- en operationele aspecten van de uit te voeren [] **taken**, waarbij met name rekening wordt gehouden met de specifieke kenmerken en vereisten van deze [] **taken** als gespecificeerd in bijlage I. **De regionale veiligheidscoördinatoren ontwikkelen tevens een procedure voor de eventuele herziening van deze werkovereenkomsten.**
2. De **regionale veiligheidscoördinatoren** waarborgen dat de werkovereenkomsten voorschriften inzake de kennisgeving aan betrokken partijen omvatten.

Artikel 37

Raadplegingsprocedure

1. De **regionale veiligheidscoördinatoren** ontwikkelen in het kader van hun dagelijkse operationele taken een procedure op basis waarvan passende en regelmatige raadpleging van de transmissiesysteembeheerders **van de systeembeheersregio, andere regionale veiligheidscoördinatoren** en relevante belanghebbenden plaatsvindt. Om kwesties van regelgevende aard te kunnen behandelen, worden waar nodig de regulerende instanties geraadpleegd.
2. **Indien nodig kunnen de regionale veiligheidscoördinatoren de lidstaten van de [] systeembeheersregio en, indien van toepassing, hun regionale forums raadplegen over uit politiek oogpunt relevante aangelegenheden die niet de dagelijkse activiteiten van de veiligheidscoördinatoren of de uitvoering van hun taken betreffen. De veiligheidscoördinatoren houden terdege rekening met de aanbevelingen van de lidstaten en, in voorkomend geval, hun regionale forums.**

Artikel 38

[] Gecoördineerde acties en aanbevelingen

1. **[] De transmissiesysteembeheerders van een systeembeheersregio ontwikkelen een procedure voor de vaststelling van [] **gecoördineerde acties** en aanbevelingen die de regionale veiligheidscoördinatoren in overeenstemming met de in de leden 2 tot en met 4 bepaalde criteria hebben gedaan.**

2. ☐ **De regionale veiligheidscoördinatoren bepalen** ☐ **gecoördineerde acties** die zijn gericht aan de transmissiesysteembeheerders met betrekking tot de in artikel 34, lid 1, onder a) en b), ☐ genoemde ☐ **taken**. De transmissiesysteembeheerders ☐ kunnen besluiten de door de regionale ☐ **veiligheidscoördinatoren** vastgestelde **gecoördineerde acties niet uit te voeren, als uitvoering van de gecoördineerde acties zou resulteren in een overschrijding van de operationele veiligheidsgrenzen die elke transmissiesysteembeheerder heeft vastgesteld overeenkomstig het richtsnoer inzake systeembeheer** ☐ **op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009.**
- 2 bis **Indien een transmissiesysteembeheerder naar aanleiding van een overeenkomstig artikel 39 geactiveerde herziening om de in lid 2 vermelde redenen besluit om een gecoördineerde actie niet uit te voeren, stelt hij de regionale** ☐ **veiligheidscoördinator en de transmissiesysteembeheerder van de systeembeheersregio daarvan onverwijld in kennis** ☐. In deze gevallen beoordeelt de regionale veiligheidscoördinator de gevolgen voor de overige transmissiesysteembeheerders van de systeembeheersregio en kan hij een andere reeks gecoördineerde acties voorstellen, met inachtneming van één van de procedures van lid 2.
3. ☐ **De regionale veiligheidscoördinatoren** stellen aanbevelingen vast die zijn gericht aan de transmissiesysteembeheerders met betrekking tot de in artikel 34, lid 1, ☐ **bedoelde taken, met uitzondering van in lid 2 van dit artikel bedoelde taken.**
4. **Op voorstel van de regulerende instantie en na raadpleging van de transmissiesysteembeheerders en de regionale veiligheidscoördinatoren** kunnen de ☐ **lidstaten** van een systeembeheersregio gezamenlijk besluiten om **de bevoegdheid met betrekking tot gecoördineerde acties of** bindende besluitvormingsbevoegdheden aan de ☐ **regionale veiligheidscoördinatoren te verlenen** voor wat betreft een of meer van de in artikel 34, lid 1, genoemde ☐ **taken**.

Herziening van [] gecoördineerde acties en aanbevelingen

1. [] **Regionale veiligheidscoördinatoren** ontwikkelen een procedure voor de herziening van [] **gecoördineerde acties** en aanbevelingen **die betrekking hebben op taken als vermeld in artikel 34.**
2. De procedure wordt in werking gesteld op verzoek van een of meer van de transmissiesysteembeheerders van de systeembeheersregio. Naar aanleiding van de herziening van de [] **gecoördineerde actie** of de aanbeveling bevestigen of wijzigen de [] **regionale veiligheidscoördinatoren** [+] de maatregel.
3. Indien de maatregel waarop de herziening betrekking heeft [] een **gecoördineerde actie** overeenkomstig artikel 38, lid 2, is, wordt die [] **gecoördineerde actie** door het verzoek om herziening niet geschorst, behalve **als uitvoering van de gecoördineerde acties zou resulteren in een overschrijding van de operationele veiligheidsgrenzen die elke transmissiesysteembeheerder heeft vastgesteld overeenkomstig het richtsnoer inzake systeembeheer op basis van artikel 18 van Verordening (EG) nr. 714/2009.**
4. Wanneer [] een transmissiesysteembeheerder **naar aanleiding van de** herziening van de aanbeveling overeenkomstig artikel 38, lid 3, [] besluit om van de aanbeveling af te wijken, verstrekt hij een [] rechtvaardiging aan de [] **regionale veiligheidscoördinatoren** en aan de andere transmissiesysteembeheerders van de systeembeheersregio.

Artikel 40

Raad van beheer van de [] regionale veiligheidscoördinatoren

1. De [] **regionale veiligheidscoördinatoren** stellen een raad van beheer in die maatregelen in verband met hun governance vaststelt en toezicht houdt op hun verrichtingen.
2. De raad van beheer is samengesteld uit leden die de transmissiesysteembeheerders vertegenwoordigen [].
3. De raad van beheer is verantwoordelijk voor:
 - a) het opstellen en goedkeuren van de statuten en het reglement van orde van de [] **regionale veiligheidscoördinatoren**;
 - b) het nemen van een besluit over de organisatiestructuur en de uitvoering daarvan;
 - c) het opstellen en goedkeuren van de jaarlijkse begroting;
 - d) het opstellen en goedkeuren van de coöperatieve [] processen overeenkomstig artikel 35.
4. De bevoegdheden van de raad van beheer hebben geen betrekking op de dagelijkse activiteiten van de [] **regionale veiligheidscoördinatoren** en de uitvoering van hun **taken** [].

Artikel 41

Organisatiestructuur

1. **De transmissiesysteembeheerders treffen de nodige voorzieningen om de regionale veiligheidscoördinatoren** in staat te stellen ☐ hun organisatie te beheren aan de hand van een structuur waarmee de veiligheid van hun ☐ **taken** wordt gewaarborgd.
In de organisatiestructuur is het volgende vastgesteld:
 - a) de autoriteit, taken en verantwoordelijkheden van het leidinggevend personeel;
 - b) de relatie en rapportagelijnen tussen de verschillende delen en processen van de organisatie.
2. ☐ **De regionale veiligheidscoördinatoren** kunnen regionale desks opzetten met het oog op specifieke ☐ **subregionale** aangelegenheden; tevens kunnen zij coördinerende backupcentra opzetten met het oog op de efficiënte en betrouwbare uitvoering van hun ☐ **taken**.

Artikel 42

Uitrusting en personeel

☐ **De regionale veiligheidscoördinatoren** beschikken over alle menselijke, technische, fysieke en financiële middelen die nodig zijn om hun uit deze verordening voortvloeiende verplichtingen na te komen en hun ☐ **taken** uit te voeren.

Artikel 43

Toezicht en rapportage

1. ☐ **De regionale veiligheidscoördinatoren** stellen een proces vast voor permanent toezicht op ten minste:
 - a) hun operationele verrichtingen;
 - b) de ☐ **gecoördineerde acties** en aanbevelingen, **de mate waarin de transmissiesysteembeheerders daaraan uitvoering hebben gegeven**, en de daarmee behaalde resultaten;
 - c) de doeltreffendheid en efficiëntie van elk van de ☐ **taken** waarvoor zij verantwoordelijk zijn.
2. ☐ **De regionale veiligheidscoördinatoren** verstrekken de gegevens die uit het permanente toezicht voortvloeien ten minste een maal per jaar aan het Agentschap, ☐ de regulerende instanties **en de transmissiesysteembeheerders** van de systeembeheersregio.
3. ☐ **De regionale veiligheidscoördinatoren** stellen hun kosten op transparante wijze vast en rapporteren hierover aan het Agentschap en de regulerende instanties van de systeembeheersregio.
4. ☐ **De regionale veiligheidscoördinatoren** dienen jaarlijks een jaarlijks verslag over hun verrichtingen in bij het ENTSB voor elektriciteit, het Agentschap, de regulerende instanties van de systeembeheersregio en de overeenkomstig artikel 1 van Besluit 2012/C 353/02 van de Commissie¹⁷ opgerichte Coördinatiegroep voor elektriciteit.

¹⁷ Besluit van de Commissie van 15 november 2012 betreffende de oprichting van een Coördinatiegroep voor elektriciteit (PB C 353 van 17.11.2012, blz. 2).

5. **[] De regionale veiligheidscoördinatoren** brengen verslag uit over geconstateerde tekortkomingen in het in lid 1 genoemde toezichtproces aan het ENTSB voor elektriciteit, de regulerende instanties van de **[] regio**, het Agentschap en de bevoegde autoriteiten van de lidstaten die verantwoordelijk zijn voor de preventie en de beheersing van crisissituaties. **Naar aanleiding van dit verslag kunnen de regulerende instanties van de regio maatregelen voorstellen aan de regionale veiligheidscoördinatoren om de tekortkomingen aan te pakken.**

Artikel 44

Aansprakelijkheid

[] In het voorstel voor de oprichting van de regionale veiligheidscoördinatoren overeenkomstig artikel 32 nemen de transmissiesysteembeheerders van de systeembeheersregio de nodige stappen om de aansprakelijkheid in verband met de uitvoering van hun taken te dekken. **[] Bij de voor de dekking toegepaste methode wordt rekening gehouden met de juridische status van de [] regionale veiligheidscoördinatoren** en met het via commerciële verzekeringen beschikbare dekkingsniveau.

Artikel 45

Tienjarig netontwikkelingsplan

1. Het in artikel 27, lid 1, onder b), bedoelde netontwikkelingsplan dat de gehele Unie dekt, bevat een modellering van het geïntegreerde netwerk, een scenario-ontwikkeling en een beoordeling van de veerkracht van het systeem.

Voor het netontwikkelingsplan dat de gehele Unie dekt, geldt met name het volgende:

- a) het berust op de nationale investeringsplannen, rekening houdend met de regionale investeringsplannen bedoeld in artikel 12, lid 1, en, in voorkomend geval, de EU-aspecten communautaire aspecten van netwerkplanning als omschreven in Verordening (EU) nr. 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad¹⁸; het wordt onderworpen aan een kosten-batenanalyse onder gebruikmaking van de in artikel 11 van die verordening gedefinieerde methodologie;
- b) het berust, wat grensoverschrijdende interconnecties betreft, ook op de redelijke behoeften van verschillende systeemgebruikers, en bevat langetermijnverbintenissen van de in de artikelen 44 en 51 van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2] bedoelde investeerders; en
- c) het geeft aan waar er sprake is van een tekort aan investeringen, met name met betrekking tot de grensoverschrijdende capaciteit.

In verband met punt c) kan bij het netontwikkelingsplan dat de gehele Unie dekt een onderzoek worden gevoegd naar de belemmeringen voor de toename van grensoverschrijdende capaciteit van het netwerk als gevolg van verschillende goedkeuringsprocedures of -praktijken.

- 2. Het Agentschap stelt een advies op over de nationale tienjarige netontwikkelingsplannen om na te gaan of zij consistent zijn met het tienjarige netontwikkelingsplan dat de gehele Unie dekt. Indien het Agentschap inconsistenties constateert tussen een nationaal tienjarig netontwikkelingsplan en het netontwikkelingsplan dat de gehele Unie dekt, beveelt het een wijziging aan van het nationale netontwikkelingsplan of van het netontwikkelingsplan dat de gehele Unie dekt, indien nodig. Indien een dergelijk nationaal netontwikkelingsplan is opgesteld overeenkomstig artikel 51 van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2], beveelt het Agentschap de bevoegde nationale regulerende instantie aan het nationale tienjarige netontwikkelingsplan te wijzigen overeenkomstig artikel 51, lid 7, van die Richtlijn en stelt het de Commissie hiervan op de hoogte.

¹⁸ Verordening (EU) nr. 347/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 april 2013 betreffende richtsnoeren voor de trans-Europese energie-infrastructuur (PB L 115 van 25.4.2013, blz. 39).

Artikel 46

Vergoedingsmechanisme voor elektriciteitsstromen tussen transmissiesysteembeheerders

1. Transmissiesysteembeheerders ontvangen een vergoeding voor kosten die veroorzaakt worden door op hun net optredende grensoverschrijdende elektriciteitsstromen.
2. De in lid 1 bedoelde vergoeding is verschuldigd door de beheerders van nationale transmissiesystemen waar de grensoverschrijdende stromen hun oorsprong vinden en waar die stromen eindigen.
3. De vergoedingen worden op gezette tijden betaald over een bepaald tijdvak in het verleden. De betaalde vergoedingen worden achteraf waar nodig aangepast aan de werkelijk veroorzaakte kosten.

Het eerste tijdvak waarover de vergoedingen moeten worden betaald, wordt in de in artikel 57 bedoelde richtsnoeren bepaald.

4. De Commissie stelt overeenkomstig artikel 63 gedelegeerde handelingen vast ten aanzien van de verschuldigde vergoedingsbedragen.
5. De omvang van de optredende grensoverschrijdende stromen en de omvang van de grensoverschrijdende stromen die worden aangemerkt als afkomstig van en/of eindigend in nationale transmissienetwerken, worden vastgesteld op basis van de daadwerkelijk over een bepaald tijdvak gemeten fysieke elektriciteitsstromen.

6. De kosten veroorzaakt door grensoverschrijdende stromen worden berekend op basis van de verwachte gemiddelde incrementele kosten op lange termijn, rekening houdend met verliezen, investeringen in nieuwe infrastructuur, en een passend aandeel in de kosten van bestaande infrastructuur, voor zover de infrastructuur gebruikt wordt voor transmissie van grensoverschrijdende stromen, waarbij in het bijzonder de noodzaak om de voorzieningszekerheid te waarborgen in aanmerking wordt genomen. Voor het bepalen van de veroorzaakte kosten wordt gebruikgemaakt van erkende gestandaardiseerde kostenberekeningsmethoden. De aan een netwerk toevloeiende baten als gevolg van het optreden van grensoverschrijdende stromen worden in aanmerking genomen, zodat de ontvangen vergoeding wordt verminderd.
7. Alleen voor de toepassing van het vergoedingsmechanisme voor elektriciteitsstromen tussen transmissiesysteembeheerders, wordt het volledige regelblok aangemerkt als onderdeel van het transmissienetwerk van een van de betrokken lidstaten, zulks om te voorkomen dat stromen binnen regelblokken als grensoverschrijdende stroom in de zin van artikel 2, lid 2, onder b), worden beschouwd en aanleiding geven tot compensatiebetalingen uit hoofde van lid 1 van dit artikel. De regulerende instanties van de betrokken lidstaten kunnen besluiten van welke van de betrokken lidstaten het volledige regelblok wordt aangemerkt als onderdeel van het transmissienetwerk.

Artikel 47

Informatieverschaffing

1. De transmissiesysteembeheerders voorzien in mechanismen voor coördinatie en uitwisseling van informatie teneinde in het kader van congestiebeheer in te staan voor de zekerheid van de netwerken.

2. De door de transmissiesysteembeheerders gehanteerde veiligheids-, operationele en planningsnormen worden openbaar gemaakt. Dit omvat tevens een algemeen model voor de berekening van de totale overdrachtcapaciteit en de transmissiebetrouwbaarheidsmarge, een en ander gebaseerd op de elektrische en fysieke eigenschappen van het netwerk. Dergelijke modellen moeten door de regulerende instanties worden goedgekeurd.
3. De transmissiesysteembeheerders publiceren ramingen van de voor iedere dag beschikbare overdrachtcapaciteit, met vermelding van eventuele reeds gereserveerde overdrachtcapaciteit. Deze publicaties vinden plaats op bepaalde tijdstippen vóór de dag van het transport en omvatten in elk geval ramingen voor de komende week en de komende maand, alsook een kwantitatieve aanduiding van de verwachte betrouwbaarheid van de beschikbare capaciteit.
4. De transmissiesysteembeheerders publiceren relevante gegevens over de geaggregeerde voorziene vraag en de feitelijke vraag, over de beschikbaarheid en het feitelijke gebruik van activa voor elektriciteitsproductie en basislast („load”), over de beschikbaarheid en het gebruik van de netwerken en interconnecties, en over balanceringsvermogen en reservecapaciteit. Voor de beschikbaarheid en het feitelijke gebruik van kleine installaties voor elektriciteitsproductie en basislast mogen geaggregeerde ramingsgegevens worden gebruikt.
5. De betrokken marktspelers verstrekken de benodigde gegevens aan de transmissiesysteembeheerders.
6. Productiebedrijven die eigenaar of beheerder zijn van activa voor elektriciteitsproductie waarvan er één een geïnstalleerde capaciteit van ten minste 250 MW heeft of die een portfolio hebben dat activa voor elektriciteitsproductie met een capaciteit van ten minste 400 MW omvat, houden alle urengegevens per installatie die noodzakelijk zijn om alle operationele transmissiebeslissingen en het biedingsgedrag op elektriciteitsbeurzen, veilingen van koppelingcapaciteit, reservemarkten en onderhandse (OTC-) markten te verifiëren, gedurende vijf jaar ter beschikking van de nationale regulerende instantie, de nationale mededingingsautoriteit en de Commissie. De bij te houden informatie per installatie en per uur omvat, maar is niet beperkt tot, gegevens over de beschikbare opwekkingscapaciteit en gecontracteerde reserves, met inbegrip van de toewijzing van deze gecontracteerde reserves op installatieniveau, op het tijdstip waarop de biedingen worden verricht en wanneer de productie plaatsvindt.

7. De transmissiesysteembeheerders wisselen regelmatig een reeks voldoende accurate gegevens over het netwerk en de „load-flow” uit teneinde elke transmissiesysteembeheerder in staat te stellen in zijn gebied „load-flow”-berekeningen uit te voeren. Op verzoek wordt dezelfde reeks gegevens ook ter beschikking van de regulerende instanties, [] de Commissie **en de lidstaten** gesteld. De regulerende instanties, **de lidstaten** en de Commissie behandelen deze reeks gegevens vertrouwelijk en zorgen ervoor dat alle consultants die op basis van deze gegevens analytisch werk voor hen uitvoeren, ze op hun verzoek eveneens vertrouwelijk behandelen.

Artikel 48

Certificering van transmissiesysteembeheerders

1. De Commissie onderzoekt kennisgevingen van besluiten betreffende de certificering van een transmissiesysteembeheerder als bepaald in artikel 52, lid 6, van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2] onmiddellijk na ontvangst. Binnen twee maanden na ontvangst van een kennisgeving deelt de Commissie zijn advies aan de desbetreffende nationale regulerende instantie mee of zij het besluit verenigbaar acht met artikel 52, lid 2, of artikel 53 en artikel 43 van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2].

Bij de opstelling van het in de eerste alinea bedoelde advies kan de Commissie om het advies van het Agentschap over het besluit van de nationale regulerende instantie verzoeken. In dat geval wordt de in de eerste alinea genoemde termijn met twee verdere maanden verlengd.

Als de Commissie niet tijdens de in de eerste en tweede alinea bedoelde termijnen advies uitbrengt, wordt zij geacht geen bezwaar te hebben tegen het besluit van de regulerende instantie.

2. Binnen twee maanden na ontvangst van het advies van de Commissie stelt de nationale regulerende instantie het definitieve besluit betreffende de certificering van de transmissiesysteembeheerder vast, waarbij zij zo veel mogelijk rekening houdt met het advies van de Commissie. Het besluit van de regulerende instantie en het advies van de Commissie worden samen bekendgemaakt.
3. De regulerende instanties en/of de Commissie kunnen in de loop van de procedure te allen tijde bij een transmissiesysteembeheerder en/of een bedrijf dat één van de functies van productie of levering verricht, alle informatie opvragen die relevant is voor de uitvoering van hun taken overeenkomstig dit artikel.
4. De regulerende instanties en de Commissie bewaren de vertrouwelijkheid van commercieel gevoelige gegevens.
5. Wanneer de Commissie een kennisgeving betreffende de certificering van een transmissiesysteembeheerder bedoeld in artikel 43, lid 9, van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2] ontvangt, neemt zij een beslissing over de certificering. De regulerende instantie voert de beslissing van de Commissie uit.

Hoofdstuk VI

Beheer van distributiesystemen

Artikel 49

[] Samenwerking van distributiesysteembeheerders

1. Distributiesysteembeheerders [] werken op EU-niveau samen [] teneinde de voltooiing en het functioneren van de interne markt voor elektriciteit te bevorderen alsmede een optimaal beheer en een gecoördineerde werking van distributie- en transmissiesystemen te waarborgen. []
- 1 bis **Distributiesysteembeheerders hebben het recht om zich te verenigen door oprichting van een Europese entiteit voor distributiesysteembeheerders (hierna de "DSB-entiteit van de EU" genoemd) en om daar lid van te worden. De DSB-entiteit van de EU wordt uiterlijk op 31 december 2022 opgericht en verricht de taken en procedures waarin deze verordening voorziet overeenkomstig [artikel 51]. De entiteit werkt in het gemeenschappelijke Europese belang en dient dan ook geen specifieke belangen; evenmin probeert hij het besluitvormingsproces te beïnvloeden ten gunste van bepaalde belangen.**
- 1 ter **De leden van de DSB-entiteit van de EU zijn verplicht zich te registreren en een billijke en evenredige lidmaatschapsbijdrage te betalen.**

Artikel 50

Oprichting van de DSB-entiteit van de EU []

0. **De DSB-entiteit bestaat ten minste uit een algemene vergadering, een raad van bestuur, een strategische adviesraad, deskundigengroepen, en een secretaris-generaal.**
1. **[] Uiterlijk op** [PB: *twaaalf maanden na de inwerkingtreding*] **dienen de distributiesysteembeheerders [] bij de Commissie en het Agentschap de ontwerpstatuten overeenkomstig [artikel 50 bis] met inbegrip van een gedragscode, een lijst van geregistreerde leden en het ontwerpreglement van orde in, met onder meer de procedurevoorschriften voor de raadpleging van het ENTSB voor elektriciteit en andere belanghebbenden [] alsmede de financieringsvoorschriften voor de op te richten DSB-entiteit van de EU.**
- []
- []
2. Binnen twee maanden na ontvangst brengt het Agentschap, na formele raadpleging van de organisaties die alle belanghebbenden vertegenwoordigen en in het bijzonder van de distributiesysteemgebruikers, aan de Commissie advies uit over de ontwerpstatuten, de ledenlijst en het ontwerpreglement van orde.
3. Rekening houdend met het in lid 2 bedoelde advies van het Agentschap brengt de Commissie binnen drie maanden na ontvangst van het advies van het Agentschap advies uit over de ontwerpstatuten, de ledenlijst en het ontwerpreglement van orde.
4. Binnen drie maanden na de datum van ontvangst van het gunstige advies van de Commissie gaan de distributiesysteembeheerders over tot oprichting van de DSB-entiteit van de EU en tot de aanneming en publicatie van haar statuten en reglement van orde.

5. De in lid 1 genoemde documenten worden aan de Commissie en het Agentschap verstrekt wanneer veranderingen aan deze documenten hebben plaatsgevonden of indien zij een gemotiveerd verzoek indienen. Het Agentschap en de Commissie brengen overeenkomstig het in de leden 2 tot en met 4 vastgestelde proces een advies uit.
6. De kosten die verband houden met de activiteiten van de DSB-entiteit van de EU worden gedragen door de distributiesysteembeheerders die geregistreerd lid zijn en worden in aanmerking genomen bij de berekening van tarieven. De regulerende instanties keuren deze kosten alleen goed indien deze redelijk en evenredig zijn.

Artikel 50 bis

Voornaamste regels en procedures voor de DSB-entiteit van de EU voor elektriciteit

1. **In de overeenkomstig artikel 50 vast te stellen statuten van de DSB-entiteit van de EU worden de volgende organisatiebeginselen gewaarborgd:**
 - a) **alleen geregistreerde leden mogen deelnemen aan de werkzaamheden van de DSB-entiteit van de EU en zij hebben de mogelijkheid om deze te delegeren;**
 - b) **strategische besluiten over de activiteiten van de DSB-entiteit van de EU alsmede de beleidsrichtsnoeren voor de Raad van Bestuur worden goedgekeurd door de Algemene Vergadering;**
 - c) **besluiten van de Algemene Vergadering worden vastgesteld volgens onderstaande regels:**
 - **met 65 % van de stemmen die zijn toegekend aan de leden van de Algemene Vergadering;**
 - **waarbij het aantal stemmen van elk lid evenredig is aan het aantal afnemers van dat lid; en**
 - **het eindresultaat wordt gesteund door ten minste 55 % van de leden van de Algemene Vergadering.**

- d) besluiten van de Algemene Vergadering worden geblokkeerd volgens onderstaande regels:- met 35 % van de stemmen die zijn toegekend aan de leden van de Algemene Vergadering;**
- waarbij het aantal stemmen van elk lid evenredig is aan het aantal afnemers van dat lid; en**
 - het eindresultaat wordt door ten minste 25 % van de leden van de Algemene Vergadering gesteund.**
- e) de Raad van Bestuur wordt verkozen door de Algemene Vergadering voor een termijn van maximaal vier jaar;**
- f) de Raad van Bestuur benoemt de voorzitter en de drie vice-voorzitters uit zijn midden;**
- g) de samenwerking tussen de DSB en de transmissiesysteembeheerder overeenkomstig de artikelen 52 en 53 wordt geleid door de Raad van Bestuur;**
- h) besluiten van de Raad van Bestuur worden goedgekeurd met een gewone meerderheid van 15 stemmen;**
- i) de secretaris-generaal wordt op voorstel van de Raad van Bestuur door de Algemene Vergadering onder haar leden benoemd voor een termijn van vier jaar, die eenmaal kan worden verlengd;**
- j) deskundigengroepen worden op voorstel van de Raad van Bestuur benoemd door de Algemene Vergadering en bestaan uit maximaal 30 leden; een derde van elke groep mag uit niet-leden bestaan. Daarnaast wordt er een "landengroep" opgericht, met één DSB-lid uit elke lidstaat.**

- 2. In de door de ESB-entiteit van de EU vastgestelde procedures wordt de eerlijke en proportionele behandeling van haar leden gewaarborgd en de uiteenlopende geografische en economische structuur van haar leden weerspiegeld. In de procedures wordt met name het volgende bepaald:**
- a) de Raad van Bestuur bestaat uit de voorzitter van de Raad en 27 vertegenwoordigers van de leden, van wie:**
- **[] 2 vertegenwoordigers zijn van leden met meer dan 1 miljoen netwerkgebruikers;**
 - **[] 2 vertegenwoordigers zijn van leden met meer dan 100 000 en minder dan 1 miljoen netwerkgebruikers; en**
 - **[] 2 vertegenwoordigers zijn van leden met minder dan 100 000 netwerkgebruikers;**
- ab) vertegenwoordigers van bestaande DSB-ledenorganisaties mogen als waarnemers deelnemen aan de bijeenkomsten van de Raad van Bestuur;**
- b) de Raad van Bestuur telt maximaal 3 vertegenwoordigers die in dezelfde lidstaat zijn gevestigd of van dezelfde ondernemingsgroep afkomstig zijn;**
- c) iedere vice-voorzitter van de Raad van Bestuur moeten worden benoemd door de vertegenwoordigers van de leden in elke categorie als bedoeld in lid a);**
- e) de vertegenwoordigers van leden die in één lidstaat gevestigd zijn of van dezelfde ondernemingsgroep afkomstig zijn, vormen geen meerderheid onder de leden van deskundigengroep;**
- f) De Raad van Bestuur roept een strategische adviesraad in het leven die advies uitbrengt aan de Raad van Bestuur en de deskundigengroepen, en bestaat uit vertegenwoordigers van de DSB-ledenorganisaties uit de EU en vertegenwoordigers van de lidstaten die niet in de Raad van Bestuur vertegenwoordigd zijn.**

Artikel 51

Taken van de DSB-entiteit van de EU

1. De DSB-entiteit van de EU heeft de volgende taken:

(puntenvolgorde is gewijzigd)

- a) *(voorheen f)* deelname aan het uitwerken van netcodes **die relevant zijn voor de exploitatie en de planning van distributienetwerken en het gecoördineerde beheer van de transmissie- en distributienetwerken** overeenkomstig artikel 55;
- b) *(voorheen a)* [] de *exploitatie* en de planning van [] distributienetten **bevorderen in samenwerking met de exploitatie en de planning van transmissienetwerken**;
- c) *(voorheen b)* integratie van hernieuwbare energiebronnen, verspreide opwekking en andere in het distributienet geïntegreerde hulpbronnen, zoals energieopslag, **faciliteren**;
- d) *(voorheen c)* [] **flexibiliteit van de vraagzijde** en respons en **markttoegang van gebruikers van distributienetten faciliteren**;
- e) *(voorheen d)* [] **bijdragen tot de digitalisering van distributiesystemen**[], inclusief de uitrol van slimme netten en intelligente metersystemen;
- f) *(voorheen e)* **de ontwikkeling van databeheer, cyberbeveiliging en gegevensbescherming steunen, in samenwerking met de relevante autoriteiten en gereguleerde entiteiten**;

2. Daarnaast is de DSB-entiteit van de EU belast met de volgende werkzaamheden:
- a) samenwerken met het ENTSB voor elektriciteit [] wat betreft het toezicht op en de tenuitvoerlegging van de overeenkomstig deze verordening vastgestelde netcodes en richtsnoeren die relevant zijn voor het beheer en de planning van distributienetten en het gecoördineerde beheer van de transmissie- en distributienetten;
 - b) samenwerken met het ENTSB voor elektriciteit [] en vaststellen van beste praktijken betreffende het gecoördineerde beheer en de gecoördineerde planning van transmissie- en distributiesystemen, inclusief aangelegenheden als de uitwisseling van gegevens tussen beheerders en de coördinatie van verspreide energiehulpbronnen;
- []
- d) aannemen van een jaarlijks werkprogramma en een jaarlijks verslag;
 - e) bij het beheer de mededingingsvoorschriften volledig naleven **en neutraliteit waarborgen**.

Artikel 52

Raadplegingen tijdens het proces van ontwikkeling van netcodes

1. Bij de voorbereiding van mogelijke netcodes overeenkomstig artikel 55 raadpleegt de DSB-entiteit van de EU overeenkomstig het in artikel 50 bedoelde reglement van orde uitvoerig, in een vroeg stadium en op een open en transparante wijze alle relevante belanghebbenden, en in het bijzonder de organisaties die alle belanghebbenden vertegenwoordigen. Bij de raadpleging worden ook de [] regulerende instanties en andere nationale instanties, producenten, leveranciers, systeemgebruikers, met inbegrip van afnemers, [] technische instanties en platforms van belanghebbenden betrokken. Beoogd wordt de zienswijze en voorstellen van alle betrokken partijen in het besluitvormingsproces te vernemen.

2. Alle documenten en notulen van vergaderingen die met de in lid 1 bedoelde raadplegingen verband houden, worden openbaar gemaakt.
3. De DSB-entiteit van de EU houdt rekening met de zienswijzen die tijdens de raadpleging naar voren zijn gebracht. Voordat de DSB-entiteit van de EU de in artikel 55 bedoelde netcodes vaststelt, geeft zij aan hoe met de tijdens de raadpleging ontvangen opmerkingen rekening is gehouden. Waar geen rekening is gehouden met een opmerking, wordt dit gemotiveerd.

Artikel 53

Samenwerking tussen distributiesysteembeheerders en transmissiesysteembeheerders

1. De distributiesysteembeheerders en de []transmissiesysteembeheerders **werken met elkaar samen** bij de planning en de **exploitatie** van hun netten. In het bijzonder wisselen de transmissie- en distributiesysteembeheerders alle noodzakelijke informatie en gegevens uit met betrekking tot de prestaties van activa voor elektriciteitsproductie en respons aan de vraagzijde, de dagelijkse exploitatie van hun netten en de langetermijnplanning van investeringen in netten, teneinde de kostenefficiënte, veilige en betrouwbare ontwikkeling en exploitatie van hun netten te waarborgen.
2. De transmissie- en distributiesysteembeheerders werken **met elkaar** samen teneinde gecoördineerde toegang tot hulpbronnen zoals verspreide opwekking, energieopslag of vraagrespons tot stand te brengen waarmee aan specifieke behoeften van zowel het distributiesysteem als het transmissiesysteem tegemoet kan worden gekomen.

Hoofdstuk VII

Netcodes en richtsnoeren

Artikel 54

Vaststelling van netcodes en richtsnoeren

1. De Commissie kan in overeenstemming met de in de artikelen 55 en 57 genoemde bevoegdheden [] **uitvoerings**handelingen vaststellen. Dergelijke [] **uitvoerings**handelingen kunnen worden vastgesteld als netcodes op basis van door het ENTSB voor elektriciteit opgestelde ontwerp teksten of, wanneer krachtens artikel 55, lid 2, zodanig in de prioriteitenlijst is besloten, door de DSB-entiteit van de EU, **waar passend in onderlinge samenwerking met het ENTSB voor elektriciteit en** het Agentschap krachtens de in artikel 55 vastgestelde procedure, of als richtsnoeren krachtens de in artikel 57 vastgestelde procedure.
2. De netcodes en richtsnoeren:
[]
 - a) waarborgen dat wordt voorzien in de minimale harmonisering die vereist is om de met deze verordening beoogde doelen te verwezenlijken;
 - b) houden, in voorkomend geval, rekening met specifieke regionale kenmerken;

- c) gaan niet verder dan voor dat doeleinde noodzakelijk is; alsmede
- d) doen geen afbreuk aan de rechten van de lidstaten om nationale netcodes vast te stellen die niet van invloed zijn op de []zone-overschrijdende handel.

Artikel 55

Vaststelling van netcodes

1. De Commissie is bevoegd om in overeenstemming met artikel [] 62, lid 2, **uitvoeringshandelingen vast te stellen teneinde te zorgen voor uniforme voorwaarden voor de uitvoering van deze Verordening [] door** netcodes met betrekking tot de volgende terreinen vast te stellen:
 - a) voorschriften inzake beveiliging en betrouwbaarheid van het netwerk, met inbegrip van voorschriften betreffende een technische transmissiereservercapaciteit voor de operationele veiligheid van het netwerk, **met inbegrip van systeemtoestanden, corrigerende maatregelen en operationele-veiligheidsgrenzen, spanningsregeling en blindvermogensbeheer, kortsluitstroombeheer, beheer van de elektriciteitsstromen, analyse en behandeling van uitvalsituaties, beschermingsapparatuur en beschermingsregelingen, gegevensuitwisseling, naleving, training, operationele planning en operationele veiligheidsanalyse, regionale coördinatie van de operationele veiligheid, niet-beschikbaarheidscoördinatie, beschikbaarheidsplannen van relevante assets, analyse van de bevoorradingszekerheid, ondersteunende diensten, programmering, en OPDE's;**
 - b) voorschriften voor netaansluiting, **met inbegrip van aansluiting van transmissiegekoppelde verbruikersinstallaties; transmissiegekoppelde distributie-installaties en distributiesystemen, aansluiting van verbruikseenheden die worden gebruikt voor het leveren van vraagsturingsdiensten, voorschriften voor de aansluiting van producenten op het net, voorschriften voor op een hoogspannings-gelijkstroomnet aangesloten power park modules, voorschriften voor op gelijkstroom aangesloten power park modules en remote-end HVDC-converterstations, en kennisgevingsprocedures voor operationele aansluiting op het net;**

- c) voorschriften voor toegang door derden;
- d) voorschriften voor gegevensuitwisseling en geschillenbeslechting;
- e) voorschriften inzake interoperabiliteit;
- f) operationele procedures in noodgevallen, **met inbegrip van beschermingsplannen voor systemen, herstelplannen, marktinteractie, informatie-uitwisseling en communicatie en tools en installaties;**
- g) voorschriften voor capaciteitstoewijzing en congestiebeheer [] **met inbegrip van methodologieën en processen voor day-ahead-, intraday- en langetermijncapaciteitsberekening, netmodellen, biedzoneconfiguratie, redispatching en compensatiehandel, handelsalgoritmen, unieke gekoppelde day-ahead en unieke gekoppelde intraday, vastheid van toegewezen zone-overschrijdende capaciteit, verdeling van congestieontvangsten, risico-afdekking bij zone-overschrijdende transmissie, nominatieprocedures, en terugwinning van kosten voor capaciteitstoewijzing en congestiebeheer;**
- h) voorschriften voor de handel in elektriciteit in verband met de technische en operationele verstrekking van diensten voor nettoegang en systeembalancerings, **met inbegrip van functies en verantwoordelijkheden, platformen voor het uitwisselen van balanceringsenergie, gate-sluitingstijden, voorschriften voor standaardproducten en specifieke producten, inkoop van balanceringsdiensten, toewijzing van zone-overschrijdende capaciteit voor de uitwisseling van balanceringsdiensten of het delen van reserves, verrekening van balanceringsenergie, verrekening van energie-uitwisseling tussen systeembeheerders, verrekening van onbalansen en verrekening van balanceringscapaciteit;**
- i) transparantievoorschriften;
- j) voorschriften inzake balancerings en reservevermogen in verband met het netwerk, **met inbegrip van belastingfrequentieregeling, frequentiekwaliteitsdefiniërende en frequentiekwaliteitsdoelparameters, frequentiebegrenzingsreserves, frequentieherstelreserves, vervangingsreserves, uitwisselen en delen van reserves, processen voor grensoverschrijdende activering van reserves, processen voor tijdbeheer en transparantie van informatie;**

k) voorschriften inzake geharmoniseerde transmissietariefstructuren [**als bedoeld in artikel 16**] [] met inbegrip van locatiespecifieke signalen en voorschriften inzake de vergoedingen tussen transmissiesysteembeheerders; energie-efficiëntie met betrekking tot elektriciteitsnetten;

m) voorschriften voor de niet-discriminerende, transparante levering van niet-frequentiegerelateerde ondersteunende diensten, met inbegrip van spanningsregeling in stationaire toestand, inertie, snelle blindstroominjectie, **inertie voor netstabiliteit, kortsluitstroom, blackstartmogelijkheden, en eilandbedrijfschiktheid**;

[]

o) **Sectorspecifieke voorschriften voor met cyberbeveiliging [] samenhangende aspecten, van grensoverschrijdende elektriciteitsstromen, [] over gemeenschappelijke minimumvereisten, planning, monitoring, verslaglegging en crisisbeheer**;

[]

2. Na raadpleging van het Agentschap, het ENTSB voor elektriciteit, de DSB-entiteit voor de EU en de andere betrokken belanghebbende partijen stelt de Commissie om de drie jaar een prioriteitenlijst op met de in lid 1 vermelde terreinen waarmee bij de ontwikkeling van netcodes rekening moet worden gehouden. Indien het onderwerp van de netcode rechtstreeks verband houdt met het beheer van het distributiesysteem en **niet van primaire [] relevantie** is voor het transmissiesysteem, kan de Commissie de DSB-entiteit van de EU voor elektriciteit **verplichten om in samenwerking met []** het ENTSB voor elektriciteit [] een redactiecomité bijeen te roepen en een voorstel voor een netcode bij het Agentschap in te dienen.

3. De Commissie verzoekt het Agentschap haar binnen een redelijke termijn van ten hoogste zes maanden een niet-bindend kaderrichtsnoer („kaderrichtsnoer”) voor te leggen waarin duidelijke en objectieve beginselen zijn vervat voor de ontwikkeling van specifieke netcodes met betrekking tot de terreinen die op de prioriteitenlijst zijn vermeld. Het verzoek van de Commissie kan voorwaarden omvatten waaraan het kaderrichtsnoer moet voldoen. Elk kaderrichtsnoer draagt bij tot marktintegratie, non-discriminatie, daadwerkelijke mededinging en een efficiënte werking van de markt. Op een met redenen omkleed verzoek van het Agentschap kan de Commissie deze termijn verlengen.
4. Gedurende een termijn van ten minste twee maanden raadpleegt het Agentschap het ENTSB voor elektriciteit, de DSB-entiteit van de EU en de andere betrokken belanghebbende partijen formeel op een open en transparante manier over het kaderrichtsnoer.
5. Op verzoek van de Commissie overeenkomstig lid 3 legt het Agentschap een niet-bindend kaderrichtsnoer voor. Op verzoek van de Commissie overeenkomstig lid 6 herzielt het Agentschap het niet-bindende richtsnoer en legt het richtsnoer opnieuw aan de Commissie voor.
6. Indien de Commissie van oordeel is dat het kaderrichtsnoer niet bijdraagt tot marktintegratie, non-discriminatie, daadwerkelijke mededinging en een efficiënte werking van de markt, kan zij het Agentschap verzoeken het kaderrichtsnoer binnen een redelijke termijn te herzien en dit opnieuw aan de Commissie voor te leggen.
7. Indien het Agentschap binnen de door de Commissie conform lid 3 of lid 6 gestelde termijn geen kaderrichtsnoer voorlegt dan wel opnieuw voorlegt, stelt de Commissie het bewuste kaderrichtsnoer op.
8. De Commissie verzoekt het ENTSB voor elektriciteit of, wanneer overeenkomstig lid 2 zodanig is besloten in de prioriteitenlijst, de DSB-entiteit van de EU om, **in samenwerking met het ENTSB voor elektriciteit**, binnen een redelijke termijn die ten hoogste 12 maanden belooft, een voorstel voor een netcode aan het Agentschap voor te leggen dat in overeenstemming is met het desbetreffende kaderrichtsnoer.

9. Het ENTSB voor elektriciteit, of, wanneer overeenkomstig lid 2 zodanig is besloten in de prioriteitenlijst, de DSB-entiteit van de EU, roept een redactiecomité bijeen dat ondersteuning verleent tijdens het proces van de ontwikkeling van netcodes. Het redactiecomité bestaat uit vertegenwoordigers van het ENTSB voor elektriciteit, het Agentschap, **waar passend van** de DSB-entiteit van de EU, indien passend uit benoemde elektriciteitsmarktbeheerders en een beperkt aantal van de belangrijkste betrokken belanghebbenden. Het ENTSB voor elektriciteit of, wanneer overeenkomstig lid 2 zodanig is besloten in de prioriteitenlijst, de DSB-entiteit van de EU **in samenwerking met het ENTSB voor elektriciteit**, stelt op een door de Commissie overeenkomstig lid 8 aan hem gericht verzoek voorstellen voor netcodes op de in lid 1 genoemde terreinen op.
10. Het Agentschap herzielt de netcode en waarborgt dat de netcode in overeenstemming is met het desbetreffende kaderrichtsnoer en bijdraagt tot marktintegratie, niet-discriminatie, daadwerkelijke mededinging en het efficiënt functioneren van de markt, en legt de herziene netcode voor aan de Commissie binnen zes maanden na de dag van ontvangst van het voorstel. In het aan de Commissie voorgelegde voorstel houdt het Agentschap rekening met de door alle betrokken partijen tijdens het opstellen van het voorstel onder leiding van het ENTSB voor elektriciteit of de DSB-entiteit van de EU verstrekte zienswijzen; het Agentschap raadpleegt de relevante belanghebbenden officieel over de aan de Commissie voor te leggen versie.
11. Als het ENTSB voor elektriciteit of de DSB-entiteit van de EU niet binnen de door de Commissie vastgestelde redelijke termijn van lid 8 een netcode heeft ontwikkeld, kan de Commissie het Agentschap verzoeken om op basis van het desbetreffende kaderrichtsnoer een ontwerpnetcode op te stellen. Het Agentschap kan tijdens het opstellen van een ontwerpnetcode overeenkomstig dit lid verder overleg voeren. Het Agentschap legt een overeenkomstig dit lid opgestelde ontwerpnetcode voor aan de Commissie, eventueel vergezeld van de aanbeveling om de netcode goed te keuren.

12. De Commissie kan, op eigen initiatief indien het ENTSB voor elektriciteit of de DSB-entiteit van de EU geen netcode heeft ontwikkeld of het Agentschap geen ontwerpnetcode heeft ontwikkeld als bedoeld in lid 11 van dit artikel, of op aanbeveling van het Agentschap uit hoofde van lid 10 van dit artikel, een of meer netcodes goedkeuren op de in lid 1 genoemde terreinen.
13. Als de Commissie op eigen initiatief voorstelt een netcode goed te keuren, raadpleegt de Commissie gedurende een termijn van ten minste twee maanden het Agentschap, het ENTSB voor elektriciteit en alle betrokken belanghebbende partijen over de ontwerpnetcode.
14. Dit artikel laat het in artikel 57 neergelegde recht van de Commissie om de richtsnoeren vast te stellen en te wijzigen onverlet. Dit artikel doet geen afbreuk aan de mogelijkheid van het ENTSB voor elektriciteit om niet-bindende richtsnoeren te ontwikkelen op de in lid 1 genoemde terreinen voor zover deze richtsnoeren geen betrekking hebben op de terreinen die deel uitmaken van een door het ENTSB voor elektriciteit aan de Commissie gericht verzoek. Deze richtsnoeren worden voor advies aan het Agentschap voorgelegd. Het ENTSB voor elektriciteit houdt naar behoren rekening met dit advies.

Artikel 56

Wijzigingen van netcodes

1. **Tot en met 31 december [2025] is de Commissie bevoegd om overeenkomstig artikel 62, lid 2, uitvoeringshandelingen vast te stellen met betrekking tot de wijziging van netcodes op de in artikel 55, lid 1, genoemde terreinen en in overeenstemming met de in artikel 55 vastgestelde procedure. []**

2. Personen die belang hebben bij een netcode, waaronder het ENTSB voor elektriciteit, de DSB-entiteit van de EU, **nationale regulerende instanties, distributie- en transmissiesysteembeheerders, systeemgebruikers en consumenten**, kunnen het Agentschap ontwerpwijzigingen voorleggen voor een overeenkomstig artikel 55 goedgekeurde netcode. Het Agentschap kan ook op eigen initiatief wijzigingen voorstellen [].
3. Het Agentschap kan de Commissie met redenen omklede wijzigingsvoorstellen doen [**waarin wordt uitgelegd** [] hoe deze stroken met de doelstellingen van de in artikel 55, lid 2, bedoelde netcodes. Wanneer het een wijziging als toelaatbaar beschouwt en met betrekking tot wijzigingen op eigen initiatief, raadpleegt het Agentschap alle belanghebbenden overeenkomstig artikel 15 van [herschikking van Verordening (EG) nr. 713/2009 als voorgesteld bij COM(2016) 863/2].
4. **Tot en met 31 december [2025]** is de Commissie bevoegd om, rekening houdend met de voorstellen van het Agentschap, wijzigingen vast te stellen op elke overeenkomstig artikel 55 aangenomen netcode als **uitvoeringshandelingen** [] overeenkomstig [] artikel [] **62, lid 2**.

[]

Artikel 57

Richtsnoeren

1. **Tot en met 31 december [2025]** kan de Commissie op de hierna genoemde terreinen bindende richtsnoeren vaststellen. **Deze richtsnoeren worden vastgesteld als uitvoeringshandelingen overeenkomstig de onderzoeksprocedure als bedoeld in artikel 62, lid 2.**
2. **Tot en met 31 december [2025]** kan de Commissie een [] **uitvoeringshandeling** in de vorm van een richtsnoer vaststellen op de terreinen waarop dergelijke handelingen ook overeenkomstig de in artikel 55, lid 1, vastgestelde netcodeprocedure kunnen worden ontwikkeld.

3. Er kunnen richtsnoeren met betrekking tot het vergoedingsmechanisme tussen transmissiesysteembeheerders worden vastgesteld. In deze richtsnoeren wordt, met inachtneming van de in de artikelen 46 en 16 vastgestelde beginselen, het volgende gespecificeerd:
- a) bijzonderheden omtrent de procedure tot vaststelling van de transmissiesysteembeheerders die gehouden zijn tot het betalen van vergoedingen voor grensoverschrijdende stromen, inclusief bijzonderheden omtrent de scheiding tussen beheerders van nationale transmissiesystemen waarvan de grensoverschrijdende stromen afkomstig zijn en die van de systemen waar die stromen eindigen, zulks in overeenstemming met artikel 46, lid 2;
 - b) bijzonderheden omtrent de te volgen betalingsprocedure, met inbegrip van de vaststelling van het eerste tijdvak waarover een vergoeding verschuldigd is, zulks in overeenstemming met artikel 46, lid 3, tweede alinea;
 - c) bijzonderheden omtrent de methoden ter bepaling van zowel de omvang als de soort van de opgetreden grensoverschrijdende stromen waarvoor krachtens artikel 46 een vergoeding moet worden betaald en de wijze waarop bepaalde hoeveelheden van die stromen als afkomstig van en/of eindigend in transmissiesystemen van individuele lidstaten worden aangemerkt, zulks in overeenstemming met artikel 46, lid 5;
 - d) bijzonderheden omtrent de methode tot vaststelling van de kosten en de baten die gemoeid zijn met het optreden van grensoverschrijdende stromen, zulks in overeenstemming met artikel 46, lid 6;
 - e) bijzonderheden omtrent de behandeling die binnen de context van het tussen transmissiesysteembeheerders toegepaste vergoedingsmechanisme is weggelegd voor elektriciteitsstromen die afkomstig zijn uit of eindigen in landen buiten de Europese Economische Ruimte; alsmede
 - f) de deelname aan het vergoedingsmechanisme van nationale systemen die via gelijkstroomlijnen met elkaar verbonden zijn, zulks in overeenstemming met artikel 46.

4. In de richtsnoeren kunnen tevens passende voorschriften worden vastgesteld in verband met de uit hoofde van de nationale []transmissietariefstelsels [] op producenten, energieopslag en klanten („load”) toegepaste tarieven, inclusief de doorwerking van het vergoedingsmechanisme tussen transmissiesysteembeheerders in nationale netwerktarieven en het inbouwen van passende en efficiënte, locatiespecifieke signalen, zulks in overeenstemming met de in artikel 16 vastgestelde beginselen.

De richtsnoeren kunnen bepalen dat er passende en efficiënte op EU-niveau geharmoniseerde locatiespecifieke signalen moeten worden ingebouwd.

Zulke harmonisatie mag de lidstaten niet beletten mechanismen toe te passen om ervoor te zorgen dat de tarieven voor toegang tot de netten voor de klanten („load”) op hun gehele grondgebied vergelijkbaar zijn.

5. In voorkomend geval kan in de richtsnoeren die voorzien in de minimale harmonisatie die vereist is om het met deze verordening beoogde doel te verwezenlijken, ook het volgende worden gespecificeerd:
- a) bijzonderheden omtrent de voorschriften voor de handel in elektriciteit;
 - b) bijzonderheden omtrent de voorschriften ter aanmoediging van investeringen in koppelingscapaciteit op basis van locatiespecifieke signalen;
6. De Commissie kan richtsnoeren vaststellen met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de operationele coördinatie tussen de transmissiesysteembeheerders op niveau van de Unie. Deze richtsnoeren moeten verenigbaar zijn met en voortbouwen op de in artikel 55 van deze verordening bedoelde netcodes en voorts op de vastgestelde specificaties in artikel 27, lid 1, onder g), van deze verordening. Bij de vaststelling van deze richtsnoeren houdt de Commissie rekening met de uiteenlopende regionale en nationale operationele vereisten.

[Deze richtsnoeren worden vastgesteld overeenkomstig de onderzoeksprocedure als bedoeld in artikel 62, lid 2.]

7. Wanneer de Commissie richtsnoeren vaststelt of wijzigt, raadpleegt zij het Agentschap, het ENTSB voor elektriciteit, **de DSB-entiteit voor de EU** en andere belanghebbenden wanneer zulks relevant is.

Artikel 58

Recht van de lidstaten om meer gedetailleerde maatregelen te treffen

Deze verordening doet geen afbreuk aan het recht van de lidstaten om maatregelen te handhaven of in te voeren die meer gedetailleerde voorschriften bevatten dan die welke in deze verordening, in de in artikel 57 bedoelde richtsnoeren of in de in artikel 55 bedoelde netcodes zijn vervat, mits dergelijke maatregelen **niet in strijd zijn met de wetgeving van []de Unie []**.

Artikel 58 bis

Uiterlijk op 31 december [2023] beoordeelt de Commissie de bestaande uitvoeringshandelingen die netcodes en richtsnoeren bevatten, teneinde te evalueren welke elementen daarvan op nuttige wijze kunnen worden vastgelegd in wetgevingshandelingen van de Unie die betrekking hebben op de interne elektriciteitsmarkt en in welke zin de bevoegdheidsdelegaties voor netcodes en richtsnoeren uit hoofde van de artikelen 55 en 57 zouden kunnen worden herzien. De Commissie deelt de een gedetailleerd verslag van haar beoordeling mee aan het Europees Parlement en de Raad. Waar passend worden bij dat verslag wetgevingsvoorstellen gevoegd waarmee gevolg wordt gegeven aan de beoordeling van de Commissie.

Hoofdstuk VIII

Slotbepalingen

Artikel 59

Nieuwe interconnectoren

1. Nieuwe gelijkstroominterconnectoren tussen lidstaten kunnen op verzoek gedurende een beperkte periode van het bepaalde in artikel 17, lid 2, van de onderhavige verordening en in artikel 6, artikel 43, artikel 59, lid 6, en artikel 60, lid 1, van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2] worden vrijgesteld, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:
 - a) de investering moet de mededinging in de elektriciteitsvoorziening bevorderen;
 - b) de risico's die aan de investering zijn verbonden, zijn van dien aard dat de investering niet zou plaatsvinden tenzij er een vrijstelling wordt verleend;
 - c) de interconnector moet eigendom zijn van een natuurlijke of rechtspersoon die op zijn minst qua rechtsvorm gescheiden is van de systeembeheerders in wier systemen die interconnector wordt ingebouwd;
 - d) er worden tarieven in rekening gebracht bij de gebruikers van die interconnector;
 - e) sedert de gedeeltelijke marktopening, bedoeld in artikel 19 van Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad¹⁹, is geen enkel deel van de kapitaal- of exploitatiekosten van de interconnector gerecupereerd uit enig bestanddeel van de tarieven die voor het gebruik van door de interconnector verbonden transmissie- of distributiesystemen in rekening zijn gebracht, en

¹⁹ Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit (PB L 27 van 30.1.1997, blz. 20).

- f) de vrijstelling gaat niet ten koste van de mededinging of de efficiënte werking van de interne markt voor elektriciteit, dan wel de efficiënte werking van het gereguleerde systeem waarmee de interconnector verbonden is.
2. Lid 1 is in uitzonderlijke gevallen tevens van toepassing op wisselstroominterconnectoren, mits de investeringskosten en -risico's bijzonder hoog zijn in vergelijking met de investeringskosten en -risico's die normaliter gepaard gaan met de koppeling van transmissiesystemen van twee naburige lidstaten door middel van een wisselstroominterconnector.
3. Het bepaalde in lid 1 is ook van toepassing op aanzienlijke verhogingen van de capaciteit van bestaande interconnectoren.
4. Het besluit over de in de leden 1, 2 en 3 bedoelde vrijstellingen wordt per geval genomen door de regulerende instanties van de betrokken lidstaten. Een vrijstelling kan gelden voor het geheel of een deel van de capaciteit van de nieuwe interconnector of de aanzienlijk uitgebreide bestaande interconnector.

Binnen twee maanden na de datum waarop het verzoek om vrijstelling van de laatste van de betrokken regulerende instanties is ontvangen, kan het Agentschap aan deze regulerende instanties een advies doen toekomen, op basis waarvan zij een besluit kunnen nemen.

Bij het beslissen over een vrijstelling zal per geval worden gelet op de noodzaak om voorwaarden te stellen aangaande de duur van de vrijstelling en de niet-discriminerende toegang tot de interconnector. Bij het bepalen van die voorwaarden zal met name rekening worden gehouden met de extra capaciteit die gebouwd zal gaan worden of de wijziging van de bestaande capaciteit, de verwachte looptijd van het project en de nationale omstandigheden.

Voordat een vrijstelling wordt verleend, nemen de regulerende instanties van de betrokken lidstaten een besluit over de voorschriften en de mechanismen voor het beheer en de toewijzing van capaciteit. De voorschriften voor congestiebeheer voorzien in de verplichting om onbenutte capaciteit op de markt aan te bieden, en gebruikers van de faciliteit zijn gerechtigd om hun gecontracteerde capaciteit op de secundaire markt te verhandelen. Bij de toetsing van de voorwaarden van lid 1, punten a), b) en f), wordt rekening gehouden met de resultaten van de procedure voor de toewijzing van capaciteit.

Indien alle betrokken regulerende instanties binnen zes maanden een akkoord hebben bereikt over het besluit tot verlening van vrijstelling, stellen zij het Agentschap op de hoogte van dit besluit.

Het besluit tot verlening van vrijstelling, met inbegrip van eventuele voorwaarden als bedoeld in de tweede alinea van dit lid, wordt naar behoren met redenen omkleed en wordt gepubliceerd.

5. Het in lid 4 bedoelde besluit wordt door het Agentschap genomen:
- a) indien alle betrokken regulerende instanties niet in staat zijn gebleken overeenstemming te bereiken binnen zes maanden na de datum waarop de laatste van deze regulerende instanties om vrijstelling is verzocht, of
 - b) naar aanleiding van een gezamenlijk verzoek van de betrokken regulerende instanties.

Alvorens zulk een besluit te nemen, overlegt het Agentschap met de betrokken regulerende instanties en de aanvragers.

6. Niettegenstaande de leden 4 en 5 kunnen de lidstaten bepalen dat de regulerende instantie of het Agentschap, naargelang van het geval, haar of zijn advies over het verzoek om vrijstelling aan het bevoegde orgaan in de lidstaat voorlegt met het oog op een formeel besluit. Dit advies wordt samen met het besluit bekendgemaakt.

7. Bij ontvangst van ieder verzoek om vrijstelling wordt onverwijld een afschrift daarvan door de regulerende instanties aan het Agentschap en de Commissie gezonden. Het besluit tot verlening van vrijstelling wordt door de betrokken regulerende instanties of door het Agentschap ("de kennisgevende instanties") onverwijld ter kennis van de Commissie gebracht, samen met alle relevante informatie met betrekking tot het besluit. De informatie kan in geaggregeerde vorm aan de Commissie worden voorgelegd om haar in staat te stellen een gefundeerd besluit te nemen. Deze informatie omvat in het bijzonder:
- a) de gedetailleerde redenen op grond waarvan de vrijstelling werd verleend of geweigerd, met inbegrip van de financiële informatie ter staving van de noodzaak van een vrijstelling;
 - b) de analyse van de gevolgen voor de mededinging en de effectieve werking van de interne markt voor elektriciteit die het verlenen van de vrijstelling met zich meebrengt;
 - c) de motivering voor het tijdvak en het gedeelte van de totale capaciteit van de betrokken interconnector waarvoor de vrijstelling is verleend, en
 - d) het resultaat van het overleg met de betrokken regulerende instanties.
8. Binnen 50 werkdagen na ontvangst van een kennisgeving uit hoofde van lid 7 kan de Commissie een besluit nemen waarbij zij de kennisgevende instanties verzoekt het besluit tot vrijstelling te wijzigen of te herroepen. Die termijn van 50 werkdagen kan met 50 werkdagen worden verlengd indien de Commissie om aanvullende informatie verzoekt. Deze extra termijn vangt aan op de dag volgende op die van de ontvangst van de volledige informatie. Ook deze termijn kan met instemming van zowel de Commissie als de kennisgevende instanties worden verlengd.

Indien de gevraagde informatie niet binnen de in het verzoek gestelde termijn is verstrekt, wordt de kennisgeving als ingetrokken beschouwd, tenzij ofwel de termijn vóór het verstrijken ervan met instemming van zowel de Commissie als de kennisgevende instanties is verlengd, ofwel de kennisgevende instanties vóór het verstrijken van de termijn de Commissie in een naar behoren met redenen omklede verklaring hebben medegedeeld dat zij de kennisgeving als volledig beschouwen.

De kennisgevende instanties geven binnen een termijn van één maand gevolg aan een besluit van de Commissie om het besluit tot verlening van de vrijstelling te wijzigen of te herroepen en stellen de Commissie daarvan in kennis.

De Commissie eerbiedigt het vertrouwelijke karakter van commercieel gevoelige informatie.

De goedkeuring door de Commissie van een besluit tot vrijstelling vervalt twee jaar na de aanneming ervan indien de bouw van de interconnector uiterlijk op die datum nog niet is aangevangen, en vijf jaar na de aanneming ervan indien de interconnector uiterlijk op die datum nog niet operationeel is, tenzij de Commissie op basis van een met redenen omkleed verzoek van de kennisgevende instanties besluit dat een vertraging het gevolg is van grote hindernissen die buiten de macht liggen van de persoon, aan wie de vrijstelling is toegekend.

9. Wanneer de regulerende instanties van de betrokken lidstaten besluiten om een besluit krachtens lid 1 te wijzigen, wordt dit besluit onverwijld ter kennis van de Commissie gebracht, samen met alle relevante informatie in verband met dit besluit. Op dit ter kennis gegeven besluit zijn de leden 1 tot en met 8 van toepassing, waarbij rekening wordt gehouden met de bijzondere kenmerken van de bestaande vrijstelling.

10. De Commissie kan, op verzoek of op eigen initiatief, de procedure heropenen:
- a) wanneer, naar behoren rekening houdend met de legitieme verwachtingen van de partijen en met het door middel van het oorspronkelijke besluit betreffende de vrijstelling tot stand gebrachte economische evenwicht, zich een wezenlijke verandering heeft voorgedaan in een of meerdere feiten waarop het besluit was gebaseerd;
 - b) wanneer de betrokken ondernemingen in strijd met de door hen gedane toezeggingen handelen; of
 - c) wanneer het besluit op door de partijen verstrekte onvolledige, onjuiste of misleidende informatie berust.
11. De Commissie is bevoegd om gedelegeerde handelingen overeenkomstig artikel 63 betreffende de vaststelling van richtsnoeren voor de toepassing van de in de lid 1 van dit artikel genoemde voorwaarden vast te stellen en de bij de toepassing van lid 4 en de leden 7 tot en met 10 van dit artikel te volgen procedure vast te stellen.

Artikel 59 bis

Afwijkingen

1. De lidstaten kunnen verzoeken om afwijkingen van de relevante bepalingen van artikel 3, artikel 5, artikel 6, lid 1, artikel 7, leden 1 en 4, artikelen 8 tot en met 10, artikelen 13 tot en met 15, artikelen 17 tot en met 22, artikel 23, leden 1, 2, 4, 5 en 5 bis, artikel 24, artikelen 32 tot en met 44, en artikel 48 in de volgende gevallen:
- a) de lidstaat kan aantonen dat er aanzienlijke problemen zijn voor het functioneren van zijn kleine geïsoleerde en gekoppelde systemen. In dit geval wordt de afwijking beperkt in de tijd en is zij gekoppeld aan bepalingen ter verbetering van de mededinging en de integratie in de interne markt.
 - b) voor ultraperifere regio's in de zin van artikel 349 VWEU die om voor de hand liggende fysieke redenen niet kunnen worden geïnterconnecteerd met de Europese energiemarkt. In dit geval worden de afwijking niet beperkt in de tijd.

In beide gevallen is de afwijking gekoppeld aan bepalingen die moeten garanderen dat de afwijking de transitie naar hernieuwbare energie niet belemmert.

Wanneer de Commissie een afwijking toestaat, licht zij in haar besluit toe in hoeverre in de afwijking rekening moet worden gehouden met de toepassing van de netcodes en de richtsnoeren.

De bepalingen van de verordening laten de toepassing van de afwijkingen uit hoofde van de [Elektriciteitsrichtlijn] onverlet.

Indien om een afwijking wordt verzocht, stelt de Commissie de lidstaten daarvan in kennis alvorens een besluit te nemen, en neemt zij daarbij de vertrouwelijkheid in acht.

2. De artikelen 3 tot en met 5, artikel 6, lid 1, lid 2, punten c) en h), artikelen 7 tot en met 10, artikelen 12 tot en met 15, artikelen 17 tot en met 22, artikel 23, leden 1, 2, 5 en 5 bis, artikel 24, artikel 31, leden 2 en 3, artikelen 32 tot en met 44, artikel 46 en artikel 48 zijn niet van toepassing op Cyprus totdat zijn transmissiesysteem via interconnecties aangesloten wordt op de transmissiesystemen van andere lidstaten.

Indien het transmissiesysteem van Cyprus op 1 januari 2026 niet via interconnecties aangesloten is op de transmissiesystemen van andere lidstaten, beoordeelt Cyprus of het nodig is van bovenstaande bepalingen af te wijken, en kan het de Commissie verzoeken om de afwijking te verlengen. De Commissie beoordeelt of de toepassing van de betreffende bepalingen naar verwachting aanzienlijke problemen zal veroorzaken voor het functioneren van het elektriciteitssysteem in Cyprus, dan wel voordelen zal opleveren voor het functioneren van de markt. Op basis van deze beoordeling komt de Commissie met een gemotiveerd besluit over de volledige of gedeeltelijke verlenging van de [] afwijking, dat in het Publicatieblad van de Europese Unie wordt bekendgemaakt.

3. De bepalingen van de verordening laten de toepassing van de afwijkingen uit hoofde van de [Elektriciteitsrichtlijn] onverlet.

Artikel 60

Informatieverschaffing en vertrouwelijkheid

1. De lidstaten en de regulerende instanties verstrekken de Commissie desgevraagd alle voor de handhaving van de bepalingen van deze verordening benodigde informatie.

De Commissie stelt een redelijke termijn vast voor de informatieverstrekking, rekening houdend met de complexiteit van de gevraagde informatie en de urgentie.

2. Indien de betrokken lidstaten of de betrokken regulerende instanties de in lid 1 bedoelde informatie niet binnen de overeenkomstig lid 1 vastgestelde termijn verstrekken, kan de Commissie alle voor de handhaving van de bepalingen van deze verordening benodigde informatie rechtstreeks van de betrokken bedrijven verlangen.

Wanneer de Commissie een verzoek om informatie tot een onderneming richt, zendt zij tegelijkertijd een afschrift van het verzoek aan de regulerende instanties van de lidstaat op het grondgebied waarvan het hoofdkantoor van de onderneming gevestigd is.

3. In haar verzoek om informatie krachtens lid 1 noemt de Commissie de rechtsgrond van het verzoek, de voor de informatieverstrekking vastgestelde termijn, het doel van het verzoek, alsmede de sancties waarin artikel 61, lid 2, voorziet voor het verstrekken van onjuiste, onvolledige en misleidende informatie. De Commissie stelt een redelijke termijn vast voor de informatieverstrekking, rekening houdend met de complexiteit van de gevraagde informatie en de urgentie.

4. Tot het verstrekken van de gevraagde informatie zijn verplicht de eigenaren van een onderneming of degenen die hen vertegenwoordigen, en, in het geval van rechtspersonen, degenen die volgens het recht of de statuten bevoegd zijn hen te vertegenwoordigen. Indien naar behoren tot handelen gemachtigde advocaten de informatie namens hun cliënten verstrekken, blijft de cliënt volledig verantwoordelijk indien de verstrekte informatie onvolledig, onjuist of misleidend is.

5. Indien een onderneming de gevraagde informatie binnen de door de Commissie vastgestelde termijn niet dan wel onvolledig verstrekt, kan de Commissie de informatie bij besluit verlangen. Dat besluit specificceert welke informatie gevraagd wordt en stelt een passende termijn vast waarbinnen deze informatie moet worden verstrekt. Het besluit vermeldt de in artikel 61, lid 2, bedoelde geldboetes. Het besluit wijst ook op het recht bij het Hof van Justitie van de Europese Unie beroep tegen het besluit de beschikking in te stellen.

De Commissie doet tegelijkertijd een afschrift van haar besluit toekomen aan de regulerende instantie van de lidstaat op het grondgebied waarvan zich de verblijfplaats van de betrokken persoon bevindt, dan wel de zetel van de onderneming gevestigd is.

6. De in de leden 1 en 2 bedoelde informatie mag slechts ter handhaving van de bepalingen van deze verordening worden aangewend.

De Commissie mag informatie die uit hoofde van deze verordening is verkregen en die onder het beroepsgeheim valt niet openbaar maken.

Artikel 61

Sancties

1. De lidstaten stellen onverminderd het bepaalde in lid 2 de regels vast inzake de sancties die van toepassing zijn op inbreuken op de bepalingen van deze verordening, de overeenkomstig artikel 55 vastgestelde netcodes en de overeenkomstig artikel 57 vastgestelde richtsnoeren, en nemen alle nodige maatregelen om te waarborgen dat deze bepalingen worden uitgevoerd. De vastgestelde sancties zijn doeltreffend, evenredig en afschrikkend.
2. De Commissie kan bij besluit aan bedrijven boetes opleggen van ten hoogste 1 % van de totale omzet over het voorgaande boekjaar, indien zij opzettelijk of uit onachtzaamheid onjuiste, onvolledige of misleidende informatie verschaffen in antwoord op een ingevolge artikel 60, lid 3, tot hen gericht verzoek, dan wel verzuimen informatie te verschaffen binnen de termijn vastgesteld bij een op basis van artikel 60, lid 5, eerste alinea, uitgevaardigd besluit. Bij de vaststelling van het bedrag van de geldboete houdt de Commissie rekening met de ernst van de niet-naleving van het bepaalde in de eerste alinea.
3. Op basis van lid 1 opgelegde sancties en krachtens lid 2 vastgestelde besluiten zijn niet van strafrechtelijke aard.

Artikel 62

Comité

1. De Commissie wordt bijgestaan door het comité ingesteld bij artikel 68 van [herschikking van Richtlijn 2009/72/EG als voorgesteld bij COM(2016) 864/2].

2. Wanneer naar dit lid wordt verwezen, is artikel 5 van Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad²⁰ van toepassing.

Artikel 63

Uitoefening van de bevoegdheidsdelegatie

1. De bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend onder de in dit artikel neergelegde voorwaarden.
2. De in [] artikel 46, lid 4, [] en artikel 59, lid 11, bedoelde bevoegdheid om gedelegeerde handelingen vast te stellen, wordt aan de Commissie toegekend voor onbepaalde tijd met ingang van ... *datum van inwerkingtreding invoegen*].
3. Het Europees Parlement of de Raad kan de in [...] artikel 46, lid 4, [...] en artikel 59, lid 11, bedoelde bevoegdheidsdelegatie te allen tijde intrekken. Het besluit tot intrekking beëindigt de delegatie van de in dat besluit genoemde bevoegdheid. Het wordt van kracht op de dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie* of op een daarin genoemde latere datum. Het laat de geldigheid van de reeds van kracht zijnde [gedelegeerde] handelingen onverlet.
4. Vóór de vaststelling van een gedelegeerde handeling raadpleegt de Commissie **het Comité voor Grensoverschrijdende elektriciteitsvoorziening** en de door elke lidstaat aangewezen deskundigen overeenkomstig de beginselen van het Interinstitutioneel Akkoord van 13 april 2016 over beter wetgeven.

²⁰ Verordening (EU) nr. 182/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 tot vaststelling van de algemene voorschriften en beginselen die van toepassing zijn op de wijze waarop de lidstaten de uitoefening van de uitvoeringsbevoegdheden door de Commissie controleren (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 13).

5. Zodra de Commissie een gedelegeerde handeling heeft vastgesteld, doet zij daarvan gelijktijdig kennisgeving aan het Europees Parlement en de Raad.
6. Een overeenkomstig [...] artikel 46, lid 4, [...] en artikel 59, lid 11, vastgestelde gedelegeerde handeling treedt alleen in werking indien het Europees Parlement noch de Raad daartegen binnen een termijn van twee maanden na de kennisgeving van de handeling aan het Europees Parlement en de Raad bezwaar heeft gemaakt, of indien zowel het Europees Parlement als de Raad voor het verstrijken van die termijn de Commissie hebben medegedeeld dat zij daartegen geen bezwaar zullen maken. Die termijn wordt op initiatief van het Europees Parlement of de Raad met twee maanden verlengd.

Artikel 64

Intrekking

1. Verordening (EG) nr. 714/2009 wordt ingetrokken. Verwijzingen naar de ingetrokken verordening gelden als verwijzingen naar de onderhavige verordening en moeten worden gelezen volgens de in bijlage II opgenomen concordantietabel.
- 1 bis. Een op grond van Verordening 714/2009 vastgestelde uitvoeringshandeling blijft van toepassing na de datum van intrekking van Verordening 714/2009 totdat die verordening is ingetrokken.**

Artikel 65

Inwerkingtreding

Deze verordening treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Zij is van toepassing met ingang van 1 januari 2020.

Artikel 13 en artikel 58 bis van deze verordening is van toepassing met ingang van de datum van inwerkingtreding van deze verordening.

Voor de toepassing van artikel 13 is artikel 14 van deze verordening van toepassing met ingang van de datum van inwerkingtreding van deze verordening.

Voor de herziening van deze verordening uiterlijk eind 2030 dient de Commissie in voorkomend geval een voorstel in.

Deze verordening is verbindend in al haar onderdelen en is rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement

Voor de Raad

De voorzitter

De voorzitter
